

JOSEPH R. CARRERAS Y BULBENA

LA ACADEMIA DESCONFIADA

Y SOS ACADÈMICHS

Barcelona, 1922

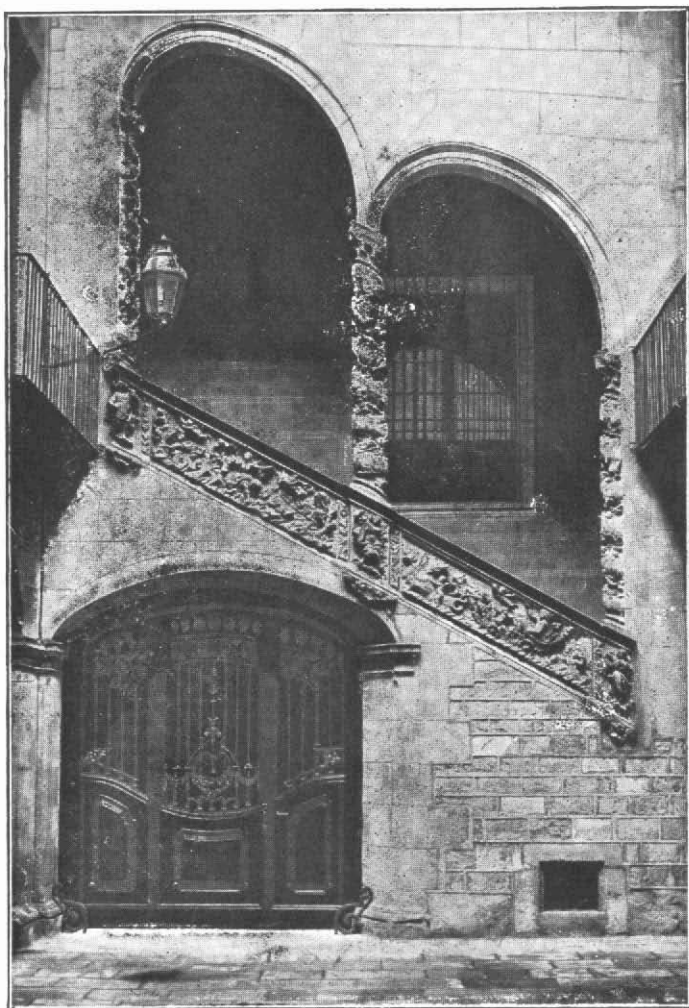
Reial Acadèmia Bones Lletres

1004426926

LA ACADEMIA DESCONFIADA Y SOS ACADÈMICHS

A. D. Francisco Mattheu
y Cornellés, carinyos
homenatge a son amic,
jovientut admirador
Joseph Ràfol Carreras

Antiga casa Dalmases hon se reuní la Academia Desconfiada
de 1700 a 1703 y la de Bones Lletres de 1729 a 1740

La Academia Desconfiada, y sos Acadèmichs

DUES PARAULES PRELIMINARS

Una felix troballa en l'arxiu de la antiga casa Dalmases, del carrer de Moncada, m'ha permès poder traçar aquestes linèes. Consisteix en un plech ab aquesta inscripció: «Obras en Verso y Prosa de los Académicos de la Academia Desconfiada de la ciudad de Barcelona, recogidas, de Orden de la Muy Ilustre Academia, por Don Pablo Ignacio de Dalmases y Ros, su Archivero y Académico».

Formen aquest plech la Constitució de la Academia y algunes Actes de la meteixa, que venen a esser altres tantes Academies particulars, hon se continuan *in extenso*, los treballs llegits en quiscuna d'elles.

Quan l'amich y company d'Academia, l'Ernest Moliné y Brasés publicà sa interessant «Noticia Històrica de la Academia dels Desconfiats», D. Xavier de Dalmases y de Foncuberta haguera volgut proporcionarli l'arxivat plech que motiva aquestes linèes; però en aquells moments no's trobaven enlloch ayals Actes.

Constitució y Actes conservades de la Academia Desconfiada, anomenada també Escola y Academia dels Des- confiats.

«Juntos el día 3 de Junio de 1700 los ilustres señores Conde de Çavellá, Marqués de Rubí, D. Joseph Amat y Planella, D. Francisco de Josa y de Agulló, D. Lorenzo de Barutell y de Erill, aunque ausente otro en su nombre, D. Felipe Ferrán y Çacirera, D. Francisco Junyent y de Vergós, D. Joseph Taverner y de Ardena, D. Agustín Copons y de Copons, D. Alejandro de Palau y de Aguilar, D. Joseph de Rius, D. Antonio de Peguera y de Aymerich, D. Joseph Clua y Granyena y D. Pablo Ignacio de Dalmases; resolvieron formar una Academia, empleando el tiempo en ingeniosas ocupaciones; así para excusar el ocio de introducir sus desaciertos, como por el gran bien que se saca de aquella estudiosa fatiga, pasando luego a hacer elección de los sujetos que debían ocupar los puestos de Presidente, Secretario, Fiscal y Superintendentes; para que hecho este nombramiento pueda el Señor Presidenté repartir los Assumptos, que devían trabajarse para la primera Academia».

Llavors feren la elecció per superioritat de vots. Resultant nombrat President lo Comte de Çavellá, Secretari lo Marqués de Rubí y fiscal D. Joseph d' Amat y de Planella.

Per ocupar los càrrechs de Superintendents foren nombrades dues persones no assistents en aquell acte, ni personalment, ni per representació. Al mer fet de anomenarlos quedaven admesos en la Academia. Eran Joan de Pinos y de Rocaberti y Martín Díaz de Mayorga. S' establí la condició de que los oficis de Superintendents y Arxiver fossen perpetuus y 'ls altres movibles, divent quiscún mes l' oficial que terminés son exercici proposar tres subjectes a la Academia pera que un d' ells ocupés son lloch. Quedà anomenat arxiver en Pau Ignasi de Dalmases y Ros.

Lo día següent se donaren les lleys y ordenances; empró

se dexà la complerta formació de les metexes per lo primer día d'exercici.

Trobantse lo Comte de Çavellà ab lo càrrech de President repartí los assumptos pera la Academia que devía tenir lloch lo 10 de Juny prop vinent.

ACTES DE LES ACADEMIES

Academia Primera, de 10 de Juny de 1700

En aquesta Academia assistiren tots los senyors Acadèmichs, menys en Joseph de Taverner y d'Ardena y en Llorens de Barutell y de Erill per absents y en Joseph de Rius y de Falguera per malalt. A n'en Llorens de Barutell se descuidaren de trameterli l'assumpte y per çó no remeté treball; los altres dos lo feren arribar a mans del president.

Quiscún acadèmich ocupà son lloch y, després d'aprovarades les ordenances, lo secretari llegí peticions d'ingrés a la Academia, dels senyors següents: Joan Batista de Vilana, Francesch Valls y Diego Martinez Folcrás.

Demana en Vilana sa entrada, en istil altament conceptista, fonamentantla en que's vol aplicar a aytal erudit exercici.

Lo llicenciat Francesch Valls la fonamenta en que la poesia y la música son germanes y essent aixís creu que pot ésser d'utilitat a l'Academia.

En Diego Martinez Folcrás diu qu'es novici poeta y que voldria entrar a la Academia per apendre en ella, a vista dels treballs de persones tan ilustres com los que la forman.

En Vilana y en Martínez encapselan la súplica: *Muy Ilustre y discreta por Desconfiada Academia*, qu'era la forma oficial. En Valls, ab son caràcter independent y poch fet a ajustarse a motllos imposats, se dexa d'oficialitats y's dirigeix en la següent forma: *Muy Ilustre, docta y escogida Academia*.

Totes tres súplices son decretades a favor y son admesos, per unanimitat los tres solicitants.

Després d'admesos los tres suplicants esmentats, començà propiament la Academia ab lo discurs del President, Comte de Çavellà.

Es aquest discurs una bonica invocació a la Patrona de Catalunya, la Verge de Montserrat.

«Aquesta Acadèmia, diu, Senyora vos demana l'ampareu. Vinguén los reflexes de vostra llum y 'ls raigs de vostres gracies a il·luminarla y entrarà ab major confiança en l'exercici de ses tasques. Aixís ho espera de vostra grandesa tot regonexent vostra magnanimitat. Nostra pregaria s'alça envers l'altar vostre; escoltaula Senyora, escoltau a vostres adoradors. Estarem sempre subjectes a Vostra voluntat, baix vostre domini...»

Segueix després d'aquesta invocació una llarga poesia del mateix Comte de Çavellà.

Lo Secretari Marqués de Rubí presenta una introducció de la Acadèmia, un poch embrollada, ab cites de *Bello gallico*, Virgili y del Deuteronomi. Termina ab una invocació a la Verge de Montserrat.

Ve després lo primer assumpte consistent en un vers aplaudint la acertada elecció de la Verge de Montserrat com a protectora de la Acadèmia. Es una composició bastant arrodonida; la firma Francesch de Josa.

Lo segon assumpte es un discurs de Francesch de Junyent y de Vergós en que's prova, 'ab fets històrichs, la veritat de que la virtut venç a la enveja.

Lo tercer assumpte es un romanç de vint cobles, degut a n' Antoni de Peguera y d' Aymerich.

Lo quart assumpte consisteix en una disertació, assats ben portada, indicant los consols morals que's deuen tindre quan s'es víctima de la murmuració. Ho desentrotlla Joseph de Rius y de Falguera.

Lo quint està dirigit contra la inconstancia. Son quatre dècimes firmades per Felip Ferràn y de Çacirera.

Lo sext es una vecssació al oci. Consisteix en una disertació ben feta, deguda a la pluma de Joseph de Taverner y d' Ardena:

«Demos, pues, noble Juventud, de mano a delito tal vil, abandonemos veneno tan perjudicial. Conviene recordar que no ciñiríamos nuestras sienes de gloria (1) si nuestros antepasados hubiesen seguido este vicio».

(1) Pel sentit vol dir: Catalunya no seria tan estimada, si en altres temps sos fills s'haguessen distingit per llur laboriositat.

Lo septim. No té altre fi que probar que quan la constancia es tal y tan ferma que en lo compliment del deure arriba fins a la heroicitat, lo trobar destorbs augmenta lo preu del éxit. Es treball degut a n' Alexandre de Paláu y d' Aguilar.

L' octau. Explica qual virtut es més propia del erohi, si la Valor o la Prudencia. Treball de n' Agustí de Copons y de Copons.

Lo nové. Discorrer quan l' afecte deu dominar a la rahó, per Joseph Clua y Granyena.

Lo dècim. Sobre 'l robatori d' Elena, per Pau de Dalmaes y Ros. Acabà aquest treball lo 5 de Juny pera presentarlo a la Academia el 10.

Ve després una mena de retret literari del qual en totes les Academies s' encarregava lo Fiscal. Lo retret d' aquesta Academia es un treball quelcom indigest, degut a Joseph d' Amat y de Planella.

Després lo President proposà que 's celebrés la segona Academia lo día de Sant Joan. Feren observacions alguns acadèmichs y s' acordà tenirla lo 23 de Juny, en la forma ja establerta. Tot seguit se distribuiren los temes.

Terminà la Academia manifestant lo President Comte de Çavellà que, per ocupacions particulars, tenia qu' estar un temps fora de Barcelona per lo qual, si era del gust de tots, demanava que 's nombrés per President de la pròxima Academia, que encara li pertenyia, a Francesch de Josa, en representació seva. La proposta fou acceptada per unanimitat.

Tinch de fer observar que en aquesta Academia hi ha inclós un troç de música que fou executat en aquell acte. No consta lo nom del compositor. Per los estudis que tinch fets de història musical y de musicografia, solsament dos dels que llavors eran Academichs ne podían ser l' autor; o lo Mestre Valls o lo Compte de Çavellà.

Era una composició vocal inspirada en una cançó mètrica pera la música, composada de varies cobles; la lletra era presa del discurs del Comte de Çavellà. Lo nom de aquesta mena de composicions era *Tono*, que en català correspondria a una mena de cant que 'n podríam dir *tonadeta madrigalesca*. Es composició molt ben feta. Al esser can-

tada en la primera Academia havia de produhir molt bon efecte.

Academia Segona de 23 de Juny de 1700

Ocupà la Presidencia Francesch de Josa y d'Agulló, nomenat en representació del Comte de Çavellà. Los demés Acadèmichs ocuparen llurs corresponents llocs.

Lo Secretari, Marqués de Rubí, llegí les peticions de entrada. Foren quatre los solicitants: Joseph (1) Carrillo de Albornoz, Joseph de Llupià, Diego de Pellicer y de Tovar y Felip d'Armengol y de Folch. Foren admesos per unanimitat.

Després lo President llegí una oració introductoria. Descriu lo gran esplendor de la natura en temps de primavera, lo millor, segons ell, per dedicarse al joliu deport de la caça. Se fa trovadiç ab un cavaller de Calatrava. Aquest l'introduheix prop la Magestat d'Apólo, perque l'inspiri. Les Ninfes, acompanyades de lires y altres instruments, canten:

Que vingan los mortals
d'Apól al Gran Temple, etc...

La música es una formosíssima obra del Mestre Valls. Es a tres veus, ab escayents y delitoses imitacions. Se cantà entre mitj del discurs, alternant ab la poesia. Es de agradableíssim efecte.

La visita a Apólo passa en una fantàstica cova, hon se mostra benigne ab lo poeta y li promet son auxili. Molt satisfet de la acollida y favor d'Apólo y de Letona, pren comiat lo disertant, despedintse ensemps del Cavaller de Calatrava.

Lo secretari, Marqués de Rubí, llegí sa introducció. Es un discurs estrany y ampulós.

En Francesch de Junyent y de Vergós presentà un treball sobre la constancia de Penelope.

En Felip de Ferràn y Çacirera, unes quintetes catalanes

(1) Tinch l'estil de posar los noms a les persones segons resulten del país a que pertanyen. En Carrillo era sevillà y llavors a Castella lo nom José s'escribia Joseph, y aixis firmava en Carrillo en aquell temps.

jocoses, fetes expressament en estil casolà. Desarrolla: si fou per un tal Anfrisso, ditxa o desditxa collir lo vano que havia caigut a Filis, essentli mossegada la mà per un gos faldé:

Suplich Filis me digau
la causa que saber vull
perque quan lo vano os cau
y Anfrisso, cortés, lo cull,
lo vostre gos li fa: nyau.

Cert que molt presumtuós
vostre animal es criat;
vos no 'l fésseu tan ditjós
qu' ell nò fora tan sobrat,
ni faria tant de gos.

Sent de vostre estimació,
Anfrisso queda content;
té lo mossech per blassó;
que si l'apreta ab la dent,
més l'apreta aquesta rahò.

Y de tal fortuna està,
tan ben trobat y gustós,
que vos donarà la mà
per tornar a ser ditjós
si 'l voleu fer mossegà etc.....

Agustí de Copons y Copons presenta un treball criticant a Carlemagne en ses accions; empró llochantli molt la elecció de successor.

Descripció de la gelosia en 18 cobles, per Alexandre de Palau y d' Aguilar.

Discurs examinant qui va ser més prudent Numa a Roma o Soló a Atenes, per Pau Ignasi de Dalmases y Ros.

N' Antoni de Peguera y d' Aymerich pondera l' anyorament, en los següents versos:

Al compás deste rio
rompa el dolor mis penas,
y en ecos de sus voces
publiquen mis suspiros mis dolencias.

Si ausente de mis ojos,
Filis, tu ser albergas,
deja que llore, triste,
el más fatal influjo de mi estrella.

Mis lastimados males
si a tus oídos llegan,
deja el rigor, ingrata,
que bastante rigor, en mí, es tu ausencia.

Envidio al pajarillo,
que en voces lisongeras,
divierte sus amores;
y yo aumento las ansias a mis penas.
etc.

Curt y bonich discurs en que Joseph de Rius y de Falguera descriu les qualitats d'un bon amich.

Un vers lliure ab quatre décimes, degut al Comte de Cavellà.

Començament: Si excluyen leyes de amar
el desear del servir;
poco tendrá que sentir
quien no tiene que esperar....

Final: Libre la razón alienta
al que dura desdichado;
pero al que vive culpado
más la razón atormenta.

Sienta así en el alma, sienta,
quien tal infiel llega a ser;
luego como podrá haber
quien niegue ser más dolor,
dar agravios, por amor,
o querido aborrecer.

En un ben conduhit treball Llorens de Barutell y
d'Erill prova que callar prudentment es cosa de seny.

Joseph Clua y Granyena, prova, fent una excursió per l'història, que la pena té més dificultat per encubrir-se que l'goig per disimular-se.

Diego Martínez Folcràs descriu la victòria conseguida per Hèrculi sobre 'l Lleó, en octaves ben ritmades.

Ve després lo retret literari. Es un discurs molt empalagós.

Academia tercera, de 8 de Juliol de 1700

Presideix Joseph de Josa y d' Agulló, per ausència del Comte de Çavellà.

No hi ha admissions. Després d'ocupar llur lloch los acadèmichs, llegeix lo secretari Felip de Ferràn y Çacirera un paper titulat *Exhorto apasionado*. Es una entusiasta poesia, dedicada a la Academia que termina:

En lágrimas eternas de diamante
se esculpa el nombre de tan gran museo;
sin que borre el carácter de sus glorias
la vil carcœma del olvido necio.

Es poesia original de una aristocràtica dama, anomenada Maria de Ribera. Es la primera poesia d'una dona que fou pensada per honrar l'Academia.

Després d'aquest vers y abans del discurs del President se executà una admirable música. Va alternant, després del període inicial de música sola, ab troços de poesia declamada per lo President. Los principals fragments musicals son dos: 1.er S'inicia abans del discurs del President. Es una magnífica *tonadeta madrigalesca* (en castellà *Tono*) per ésser executada per una veu de solista. Es de lo millor qu'he vist en aquesta mena de composicions. Es a manera d'un *parlante*; emprò sumament melodiós. Segueixen unes adequades cobles. 2.^{on} Intercalat fragmentariament en la recitació del discurs poètic. Es una *tonadeta madrigalesca* a dos veus. No m'agrada tant com l'anterior, encara que està molt ben escrita. Es una excelent composició del Mestre Valls.

Segueix un llarg discurs, per cert molt ideològic, per Felip Ferràn.

No arribà la composició del Comte de Cavellà que's trobava fora de Barcelona.

Agustí de Copons y de Copons presentà un bon treball respecte la fundació, situació y arrunament de la gran Càrtago.

Joseph d' Amat y de Planella descriu, en vers, la graciosa boniquesa de dos gessamins de exquisitíssima olor.

Bell discurs contra la adulació, treballat per Llorens de Barutell y d' Erill.

Décimes dedicades a una dona ideal per Antoni de Peguera y Aymerich.

Discurs, un poch fluxet, del Marqués de Rubí, sobre si es millor creure a tothom o no creure a ningú.

En Joseph Carrillo, absent, no trameté son treball.

Segueix un discurs sobre la virtut de conexas a si mateix. Es molt ben desentrotllat, en la part que's pot apreciar, donchs lo final es perdut. Te ayres d'esser de Joseph de Taverner y d' Ardena.

Tot lo demés d'aquesta Academia no consta.

Quarta Academia, de 22 de Juliol de 1700

Fou presidida per lo Princep Georg von Hessen Darmstadt, conegut a Espanya per Jorge Armestat o Jorge Landgrave de Assia. Era llavors aquest Princep, Virrey y Capità General de Catalunya.

Foren admesos acadèmichs Antón Serra, Diego de Cárdenas y Francesch Sans Miquel y de Monrodon.

Lo President efectiu de l' Academia, en Francesch de Josà y d' Agulló llegí una introducció en vers molt entusiasta. Termina tributant honor al estimat Princep que tant bon recort deixà de son govern a Catalunya en temps de Carles II. Acaba desitjantli que la gloria que per ses gestes y bon govern ha adquirit a Barcelona l'acompanye arrèu hont la Providencia vinga a destinarlo.

Després lo secretari Joseph de Llupia y d' Agulló llegí altre discurs d'introducció.

Joseph de Rius y de Falguera elogía la noblesa adquirida sens haverla heredada.

Llorens de Barutell y Erill dona a coneixer un vers

sobre mitologia, ple d'enginy; pero enlletgit per imatges massa conceptuoses.

Agustí de Copons y de Copons defensa, brillantment, que la noblesa heredada es més apreciable que la adquirida. En sa bonica disertació cita, molt a tó, textos d'Aristòtil, Plutarch, Virgili y altres autors.

Descriu al viu lo naufragi d'un navili, en una poesia, Felip de Ferràn y de Çacirera.

Lo Comte de Çavellà presenta un sonet dedicat a Clori.

Venen després dos treballs, un dels del Marqués de Rubí, que son de lo més trivial.

Alexandre de Palau y d'Aguilar dedica un vers a una bellesa tant superior en ses perfectes línees com mudable en sos caràcter y voluntat.

Francesch de Junyent y de Vergós diserta ab cites adequades, que l'amor, ab son dolç imperi, venç l'odi.

Ab forma viva y realista descriu n'Antoni de Peguera y Aymerich la lluyta entre un lleó y un tigre.

Examina Diego Martínez Folcràs en quina ocasió es descent la propia lloança. Considera que sempre serà cosa d'home fàtuo y poca solta lo lloarse a si meteix. Discorra llargament, ab consideracions molt oportunes, sobre aquest particular y acaba dient que la propia lloança en un sol cas deu tindres per decent y que pot ésser tolerada quan se fasia sense ostentació y sols per aclarir un fet qu'ha sigut mal interpretat. Cita, al efecte, entre altres exemples, al mariscal de Utron que, acusat del crim de lesa Magestat may cedí en valor y constancia, poguent recabar la gracia de son Rey, referint ses glorioses gestes, com a recurs suprem, quan estava a punt d'ésser firmada sa sentència.

Segueixen uns versos molt carrinclons de Joseph de Amat y de Planella.

Disertació sobre qual dels sentits es lo més noble. Bonich discurs de Joseph Clua y de Granyena.

Cançó reyal ab sis estances dedicada a Cupidón quan ductava entre les amors de Venus y de Psiquis. La firma Felip d'Armengol y Folch.

Acaba ab un llarguissim retret literari per Diego Pellicer y de Tovar.

Falta la academia quinta, de 5 d'Agost de 1700 en que

s'admeté a Joseph Baltasar de Dalmases y Ros y a Joan Galvany.

Manquen també les academies sexta, séptima y octava en les que no hi degué haver admissions, donchs en la novena no hi ha, fora d'uns *meninos*, cap acadèmich que no sia dels que escrivieren en les academies fins la quarta, excepte en Joseph Baltasar de Dalmases y Ros que també hi compona, hi fou admés a la quinta. L'altre acadèmich admés a la quinta Joan Galvany era un cantor de la Catedral y compositor, no té donchs cap valor acadèmich com a literat, ni consta produhís rés per ella.

Academia Novena, de 30 d'Agost de 1700

Presideix en Pau Ignasi de Dalmases y Ros. Assentats los acadèmichs, se llegeix una sollicitut d'Iñigo de Villarroel en forma de romanç heroich molt vehement. Fou aclamat acadèmich.

Seguiren després treballs dedicats a la Academia per los *meninos* Felip de Pellicer y de Bustamante y Lluís de Peguera y Aymerich. Lo primer es un sonet y l'altre un romanç. En Joseph Peguera residia llavors a Vilafranca y en Manel de Pellicer era *entretenido* a Barcelona y té un treball en la Academia Décima. En Joseph de Ferràn y l'Antoni de Copons estarian estudiant.

L'Acadèmich Ignasi de Pellicer y de Frias que probablement fou admés en la Academia séptima, parla d'un altre treball presentar a la Desconfiada, seria en la Academia octava. Presentà en la novena uns versos endecasílabs.

Lo discurs del President es ideològich. Passa revista de varies divinitats paganes. Després ve un vers que posà en música lo Mestre Valls. La música no s'ha conservat.

Antoni Serra y Vileta llegeix son discurs de secretari. Recorre la mansió de totes les divinitats paganes ab combinació de mal gust.

Francesch de Josa posa en evidencia la magnanimitat d'ànim de Jaume I, ja en la edat de 10 anys y sa cavallerosa y valenta conducta a Montçó.

Felip de Ferràn y Çacirera, recompta com Dalmau de Crexell guanyà la batalla de las Navas de Tolosa. Com

morí en ella y com a son cadavre donaren sepultura los tres Reys que a n'aquest fet d'armes assistiren.

Joseph de Llupià celebra que aquesta Academia Novena tinga tant galan auditori com lo de les xamoses y distingides dames qu'escolten abscondides redera cortines. Elogia en son discurs l'opinió de Diógenes de la que se dedueix que l'home savi, per natura y temperament, sol opinar al revés dels homens de poca ciencia.

Joseph Baltasar de Dalmases y Ros enalteix les belles prendes de una ideal Clori.

Un romans de broma, Batalla dels pigmeus contra Hérculi es obra d'en Joseph d' Amat y de Planella.

Diego de Pellicer y de Tovar glosa una quatreta.

Diego Martínez Folcràs, en 11 cobles, forma un ram per ferne ofrena a una dama. Comença:

Si en cuna de ambar nacida
y al cielo flor trasladada
admiras hoy, coronada,
la *Rosa*, estrella florida...

Joseph Clua y Granyena prova com la Rosa pert aviat sa ufanor y sa gracia encisadora.

Com Amor venç la Força (Hérculi) ho explica molt graciosament n' Agustí Copons y de Copons.

N' Antoni de Peguera y Aymerich entona un himne de gloria a la ciutat de Sagunto.

Joseph de Rius y de Falguera llegueix un atinat discurs llofant la política de Felip II de Castella y d' Espanya.

Felip d' Armengol y de Folch dona compté, en un romanç jocós, de la manera com Vulcà treu de la xarxa a Marte y a Venus.

Ve un elogi del Rey d' Hongria y dels Romans, Rudolph d' Habsburg, qui xint a caçar va trobar un capellà que portava lo Santíssim a una casa de camp. Plé de devoció oferí son cavall al sacerdot y l'acompanyà a peu, fins haver col·locat, de retorn, lo cupó en lo Sagrari de la esglesia. Aquest acte eterní a dos heretges y romangueren tant edificats que, deixant llurs errors, se convertiren a nostra fé católica. Es degut aquest treball al Marqués de Rubí.

Sonet de Francesch de Junyent y de Vergós calificant de demasía d'amor, l'afecte que a Ninus tenia Semiramis.

Creu que 'l savi, encara que intel·lectualment superior als altres homens, no deu haver de fer extranyeses y en les coses corrents seguir l'opinió dels demés com aconsella Plató, lo noble y erudit acadèmich Llorens de Barutell y d'Erill.

S'encarrega en aquesta Academia del retret literari l'Alexandre de Palau y d'Aguilar. Es un treball llarch, però ben exposat.

Academia Dècima, de 21 d'Octubre de 1700

Presideix Pau Ignasi de Dalmases y Ros. Tots los acadèmichs prenen lo lloch corresponent.

Se llegeix la sollicitut de Manel de Vega y Rovira, que s'admet per unanimitat.

Lo *menino* Lluís Peguera y Aymerich presenta escayenta poesia a la Academia.

Un altre *menino* Manel de Pellicer y de Bustamante llegeix una afalagadora poesia a les dames qu' escolten darrera la cortina.

Lo discurs del President es tot imaginació. Acaba dihent que la Academia se complau en tindre noticia de trobarse restablert lo Senyor Rey Carles II, a qui saluda y rendeix homenatge.

Lo Secretari, Antoni Serra llegeix un discurs ampulós, mitg prosa y mitg vers.

Un sonet gaudintse d'haver rebut Barcelona les primeres noticies de la salut del Rey es degut a Joseph Carrillo de Albornoz.

Agustí de Copons y de Copons descriu, en un sonet, la expressió del sentiment que manifestà l'enviat de Barcelona, Marqués de Besora, al veure aquesta capital víctima del exercit francés.

Té lo criteri lo Marqués de Rubí, exposat en un treball, de que ocasiona major dany a una república l'assaboriment de les delicies de la pau que 'ls treballs de la guerra.

Prova en Joseph Clua y Granyena que contra l'adversitat de les empreses son lo millor remey la fermesa y la constancia.

Una sàtira, en deu cobles, es obra de Joseph Baltasar de Dalmases.

Los navegants de Tir son obsequiats ab una poesia de Joseph d' Amat y de Planella.

Diu la gent: *mal que vé ab força, prompte desapareix*. Aquesta afirmació la glosa, en quatre décimes, en Francesch de Junyent y de Vergós.

Com un cor fermament enamorat ayma. Ho descriu, en romans major, Francesch de Josa y d' Agulló.

Que la gelosía no es propia d'un fi aymant ho glosa n' Antoni de Peguera y Aymerich.

Llorens de Barutell y d' Erill presenta quatre octaves en que pondera la resposta que donaren l' any 1686 los valerosos catalans que passaren a Alemanía y Hongria (pera trobarse en lo siti de Buda) a un general que 'ls preguntà a què havían vingut: *a morir per la fé, digueren, y per la Casa d' Austria*.

Un trevall d' alguna relativa importancia es lo de Joseph de Taverner y Ardena defensant la primacia d' Espanya a favor del Arquebisbe de Tarragona.

Diego de Pellicer y de Tovar presenta un epitafi en honor del mestre de camp de la Diputació, Joan de Marimón, que, per les ferides que li ocasionaren los francesos defensant Barcelona, en lo baluart de la part nova de la ciutat, morí dintre breus dies en lo convent de Monte Calvari.

Una llagrimosa poesia presenta Felip d' Armengol y de Folch en que 's descriu a Venus desconsolada per la mort del estimat Adonis.

Felip Ferrán descriu un jove enamorat, de cor senzill, que ayma sens cobejar lo gaudiment del premi.

Lo retret literari lo feu l' Alexandre de Palau y d' Agui-lar. Es de juhi certer y no té l' enferfech que generalment cal deplorar d' imatges genoríanes.

Per les *Nenias*, sabem que hi hagué una Academia lo 4 de Janer de 1701. Tal volta fou l' undécima. En ella s' acceptaren Alessandro Dini, napolità y Francisco Botello de Moraes y Vasconcellos, portugués; aquets dos eran aus de pás. No obstant se sap que lo darrer tenia llavors entre-

mans una obra important. També foren acceptats Isidre Serradell y Joseph Aparici que llavors se dedicava a rodar món per Catalunya prenent notes *per son mapa*.

Aquí les actes acusan un trench qu' alcança un temps bastant llarch dins lo qual consta se celebraren Academies y seguirén després intermissions que no sé quina importància tenían, fins arribar a la Academia *no numerada* de 25 de Març de 1703.

Durant aquest temps entraren acadèmichs (segons tota verosimilitat, fundada en un destriament de la nota trocada per nostre amich l' acadèmich, molt erudit, Ernest Moliné y Brasés) los senyors següents: Joseph de Solis y de Gante, Gabriel Alvarez de Toledo y Pellicer, Manuel de Pellicer y de Velasco. Aquests tres individus estigueren aquí l' any 1701 ab la cort del Rey Felip. En Manel de Pellicer y de Velasco no deixà rastre. Los altres dos constan respectivament com a President y Secretari de la Academia extraordinaria celebrada a can Dalmases per obsequiar als Reys Felip y Maria. Academia a la que concorren molta gent d' upa, tant de la Cort com de nostra terra. Los nostres (1) que ingresaren foren Joseph de Cortada y de Brú, March Antoni Vinyas, Benet de Sala y de Cella, Joseph Miró y Joseph Fost de Potau y Ferràn; presentan treball en la susdita Academia de Març de 1703.

En cambi se veu qu' estaven refredats de la Academia la majoria de sos fundadors. En ella sols hi prenen part cinch d' ells y ademés en Baltasar de Dalmases, germà d' en Pau Ignasi. La majoria de Acadèmichs no fundadors eran militars y se explica sa ausència per urgencies del govern que 'ls cambià la residència. Lo que no té explicació es la ausència de la majoria de fundadors; no sentirían ja entusiasme per la Academia? Hi contribuiría un divorci ocasionat per motius polítichs?; res he pogut trobar que aixó m' aclarís. Cal fer constar que n' hi falten de l' un y de l' altre camp polítich en que se dividí la noblesa catalana després de la mort de Carles II; en cambi, hi pren part en Diego de

(1) No parlo d' un March d' Alva del que no he trobat rastre en lloch del món. Aquest noble s' adornava ab lo titol de vehedor dels presiris de Girona. En los arxius de Girona de tota mena registrats s' hi nota per sa absència. Dins la munió de Albas d' aquell temps no hi trovo cap March.

Pellicer y de Tovar, un dels filipistès més forts de quants han tingut destinació militar a Catalunya, encara qu'era home de bellíssims sentiments.

Academia, no numerada, de 25 de Març de 1703

Se fa constar, ans que tot, que's celebra en ocasió de repetir-se *sus exercicis despues de alguna intermissió*.

La presideix Francesch de Josa y d'Agulló. Comença l'acte lo President ab un llarch discurs en vers, intercalat de música del llicenciat Francesch Valls, que com la de altres acadèmies no's troba en los papers. Explica en son discurs lo motiu de que fortuna y amor no acostuman anar junts ans bé sien contraries.

Lo treball del Marqués de Castellbell no's fa constar.

Diego de Pellicer y de Tovar desentrotlla en un sonet quina de les passions, odi o amor, mana ab més imperi en la moral humana.

Segueix una disertació històrica per Pau Ignasi de Dalmases y Ros sobre les pèrdues y restauració de Catalunya ab breu notícia dels Comtes de Barcelona.

Isidre Serradell defensa en un epígrama, ab adequat proemi, l'honor de la deessa *Dino* apartant-se de la quimera de Virgili. Es un treball en llatí.

Benet de Sala y de Cella explica que l'amor no es passió culpable si's regula pels consells de la rahó, instruïda de la atenció y del respecte.

Segueix un discurs del Dr. Joseph Miró, provant que ningú ha conseguit muntar al cim de la immortalitat no afanyant la glòria ab fatigosos treballs.

Venen després dues cobles en romanç per Joseph de Cortada y de Brú.

Manel de Vega y Rovira presenta uns versos jocosos sobre'ls fets ocorreguts al hostal que D. Quixot creya castell encantat.

Joseph de Potau y de Ferràn fa un complet elogi de la constància.

Joseph Baltasar de Dalmases y Ros presenta una décima sobre la història de Pàris y Elena.

Joseph Miró presenta altre treball glosant en quatre dècimes la següent quatreta:

Si el amor no es delinquir,
¿por qué en las leyes de amar
es ofensa el no callar
lo que es obsequio sentir?

Alexandre de Palau y d'Aguilar descriu, en forma rítmada, que no hi ha amor sens gelosia.

March Antoni Vinyas un sonet sobre la captivitat dels sentits que's deixen seduir per la hermosura que més los atrau.

Acaba ab l'acostumat retret literari.

Fou en aquesta Academia, segons totes les probabilitats, en la que entraren Esteve de Pinós y de Urries, Pere Potau y de Ferràn, Joaquím Vives y Ximénez y Miquel Francesch Salvador.

Per algunes notícies creyem que aquesta no fou la darrera Academia del any 1703, ans bé que ni hagué d'altres. Les actes d'aquestes possibles Academies no s'han trobat per ara; pero no fora difícil que algún día ne pugui parlar.

II

Notes biogràfiques dels Acadèmichs

Al donar aquestes notes seguirem lo següent ordre:

1.er Los fundadors, en la ordenació establerta en l'Acta de Constitució, posant a n' en Dalmases (Pau Ignasi) lo primer.

2.^{on} A. Los Superintendents. B. Los *meninos*, o joves escollits per ésser educats en la Escola de la Academia.

3.er Tots los demés acadèmichs, seguint l'ordre alfabètic de cognom y posant en un apartat de *Varis* los pochs qual personalitat no's pot fixar ab precisió.

FUNDADORS

PAU IGNASI DE DALMASES Y ROS

Des de molt antich era senyora la casa Dalmases de la jurisdicció de Pierola que confronta ab la demarcació del Bruch. Provenia d'aquesta casa un entès comerciant de començaments de la xvii centuria, aymant com ell sol del treball, que considerava, la primera virtut S'anomenava Pau Dalmases. Entrà en relacions ab la casa Ros del carrer de Montcada, molt coneguda ja en lo sigle xvi, per sa honorabilitat y noblesa, ensemps que per sa formalitat en los negocis. Mullerà ab filla d'aquesta prestigiosa casa. Los Ros del carrer de Montcada tenían sepultura a Santa Maria del Mar. Son escut representava, en graciosa apostura, una ben disposta corona de jolius roses. Fruit d'aquell matrimoni fou un fill, anomenat també Pau. Pare y fill se distingien ab los calificatius de *major* y *menor* ab absencia del cognom matern.

En Pau Dalmases, *menor*, contragué matrimoni ab donzella procedent de can Ros. S'anomenava Caterina y era filla d'en Francesch Ros y na Isabel, muller sua.

Lo 8 de Desembre de 1670 fou batejat a Santa Maria del Mar un fill d'aquest matrimoni, ab los noms de Francesch, *Pau*, *Ignasi*, Nicolau y Marià. Fou padri l'avi Dalmases o sia en Pau Dalmases *major* y l'avia materna Na Isabel, anomenada ab lo nom de son marit Isabel Ros. Als pochys anys d'hayer nat lo fill d'en Pau Dalmases *menor*, morí son pare lo vellet Pau Dalmases. Desde llavors en Pau Dalmases ja no's posà *menor*, sino son nom complert de Pau Dalmases y Ros. Son fill nostre biografiat, al arribar a la edat d'haver d'usar firma, adoptà la signatura de Pau Ignasi Dalmases y Ros.

En Pau Dalmases era no solsament senyor de Pierola, sinó que tenia jurisdicció en l'important encontrada de Villalonga.

Son fill Pau Ignasi, tot just començà a estudiar, sentí gran afició a les lletres y's convertí en un aymant dels llibres com pochys se'n conexian llavors a Barcelona.

Son pare ho veia ab gust y 's dalia per son fill. Sà ilusió era veure'l fet home de profit, rublert de coneixements y de influencia social.

Essent de senyorívola familia volgué en Pau Dalmases y Ros tindre la dignitat de cavaller concedida per lo Rey, cosa a que accedí Carles II, tenint en compte sos regoneguts mèrits. Lo privilegi militar a son favor està donat a Madrit a 12 de Juny de 1685. Hi ha la firma del Rey y del secretari Geroni Dalmau. Es visat per Calatayud Pastor, Rull y Gomez Estorio. Registrat en lo llibre del Braç militar per Bernat Pujol.

En Pau Ignasi de Dalmases y Ros a 22 d' Abril de 1688, o sia als 18 anys, rebé lo títol de Doctor en Arts y en Filosofia. Era procancelari dels Estudis Generals Francesch Lladó. L'examinaren Francesch Mas, Miquel Joan Rosell, Ramón Modolell y Joseph de Senabra. Firma com a secretari Pere Trelles.

Lo día 17 de Setembre de 1690 se celebrà a Santa Maria del Mar lo matrimoni de Pau Ignasi de Dalmases y Ros, fill de Pau Dalmases y Ros, cavaller, senyor de les senyorívoles jurisdiccions de Pierola y Vilallonga, habitant a Barcelona y de Caterina Ròs, ab la noble donzella María Marta de Vilana y de Cordellas, filla de Lluís de Vilana y de Boxadors y de Francisca Julia de Cordellas. Foren testimonis lo cavaller Domenech Mora y lo beneficiat de Santa Maria, Benet Briançó.

A 25 de Janer de 1692 Carles II concedí a n'en Pau Ignasi lo privilegi militar. Firma lo Rey, lo secretari Joseph de Haro y de Lara. Visan Ildefonso de Guzman, lo Marqués de Castelnuovo, Feliu de Marimón, Joan Batiستا Pastor y'l Marqués de Hariza. L'assentament al registre ve firmat del secretari del Braç militar de Catalunya, Ramón de Vilana Perlas y'l nota son parent Verneda.

Com se vulla qu' havia après molt bé lo francés y l' enrahonava perfectament, son pare l' autorisà per fer un viatge per Castella y l' extranger. En lo decurs d'aquest viatge adquirí relacions ab los principals literats dels llochs que visità. Passà per Rouan, de tornada, a començament del 1698 y en la Biblioteca del Arcabisbe vegé la segona part de la Crònica d' En Pujades. Sos hereus l' havían entregada

l'any 1644 a Pierre de Marque, qui havia vingut a Catalunya com a comissionat regi de Lluís XIV de França. Aquesta obra l'any 1702, ingresà a la Biblioteca Real. En Josèph de Taverner y Ardena, que desde lo descobriment d'en Dalmases estava interessat per ella, ab permís del Rey, ne pogué treure una copia.

Portat en Pau Ignasi de Dalmases de sa sempre creixent afició als llibres y endinzat en la noble deria del estudi, reuní en sa casa gran nombre de bons llibres y pergamins que coleccionà en adequada y estensa llibreria ab estatxeria ben disposta. Ocupava y ocupa encara avuy una sala gran y rectangular a la que's creu podia anarshi per escala gran y apropiada, avuy ja no existent (1). Allí en Pau Ignasi de Dalmases dexava pujar a regirar llibres y documents a tota persona a qui aquets elements d'estudi poguessen interessar.

Allí s'aplegaven bona part de l'any 1698, tot l'any 1699 y cinch primers mesos del 1700, persones de distinció y de noble breçol que hi anaven no solsament per lo apreciable y exquisit dels llibres, sino també per los mèrits y prentes particulars del hereu d'aquella noble casa.

Havent arribat a conexement dels habituals concurrents de la dita biblioteca la fama de moltes academies italianes volgueren formarne una. Tot seguit pensaren, en cas de reexir l'idea, quin nom podia esser lo més escayent. Sembla que comentant lo nom de totes elles se fixaren en la de Pavia que s'anomenava *dels Confiats*. Los hi semblà quelcom pretensió ésser tan confiats en la propia llur valer com aquells se creyan, ans bé trobaren millor no fiar de llur mèrit y, per tant se resolgué de batejarla ab lo nom d'Academia dels Desconfiats, titolantla oficialment Academia Desconfiada. Denominació aquesta apropiada a llur manera de sentir. Sols de Deu esperaren la llum que'ls pogués mancar; per ço lo Comte de Cavellà al evocar la protecció de la Verge de Montserrat significa que *unicament podian confiar si obtenian son gran adjutori*. La constitució tingué lloch, com he dit, a 3 de Juny de 1700, en la biblioteca de Pau Ignasi de Dalmases y Ros, a qui's nombrà arxiver perpetuu en la propia sessió constitutiva.

(1) Avuy s'hi ingressa per petita escala de cap condició de bellesa, ni de pretensió alguna.

En Dalmases presentà treballs en totes les Acadèmies. Totes se celebraren a casa seva, encara que no se sap de cert si algunes en lo gran saló de la casa, donchs consta que hi havíen grans cortines, redera de les quals s'amagaven les dames per ohir y no ser vistes.

En les Corts celebrades a Barcelona per Felip V (any 1701-1702) se li concedí la dignitat de Cronista del Principat de Catalunya.

L'any 1702 publicà son llibre «Disertación por la patria de Paulo Orosio». Es una bonica disertació en que s'esforça en provar qu'en Pau Orosio era fill de Tarragona y no de Braga com altres creyen. Se veu manifestament que l'amor a Catalunya era lo que l'incitava a cercar proves per demostrar que tan ilustre escriptor era fill de nostra terra. La obra es curiosa y n'hi ha un exemplar en la Biblioteca Arús. Era com es sabut, Pau Orosi, escriptor eclesiàstich de la Esglesia llatina. Des del segle viii se'l coneix ab lo nom complet de Pau Orosi. Se sap qu'era espanyol; pero s'ignora lo lloch y any de son naixement, així com lo temps y data de la sua mort. Creuen, com en Dalmases, que Pau Orosi era fill de Tarragona, lo Pare Labbé en son *Disertatio in scriptoribus ecclesiasticis* y Galandi en sa *Notitia in Orosium*.

En lo siti de Barcelona de 1705 per les forces que seguían al Arxiduch, los consellers se guariren a Sant Pau; però després molestats sens parar per los trets d'artilleria se trasladaren a can Pau Dalmases hon hi havia un recinte a prova de bomba, anomenat bomber, sota lo jardí.

Acabà en Pau Ignasi lo primer volum de la Crònica de Catalunya pels anys de 1709-1710.

En la guerra de successió fou partidari del Arxiduch. Lo govern de Felip V lo feu detenir en ocasió de trobarse a Madrid y, per creurel sospitós, lo desterrà a França.

Carles III d'Austria, nostre Rey a Barcelona, ab data de 1.er d'Octubre de 1709 li concedí lo títol de Marqués de Vilallonga en recompensa de sos preuats serveys. L'escut d'aquest Marquesat es molt bonich y curiós.

Lo 6 de Març de 1713 la ciutat lo nombrà embaxador per Anglaterra, arribant a Gènova lo 28. Allí trobà a l'Emperatriu y l'acompanya (ab en Felip Ferràn) fins a Milà.

La Emperatriu li donà una carta pera la Reyna d' Anglaterra.

Arribà en Dalmases a Utrecht lo día 13. Se verificaren allí entrevistes ab lo bisbe de Bristol y ab lo Baró de Kichner. Lo resultat d'elles fou desconsolador. D' Utrecht marxà a Rotterdam, hont embarcà cap lo port anglés de Dunwich. Dexà allí la xalupa en que feren lo viatge, romanguent pera guardarla l' Andrea y en Pietro Valente, ab tota la roba no necessaria. Prengué llavors un carruatge que 'l conduhí a Londra (*London*) ab sos acompanyants Manel de Cases, Manel Helvira y Joan Itet. Axó fou lo 25 de Maig de 1713. Descansà tres dies. Lo 28 feu una visita al noble austriach Johann Philipp Hoffmann, resident del Emperador Carles VI. Era home qu' aymava molt Catalunya. Lo rebé molt cordialment y l' acompanyà després de parlar bona estona, fins al cotxe, hont se despedí. Bó serà fer saber, o al menys remembrar que aquest Hoffmann fou qui demanà al govern anglés que no abandonés Catalunya, que no manqués a la paraula donada y a la firma de la Reyna actualada per poder a Mitford Crowe a Génova lo 20 de Juny de 1705. L' Hoffmann fou qui donà la solució de constituir Catalunya en República lliure, baix la protecció de les grans potencies.

Lo 29 del meteix mes de Maig comença lo calvari de nostre embaxador. No sab de qui refiarse entre les persones influyents, ben relacionades ab lo govern anglés. Fixa la vista en En Lord Charles Mordant Earl of Peterborough, lo general anglés company del Princep Georg von Hessen Darmstadt y que després de la heròica mort de aquest, donà fi a la brega militar d'aquell dia, ocupant Barcelona ab los partidaris del Arxiduch. Ensemps evità los desordres que ja s' havían iniciat per part d' un stol de gent excitada per los oltratges de Velasco y que volían fer pagar la festa als amichs y confreres del Virrey.

En Peterborough era persona molt bona, de moderades costums que donà proves d' aymar molt a catalans y valencians. Mil vegades devant de nostres consellers, refermà ab sa paraula les promeses escrites de la Reyna Agna. Quan ho deya ho deya de cor y pignorava sa paraula a favor d' una causa, com la catalana, que considerava justa. Lo qu' ell

may haguera pogut suposar era que d'aquesta manera un govern anglés y una reyna abandonessin als qui més havien servit sa causa. Son govern dexà bon recòrt a nostra terra y es de creure que a no haver dexat lo manament superior no haguera ocorregut la derrotà d'Almança, hon les tropes aliades foren víctimes de son successor Henri Ruviny, Earl of Galway, conegut a Espanya per Galoway, qui ab sa temeritat ocasionà aquella pérdua tan important per les tropes del Arxiduch Carles.

En Peterborough sabia lo paper fret que s'havía fet al Marqués de Montnegre, que romaní a Londres completament deshauciat, y no esperava millor resultat de les gestions del Dalmases. Certament li dolía, perque aymava nostra terra; però la giravolta governamental fou complerta. No donava lloch a somniar lo més petit aveniment.

Com dirli açó al Embaxador Dalmases a qui tant volía, per ses belles condicions personals. D'aquí vingué una dilació inexplicable, ab excuses per rebrel, perque tenia descomptat, sentintho molt, lo fracàs. Lo 31 del meteix mes se dirigeix en Dalmases a veure a Lord Darmouth, secretari d'Estat, qui tenia a son càrrech los assumptes d'Espanya. No'l troba a sa casa y va personalment a portar un ofici a son secretari particular en l'oficina, Mister Lewis.

En Dalmases no sabia l'anglés lo que resultava un gran inconvenient pera negociar. Aquest Mister Lewis era conexedor de la llengua francesa, la qual era familiar a n'En Dalmases. A nostre Embaxador se li obrí lo cel al veures tan facilment interpretat en sa conversa. Cobrà ànim y feu tota mena d'explicacions a dit subjecte. Li entregà la carta de recomenació, que portava per dit Milord, del almirall Jennings y copies de les oficials que duya de la ciutat, Diputació y Braç militar.

La contesta que tornà Mister Lewis, després d'haver vist al secretari d'Estat Darmouth, fou de que; *Milord havia rebut les copies y que hi hauria dificultat en rebre'l com a Ministre per haverse conclòs y firmat les paus ab Espanya.*

Fins lo día 2 de juny no pogué veure a Milord Peterborough y li entregà cartes que apremiaven l'arreglament de la materia que motivava la Embaxada. Anaven firmades aquestes cartes per una porció de persones amigues del ge-

neral anglés a les qui devia favors y mercés per la atenció que ab ell tingueren y els obsequis que li tributaren quan sa estada a Catalunya. Havía entre elles persones d'alta posició social com la Marquesa de la Casta, lo Comte Felip Ferràn y lo Canciller de Catalunya. No volgué llegirles devant seu y lo despedí ab paraules de bona cortesia. Durant lo diàlech qu'abans d'anarsen tingueren li digué en Peterborough: *qu'era inutil lo que fes a Anglaterra, sa patria, per estar ja firmats los capitols de pau, los quals s'havían manifestat al parlament, encara que fins llavors no havían sigut publicats, ni ho serían fins que lo Marqués de Monteleon arribés a Utrecht. Que podia correr (En Dalmases) ses diligencies; pero que creya seria sense éxit. Li afegí: que son caràcter de Ministre plenipotenciari no seria tingut en compte, que sols podia esser escoltat com un senzill particular, que faria lo que pogués, per servirlo, encara que creya impossible conseguir rés, tal com estaven les coses.* Total un desengany.

No desmayà, ab tot, En Dalmases, ja que volia conseguir, de una manera o altre, quelcom a favor de Catalunya. Així passà a veure al Duch d'Argyle, pero no'l trobà.

Lo 6 de Juny anà a casa lo Duch de Buckingham, qui'l rebé al jardí. Li feu moltes festes; però li digué que la pau ab Espanya ja estava firmada.

Crudel desatenció per Catalunya qu'havían embolicat dins la madexa ab promeses solemnement firmades y qu'are abandonaven, tractantla de *província espanyola* qu'havía de creure a Felip, Rey contra qui la metexa Anglaterra havia fet pronunciar als catalans.

Així anà visitant d'un polítich al altre, rebén sols bones paraules y un sach de desenganys.

Lo 8 de Juny tingué una conferencia ab lo general James Stanhope ben conegut d'En Dalmases. Era un perfecte cavaller, lo més sincer de tots, y estava prompte a fer ohir sa veu en la cambra dels comuns, defensant lo punt de vista de Catalunya; però abans volia que a la dels lords algú fes evident ab adequada oratoria, la rahó dels catalans, car ell no s'atrevia a donar un pas sens apoyament de l'alta càmera. Al no comptar ab ella podia ésser encara pitjor per

la gestió d' En Dalmases que tant interès tenia en conservar los drets y privilegis de l'aymada patria.

Ab Stanhope van parlar llargament de lo convenient a la terra catalana y van anar considerant tots los passos que's podían donar. Stanhope feu moltes diligencies; però trovà totes les portes tancades, ningú lo volgué escoltar.

La forma de procediment que se li acudí a n' En Dalmases per apoyar sa pretensió, devant les cambres angleses fou lo següent, paraules textuais:

Donar una memoria o una súplica a les dues cámares del Parlament, demanantlosi supliquessen a la Reyna que, per tots los medis possibles procurés que Catalunya tingués tots los privilegis y se conservessen totes les llibertats que fins lo dia havían gaudit y avuy encara estaven gaudint:

A vista d'haver donat Catalunya los meteixos passos qu'Anglaterra:

A vista de que a no ver sigui per Anglaterra no s'haguera Catalunya enredat en aquesta guerra:

En atenció dels oferiments donats a Catalunya d'ampararla, paraula donada per los generals y almiralls d'Anglaterra:

En consideració que sent aquest país tan lliure y tan aymant de les llibertats, devia protegir un altre país que per ses prerogatives podia anomenarse lliure, lo qui sollicitava sa protecció y valiment. Y aténent a que les Lleys, Privilegis y Llibertats son en tot parecuts a les de Anglaterra que tan les estima.

Stanhope, consultat, li agredaren los termens; però li digué que les cambres no li podrían rebre, sense permís de la Reyna, encar que vingués de la Cort, de manera que precisava abans tot una audiència ab la Reyna, posant a ses mans un paper d'igual forma.

Stanhope, li afegí, que tal vegada, donada la tacitura del Parlament, ni aixís seria possible; tan irreductible lo creya.

Stanhope, malgrat sa bona voluntat, no pogué conseguir rés. Tot estava perdut.

Y vet aquí que ja tenim al nostre Dalmases corrent de una banda al altra, cercant en Peterborough y l'Argyle.

Molt correr, molt cansanci, molt discorsejar y volguer con-
vence; resultat rés. Pobre Dalmasès!

Conseguí a copia de correr y passar dies, veure algún
altre polítich inútilment. En Crowe, lo del tractat de Gé-
nova li feya molt l'amich; però res més. Inutils foren les
diligencies que, en pró de la causa qu' En Dalmases defen-
sava, feren l'enviat de Portugal y altres enlayrats perso-
natges: tot inútil.

Logrà, per fi, audiència de la Reyna, senyalantli lo día
6 de Juny. A tal audiència no pot presentar la carta de la
Emperatriu a la Reyna, carta molt ben escrita y contundent,
servant totes les formes y consideracions. No era aquesta
carta presentable per una greu rahó (segons la diplomacia),
perquè en ella la Emperatriu donava a la Reyna Ana lo
tractament de Princep, o sia *Serenitat*, diventli donar lo de
Rey, o sia *Magestat*. Per quines nimietats se perden les
coses. Molt greu li sapigué a n' En Dalmases no poguer fer
ús de la carta de Elisabeth a la Reyna Agna.

Lo día 6 de juny a les 6 de la tarde anà a cercarlo a cà
seva, ab carruatge, Milord Peterborough y's dirigiren al
palau de Kensington, hont se trobava la Reyna.

Pujaren una gran galeria hont feren esperar a n' En
Dalmases una bona estoneta. Després li varen avisar de que
la Reyna esperava. Entrà cap a dins, passà tres o quatre
sales, trobantse ab Sa Magestat sentada ab un *fauteuil*, ab
un coxí als peus. Llavors En Dalmases va dur a terme lo
ceremonial d' entrada, consistent en tres acompassades cor-
tesies y la darrera més pregona. Després començà a parlar.
Mentre En Dalmases parlava, Milord Peterborough no's
movia del costat de la Reyna. Durà lo discurs més d' un
quart d' hora. Lord Peterborough traduhí a Sa Majestat lo
qu' En Dalmases li havia dit.

Acábada la interpretació del discurs de nostre Emba-
xador, rebut com un noble distingit que parlés unicament
com a particular, En Dalmases posà a mans de la Reyna una
representació que contenia a substancia la major part del
concepte del discurs.

Respongué Sa Magestat, segons interpretació d' En
Peterborough: «Que havia fet lo que havia pogut per Cata-
lunya y que ho faria encar, procurant per tots los medis

possibles la seguretat y el compliment de tot lo que se li havia ofert y havia obtingut expressament; que tot lo que havia fet y faria era voluntat que'ns tenia». Aquesta resposta significa que'l govern anglès enganyava a la Reyna y a n' En Peterborough, com aquest més endavant regonegué. La pau se sabia havia sigut firmada; pero lo govern anglès assegurarà que'ls drets y privilegis de Catalunya hi eren respectats. Ja veurem després com En Dalmases s'ha d'oposar a la fórmula malestruga ab que's volgué compaginar aquest extrem tan necessari als interessos de Catalunya.

A dita pau se referia la Reyna Agna al dirigir-se a principis de Maig de 1713 a la Cambra dels comuns, en una harenga en que deya: «Com es una prerogativa incontestable de la Corona fer la pau o fer la guerra, hi ratificat los tractats de Pau y de Comerç ab França, que havian sigut firmats per ordre meua y he terminat un tractat ab Espanya, que serà firmat a Utrecht tan prompte los ministres espanyols hi arribin...» En aquest tractat, de data 3 de Març de 1713 *vieux style* qu'es lo 14 de Maig de nostre compte, porta un article XIII en que se donen los privilegis a Catalunya; però ¿quins privilegis?—los de Castella.

Prou ne protesta En Dalmases dihent que: *Catalunya may podria admetre les lleys de Castella; que sos naturals faràn resistència a la admisió dels privilegis castellans y a la pèrdua dels seus que avuy gaudexen*. Ja ho sabia lo govern anglès, que Catalunya era enganyada. En una harenga de mitjans de Maig de 1713, de nostre compte feta a les dues cambres, deya la Reyna: *Que ab lo tractat de Pau y Comerç d' Espanya se favoreix als subdits anglesos y a llur comerç..... Que Deu ha benehit los meus esforços, obtenint una pau honrosa y ventatjosa per mon poble y la porció més gran de mos aliats*.

Catalunya ERA DEL NOMBRE DELS ALIATS NO ATEsos. Si Catalunya era víctima, ho era per culpa d'Anglaterra del no compliment de les clàusules solemnement pactades a Génova; quan, a qualsevol preu, se desitjava l'adjutori y l'esforç de nostres braços. Negra ingràtitut que no perdonarà la historia.

La alta cambra era l'apoyament singular del govern de la Reyna Agna a conseqüència d'haver creat de colp y

volta dotze pars tots partidaris del nou govern, los qui feren constituir una majoria inexpugnable. Ja procurà quan pogué lo general Stanhope introduir per dins aquesta malla alguna influencia; empró los wighs eren mirats ab tal prevenció que ni les dames podían exposarse a influir ni lo més mínim.

Desenganyat En Dalmases, partí cap a París y després cap a la Haya, hont se trobava lo 31 de Janer de 1714.

Des de la Haya se n'hauria anat cap a Milà o Gènova, per embarcar envers Barcelona, si no hagués rebut unes cartes del Marquès de Rialp parlant del tractat que estava fentse a Rastadt en lo qual expressava que'l Princep Eugeni de Savoia conseguiria del general Villars fossen respectats los drets y privilegis de Catalunya. Tot açó fou sols una esperança. Lo general Villars s'encarregà de dirho a Lluís XIV y aquest ho ohí com qui sent ploure. Lo Rey de França no estimava als catalans, excepció feta d'algunes persones a ell afectes.

Lo 19 de Març de 1714, En Dalmases era a Franchfort (*Frankfurt*). Sempre atent a servir a Catalunya, lo dia 4 de Maig se trobava a Amsterdam hont pensava actuar quelcom en son benefici. A Amsterdam, ab data de 14 d'Abril de 1714, rebé una carta del Marquès de Rialp qui li deya qu'era convenient passés desseguida a Londra hon li trameteria instruccions y cartes per medi del ministre Hoffmann.

Lo 8 de Maig de 1714 s'embarcà En Dalmases en un petit port holandés de nom semblant a Helfensening, no lluny de Rotterdam y arribà a Harwik lo 14 de Maig, arribant a Londra, lo 16. Realisà les diligencies diplomàtiques que l'indicava lo ministre Hoffmann. Lo dia 12 d'Agost de 1714 rebé una copia de la ordre que'l secretari de la Regencia d'Anglaterra Addisson, remetia a Bolingbroke pera Mr. Torcy en nom de dita Regencia d'Anglaterra manifestant lo gran y vehement desitg que tenia la nació britànica de salvar a Barcelona.

En carta de 6 de Setembre de 1714 comunicava En Dalmases als Concellers de Barcelona que a les esquadres angleses sels'hi trasmetia ordre pera que's preparessin per assistir la ciutat.

Barcelona no pogué resistir y's rendí lo 11 de Setembre de 1714. Al tindre notícia En Dalmases de la rendició sortí de Londra cap a la Haya. Allí vegé a n' En Ferràn y ben prompte isqué cap a París. Des d'allí trameté una súplica a Felip IV de Catalunya y V de Castella oferintli fidelitat.

De París passà a Perpinyà hont rebé lo passaport firmat per lo general Marqués de Castelfrigo, qui havia rebut a son temps, 12 de Juliol de 1715, una ordre firmada pel Rey en Aranjuez. Malgrat sa sotsmissió lo govern de Madrit cremà lo dia 11 de Juliol de 1716 lo títol de Marqués de Vilallonga, que li havia concedit l' Arxiduch.

En Dalmases retornat ja a la llar paterna continuà dedicantse al estudi d' obres literaries y a la investigació històrica, escrivint un seguit d' interessants opusculs y la Vida de Santa Eulària, obra, aquesta darrera, de poch interés.

Morí lo dia 10 de Juny de 1718, als 48 anys d' edat.

Sos fills Ramón, l' hereu, Pau, dignitat Sacrista de la Seu barcelonina y Joseph, governador que fou de Puerto Cabello, a Caracas, ilustraren la Real Academia de Bones Lletres en sa primera época.

Se reuní aquesta a can Dalmases, en lo metex lloch hont fou constituída y actuà la dels Desconfiats o Desconfiada, des de 1.^{or} de Setembre de 1729 fins a l' any 1740 en que morí l' hereu de nostre biografiat, lo noble eruditíssim Ramón de Dalmases Ros y de Vilana (1).

(1) De varis documents de Santa Maria del Mar. — Arxiu de la noble casa de Dalmases. Privilegis, Títols Académichs y altres particulars — Pere Serra y Postius. Prodigios y Finezas de los Angeles. — *Nenias Reales*, Explicació de la fundació dels Desconfiats. — *Disertación histórica por la patria de Paulo Orosio*. Parecer de Diego de Pellicer y Tovar. — Actes de la Academia Desconfiada. A can Dalmases. — Arxiu de la Corona d'Aragó. Interregno del Arxiduc Carlos. — Arxiu de la noble casa Dalmases, avuy del meritíssim barceloní en Xavier de Dalmases y de Fontenberta. Dietario o libro de memorias referentes a los actos practicados por el Sr. D. Pablo Ignacio de Dalmases y Ros, como Embajador enviado por las Cortes Catalanas a Inglaterra durante la guerra de sucesión. — *La Vie d'Anna Stuart, reine, de la Grand-Bretagne, de France, e d'Irlande*. Amsterdam, 1716. — *Histoire véritable et secrète des vies et des regnes de tous les rois et reines d'Angleterre*. t. III. — Amsterdam, 1729. — Mateo Bruguera, Pbre. Historia del Memorable sitio y bloqueo de Barcelona, especialment, t. II, p. 315, nota 1. — Pi y Arimón, Barcelona antigua y moderna, t. II, p. 265. — J. Miret y Sans. Dos siglos de vida académica. — Primer volum de la Real Academia de Bones Lletres de Barcelona. Serie de los individuos de esta Real Academia, actuales y difuntos.

JOAN ANTONI DE BOXADORS, DE PINÓS Y DE ROCABERTÍ

Fou batejat a Santa Maria de Badalona lo día 31 de Janer del any 1673, ab los noms de Joan, Antoni, Julià, Fost, Benet y Joseph. Pertenyia a la més alta noblesa catalana, suposantse descendent d'un dels nou antichs vervassors de Catalunya. Foren sos pares Joan de Boxadors y de Rocabertí y Teresa de Pinós y de Rocabertí, germana del insigne Joseph Galceràn de Pinós, després Marqués de Barbarà.

L'apadrinaren Joseph de Rocabertí, batlle general de nostre principat y D.ª Maria de Rocabertí y d'Alentorn, muller d'En Joseph Galceràn de Pinós y de Perapertusa, avi de l'infant qu'era dut a batejar. Lo nom enter de nostre biografiat ab tots los cognoms nobiliaris era: Joan Antoni de Boxadors, Timor, Castellaulí, Requesens, Pinós y de Rocabertí. A la mort de son pare, fou VI Comte de Çavellà.

Entre sos ascendents figura lo Comte de Çavellà, que en tanta de manera se lluhí en la guerra dels Segadors, essent fet presoner en la batalla de Lleyda, rublert de ferides que'l conduhiren a la fossa en Maig de 1644; així com lo noble Joan de Boxadors que 's portà ab gran coratge en la guerra d'Hongría contra 'l turch, l'any 1531.

Estudià a Montserrat; se lluhí particularment en la música y en la composició d'orgue. Se'n conexen d'ell dos «misereres» a 4 veus que formaren part de la antigua colecció d'en Joan Carreras y Dagàs de La Bisbal. Perfeccionà a Barcelona sos estudis literaris y aprengué l'exercici de les armes. L'any 1697 era capità dels Gremis.

Casà després ab la noble dama Dionisià de Sureda de Sant Martí y de Zaforteza, filla del important personatge mallorquí Francesch Sureda de Sant Martí, pertanyent sa mare a familia tant influent y distingida en la illa com la de Zaforteza, que tant bon lloch ocupà en la història de les Balears.

L'any 1700 fou un dels fundadors de la Academia Desconfiada y son primer President. Obri la primera Academia de 10 de Juny ab un discurs proclamant patrona a la Verge de Montserrat. Escrigué diferents treballs per la Academia;

emprò gairebé estigué sempre fora de Barcelona, en sos castells senyorials o en terres de Mallorca. Fou un dels millors amichs al Príncep de Darmstadt y entusiasta partidari de Carles III.

Lo 16 d'Octubre de 1705 fou creat per Carles, Gran d'Espanya, junt ab los nobles senyors de Cifuentes y de Pinòs. En 5 d'Abril de 1706 entrà en possessió del carrech d'Aydant íntim de Carles III.

Al Setembre de 1706 fou nomenat Virrey de Mallorca. Lo 26 desembarcà a Palma, que's va rendir al cap de pochs dies de serli intimada sa entrega a les tropes que'n Çavellà manava.

Lo día 30 se solemnissà sa entrada. A principis d'Octubre de 1707 fou nombrat Gentilhome de la Regia Càmera de Carles III. Lo 28 d'Octubre del mateix any posà la primera pedra al baluart del Castell del *Camp del Moll*. Lo 10 de Novembre de 1709 En Çavellà donà possessió al nou Virrey Marqués de Rafal.

A Barcelona fou nombrat cavaller director de la Capella de Música, essent mestre En Giuseppe Pórsile de Nàpols. Constituhian la capella músichs escollidíssims, ab la particularitat de que tota la corda eran *Stradivarius* (6 violins, 2 violes y 1 violoncello) o sia instruments encarregats expressament a n'aquest magnífich *luthier* de Cremona. Los pintors de les decoracions eran excelents y les obres cantades o recitades de lo millor d'aquell temps, destacant sobre totes lo *Dafni* del Mestre Rincón d'Astorga.

L'any 1712 Carles volgué que'l seguís a Austria, donchs era En Çavellà son Gentilhom de Cambra predilecte. Des de que arribà a Viena fins a l'any 1716 treballà per tots los medis que sa influencia li pogués proporcionar a favor dels catalans. Les gestions foren asidues encar que sempre de caràcter privat.

Des de que tingué noticia de la trista fi de Barcelona se apoderà d'ell una gran melangia y tristesa, que ab res se podia remeyar.

L'Emperador pensà que lo millor era donarli un càrrech de tal natura que, per durli distracció, li proporcionés lo desitjat alivi. Conexent ses aficions lo feu cuidar de procurar poesies per la Cort y més tart lo nomenà cavaller

director, o sia, segons en Zeno, Superintendent de la Capella Imperial. Entrà en possessió d'aquest càrrech l'any 1717. Lo Mestre de la Capella era lo cèlebre Johann Josef Fux.

Durant la seva Superintendencia s'executaren en lo teatre Imperial y en los jardins anomenats Favorita, obres de senyalat mèrit. Ja quan tenia lo meteix càrrech a Barcelona entaulà correspondencia ab lo gran literat, historiari y arqueòlech Apostolo Zeno, de qui conseguí llavors dues obres: *Zenobia in Palmira* y *Scipion nelle Spagne*.

Essent a Viena procurà atraurese 'l per poeta de la Cort Cessarea. Conseguí que Carles VI fes recitar l'*Atenaide* de aquest autor, obra composta per lo teatre de Barcelona, però que no fou possible representar.

Per lo Novembre de 1717 conseguí del Apostolo Zeno que quiscún mes dongués al menys una composició per la Cort de Viena. En Çavellà volia, a totes passades, que fos lo poeta cessari. Al fi ho conseguí, gracies als bons oficis del Marqués Giorgio Clerici, de Milà. L'Apostolo Zeno arribà a Viena pel Juliol de 1718.

Segons En Zeno, era lo Comte de Çavellà *home de bon caràcter y molt virtuós. Tenia lo plaer de beneficiar a quantes persones a ell s'atansavan; molt misericordiós y de finissimes maneres.* Cor bondadós lo seu, estimava de debó qui per son comportament ho merexia. Tot era en ell, paraules textuais d'En Zeno: *dolçor y complacencia; era lo cavaller més digne que may hagués jo conegut.*

Aymant de les lletres y de la música reuní a casa seva, com una Academia qu'ell presidia y de là que formaven part sis individus, entre ells l'Apostolo Zeno. Allí presentà en Çavellà dues cantates a que aplicà música lo teorbiste de la Cort y discret compositor Francisco Conti, autor de la òpera Clotilda, en mon poder.

Ademés dels treballs de *literatura*, fruyt de son astre poètic, allisonat ab l'estúdi dels grans mestres de la antigor y dels enginyers de nova forma que s'anaven obrint camí (com en Metastasio) mantenía continua relació ab Apostolo Zeno, per medi de erudites epístoles escrites en elegant llatí. Una de les qüestions més importants que tractà lo Comte de Çavellà fou sobre 'l precis de la duració de la

Olimpiada grega y del *Lustre* romà. Altre disertació que donà molt que parlar, versava sobre una moneda acunyada a Atenas en la que s'hi veyia representada la figura d'un *bou*. Los termes de aquesta darrera disertació agradaren tant a Carles VI que'n feu treure copies y les comunicà als principals literats de la Cort.

Tingué bona part lo Comte Çavellà en lo *Quixot* del Zeno y del Pariati. La primera representació d'aquesta obra tingué lloch al Abril de 1719.

Lo 26 de Novembre de 1721 vâ ésser promogut a cavaller del toisó d'or. Ne prengué possessió lo día 30, ab les degudes cerimonies y vestició del habit cavalleresch. Se sentaren a taula los vint y vuyt cavallers promoguts, ab l'Emperador qu'era lo President del Toisó.

L'Apostolo Zeno en una carta a un seu amich, Carlo Archinto, de Milà li ve a manifestar, ab data de 18 de març de 1722 que les persones més influents sobre l'Emperador eran l'Arquebisbe de Valencia y'l Comte de Çavellà. En altre carta, del meteix any, cita com a persones influents lo Comte de Çavellà, lo Marqués de Rialp y'l cardenal Cienfuegos, jesuïta de notable talent y virtut.

Per Abril de 1724 lo fill del Comte de Çavellà marxà des de Roma, hont fou instruit, cap a Viena. Allí visqué ab son pare. L'anà a cercar lo Cambrer Major del Comte.

En una ocasió morí un cortesà del Emperador y dexà a sa Magestat Imperial una caseta de camp, prop de Viena, poèticament situada entremitg de la boscuria. En Çavellà la hi demanà al Emperador per anar a poetisar ab En Zenó. Carles VI no gosà donarlosli permís per por de que, ab la deria del vers, no oblidessin les disquisissions arqueològiques y científiques de que tant agradat estava.

Fou elegit més tart President y guarda segells del suprem de Flandra. Aprofità aquest càrrech per afavorir particularment als catalans y els demés espanyols que bé s'ho merexian.

Mort l'Emperador (any 1740) se retirà En Çavellà al palau que tenia a Sant Pier-d'-Arena. Ab data de 27 d'Octubre de 1741 li escriu en Zeno des de Venezia: «Beata lei, che tanto opportunamente si è ritirata in porto, e non è statta spettatrice di quelle quasi incomprensibili disaventure,

che in men di un anno han fatti tanti miserabili, e minacciano ancor in peggio; se la pietà dell'onnipotente Dio non vi si frappuòne: ma temo che i peccati del mondo, che li han posto in mano i flagelli, non l'obligino a maggiormente aggravarne i colpi e i gastighi. Sia fatta la volontà sua».

Son les penes y trifulgues de que's queixa l'historyayre y noble militar Francesch de Castelli y Obando en les cartes familiars, en mon poder, dirigides al jove advocat de Barcelona Carles de Casamitjana quan li diu que no pensi ab Viena (hont volia anar a'exercir), qu'exercexe en sa terra nadiua, qu'hom en lloch millor se troba que al escalf de la llar paterna. Que tot alló d'anar a Austria a trobarhi *l'oro y'l moro*, que s'havía acabat, des de la mort del Emperador; que ja no hi havia cucanya, sino miseria.

Sempre senti en Cavellà fervent devoció per la Verge de Montserrat. D'ell fou idea lo declararla advocada de nostra antecessora l'Academia Desconfiada. Ell fou lo més ferm protector de l'esglesia de Montserrat a Viena.

Devot constant de Nostra patrona, volgué que'l monestir de la Verge assentat en nostres tan joliues serres *montserratinas* tingués un recort de la estimació qua a la *Moreneta* sempre havia ell professat. Al efecte preguntà a nostre monestir que necessitaven y's construí a son càrrech l'enllossat del presbiteri baix y lo daurat de les quatre tribunes.

Desempenyant una enlayrada missió morí a Gènova, l'any 1745, a la edat de 72 anys.

Son fill Joseph de Boxadors y Sureda de Sant Martí, fou cavaller de Sant Joan y visqué sempre a Malta; ab ell acabà lo Comtat de Cavellà que passà després als Comtes de Peralada y Viscomites de Rocabertí. Fou acadèmich fundador de Bones Lletres; però sempre absent, no assistí a cap junta. Altre successor seu fou lo Cardenal Joan Tomàs de Boxadors, del orde de PP. Predicadors, a qui fou imposat l'habit l'any 1734. Cinch anys després d'haver professat rebé, per lletres pontificies, lo nomenament de mestre de Sagrada Teologia. Se'l nomenà general de l'Ordre lo 3 de Juliol de 1756. Déu anys més tart, S. S. Pius VI, l'elevà a Cardenal, del titol de Sant Sixt, conservant no obstant relacions ab sos germans de religió, qual *Protector* fou. Morí

a Roma lo 16 de Desembre de 1780. Va ésser acadèmich de Bones Lletres. En la sessió de 27 de Desembre de 1729 se llegí un treball en vers degut a sa ben tallada ploma; consistia aytal treball ab un epígrama llatí dedicat al sepulcre de Carlésmany. Se donà compte de sa defunció en la Academia celebrada a 10 de Janer de 1781. Lo Comte del Asalto que era qui presidía aquella sessió, feu resaltar sos mérits y s'encarregà de la necrologia l'acadèmich Joseph Cruilles.

L'escut d'aquest Cardenal es complertament Boxadors, rés de Perelada. Se composa del *cervol*, figura característica de la casa *Boxadors* y a sobre vé l'escut de l'Ordre de Predicadors. Per demunt lo capell cardenalici cauén los cordons a un y altre costat (1).

JOSEPH ANTONI DE RUBÍ Y DE BOXADORS

Pere de Rubí y de Sabater, Marquès de Rubí, general d'artilleria, casà a Sant Just lo 4 de Novembre de 1660 ab Regina de Boxadors y de Crassi, filla de Joseph de Casademunt, olim de Boxadors, regent de la Reyal Audiencia de Catalunya.

D'aquest matrimoni nasquè un noy, batejat a Sant Just lo 14 de Maig de 1669, ab los noms de Ignasi, Francesch, Joan, *Joseph y Antoni*. L'apadrinaren Feliu de Taverner y de Rubí y Gerònima de Boxadors, muller del mestre de camp general del exèrcit Tomàs Gosneri, natural de Milà.

La carrera de les armes era lo que més li cridava l'atenció y, estudiós sempre, conseguí ésser un militar d'aventajades condicions.

(1) Arxiu Parroquial de Santa Maria de Badalona. — Carles d'Austria y Elisabet de Brunwich Wolfendüttel a Barcelona y Girona. — Dr. Joseph M.^a d'Alós. Notícies biogràfiques inèdites. — Arxiu de can Dalmases. — Actes de la Desconfiada. — Feliu de la Penya. Anals de Catalunya. — Alvaro Campaner. Cronicon Mayoricense. — Ramón Ferramón. Guia del Violinista. — Mon discurs d'entrada a la Academia. — Epistolari Castellvi en mon poder. — Dr. Ludovig Ritter von Köchel. Johann Josef Fux. — Lettere di Apostolo Zeno, istorico e poeta cesareo, ab prefaci de Jacopo Morelli, custodi de la llibreria de San Marc de Venecia. — Francesco Negri. Vita di Apostolo Zeno. — Cartes manuscrites en poder del Conte Giulio Benardoni Tomitano. — Analecta Montserratina V. I. — Orthodoxon Biblion. — J. Miret y Sans. Dos sigles de vida academica.

Son pare, Pere de Rubí, morí l'any 1692 a Barcelona a conseqüència de les ferides rebudes en la defensa de Roses, sitiada per los francesos. Se trovà llavors hereu del títol de Marquès de Rubí y ab ell heretà, no solsament la noblesa, més també lo reputat nom y'l prestigi que l'autor de sos dies sapigué crear entorn sa casa.

Al fundar l'Academia Desconfiada ja era del Consell de S. M. Carles II y son Llochtinent en l'Ofici de Mestre Racional de la Reyala Casa y Cort de la Corona d'Aragó. Escrigué per l'Academia varies composicions que constan en les actes. Fou lo primer secretari de l'Academia.

Lo 3 de Maig de 1702 se casà, a la Catedral, ab Isabel de Corbera y de Blanes, Baronesa de Llinars, viuda del capità de cavalls y cavaller del hàbit de Santiago, Diego de Sarmiento y Zúñiga.

Fou un dels cavallers que's posà a les immediates ordres del Príncep de Darmstadt, son antich general, en lo siti de 1706. En aquest mieteix siti fou nomenat ajudant del Arxiduch. Se cuidà en tal ocasió de tenir a punt de defensa los forts de la plaça, provehintlos ensemps de tot lo necessari.

Cumplí a Mallorca com a bon artiller y èstratègich durant son virreynat, que començà lo 25 de Febrer de 1713 y acabà lo 2 de Juliol de 1715, en que la població no volgué sostenir la guerra y hagué de capitular ab lo general Asfeld. Les capitulacions foren sumament honroses per les tropes d'en Rubí que volgueren seguirlo y eran les que guarnian lo castell de Bellver, Porta de Jesús y Castell de Sant Carles, donchs sortiren ab les banderes desplegadas, també bantent, armes y ormeigs.

Lo Marquès de Rubí se dirigí directament a Gènova a rebre ordres del Emperador. Les tropes se distribuiren entre Nàpols y la illa de Cerdenya. Cap a derrers de Juliol de 1715, lo vejem nomenat virrey de Cerdenya. Administrà y governà molt bé la illa, essent molt estimat de tothom.

Quan l'any 1717 fou atacat fermament per les tropes borbòniques, resistí ab gran bravura, disputant pam a pam lo terrer al invasor. Per fi se tancà al castell de Caller (*Cagliari*) a resistir fins lo darrer moment.

Lo dia 16 de Setembre de 1717 sapiguè lo Marquès de Rubí que l'enemich havia rebut un socors de tropes que omplenaven set tartanes de mar, que son les que primerament se conegueren a Europa, ans que les de terra, nomenades axís per analogia de forma. Per no trobarse en la precisió de rendirse, que li semblava afrontós, dexà lo manament al Marquès de la Guardia. Aquest fou ferit lo dia 19 y llavors se feu càrrech del manament mon avantpassat Jaume de Carreras, qu'era lo comandant de les tropes de cavalleria de la illa. Complint lo manament del Marquès de Rubí, feu una defensa arxihèroica. Tenia 350 homens de son regiment de cavalleria, donchs los restants 650 havian mort en la lluyta, y 500 que'n quedaven dels 1,000 del regiment d'infanteria de Borbón. La força artillera consistia ab 3 morters y 40 canons. Se rendí al arribar a la extremissima necessitat, com En Rubí encarregat havia, lo dia 30 de Setembre, després de sis dies de terrible bombardeix de totes les forces de la esquadra y atachs reiterats y constants de 10,000 homens de tropes escollides y veteranes.

L'Emperador Carles VI se féu càrrech de la impossibilitat que hi havia de conservar Cerdunya, per lo que vegerent justa la conducta del Marquès de Rubí, fou agraciat, no obstant, ab càrrechs honorífichs y fins li donà lo govern de la plaça d'Anvers (*Antwerpen*), rellevant al ilustre Comte de Sàstago.

Karl Ludwig Freiherr von Pollnitz conegué al Marquès de Rubí y hi tractà durant sa estada a Anvers l'any 1734. Nos diu d'ell que en lloch de viure a la ciutadella, vivia en una casa de la ciutat, perque l'antich edifici militar estava molt mal parat, estava fet un estropici. També dona compte de que era català y que complia son càrrech ab dignitat y noblesa. No diu qu'En Rubí despilfarrés ab luxe inútil, cosa qu'hauria sigut renyida ab sa proverbial parçitat. Era lo malgastar la corrent dels senyoraços d'aquella ciutat. Segons En Pollnitz mantenian un tren magnífich y portavan vestits galonats y brodats. Les mullers d'aquests cavallers de cap d'ala s'habillaven ab tal luxe que semblaven princesses. Açó no s'ho explica En Pollnitz, tenint en compte que'l comerç, que fou un temps la riquesa d'aquella ciutat, estava llavors molt decaygut a conseqüencia de no poguer passar

per l'Escalda bastiments grans, donchs los holandesos havian tapat lo pas per vexells de gran calat, gitant al fons del estret grosses pedres que formavan un pa masic.

Havent conquerit devant del govern de Viena una ben adquirida fama, essent molt estimat per lo Príncep Eugeni, morí l'any 1741, a la edat de 72 anys.

De son casament ab Isabel de Corbera, baronesa de Llinars, hagué en fruyt dos fills: Joseph Salvador y Maria Francisca. Morí lo primer jovenet y la derrera heretà sos bens y son títol. Casà aquesta senyora ab Francesch de Pignatelli y d'Aymerich, cavaller de la ordre y milícia de Alcántara y Comendador de Bellvis y Navarra en la propia ordre, brigadier del exércit espanyol, essent també coronel de cavallería d'ordres vell. Tingué aquest matrimoni varis fills, anant a parar los bens y títol del Marquesat de Rubí a Maria Agna de Pignatelli y de Rubí, qui casà ab Pere Vincents Jordán d'Urries, Marquès d'Ayerbe. Des de llavors lo títol del Marquesat de Rubí forma part dels títols nobiliaris qu'ostenta la casa Ayerbe (1).

JOSEPH D'AMAT DE PLANELLA Y DE DESPALAU

Axís se signava aquest ilustre senyor, qual recort ha arribat, pintoressament, fins a nostres dies. Quiscún any vegém, al cap de vall de la processó de Corpus, rodolar, tot trepitjant ginesta, la carrossa setcentista que fou de sa propietat, donant una nota característica, ab sos emperifollats servidors y les ben ormejades rengleres de cavalls d'agradívola color.

Lo dia 19 d'Octubre del any 1670 les campanes del Pi brandaven bateig solemne. Se tractava del fill d'una de les cases de més anomenada d'aquella parroquia, de l'antiga casa Amat de la plaça de Santa Anna. Lo primogènit d'aque-

(1) Arxiu parroquial de Sant Just. — Feliu de la Peña: *Anales de Catalunya*. — Arxiu de Can Dalmases: *Actes de la Desconfada*. — Arxiu de la Catedral de Barcelona, casaments. — *Diària y verídica relación de las operaciones y sucesos del sitio de Barcelona desde 31 de Marzo de 1706 hasta la retirada del enemigo*. — Alvaro Campaner: *Cronicón Mayoricense*. — *Kriegsarchiv-zu Wien, Archivalische Erhebung* número 4212. — *Milt. Kriegsthaten v. Herzog von Rubí*. — *Lettres du Baron de Polnitz*, tomo III, págs. 158-159. — Noticias proporcionades per persona allegada a la casa de Ayerbe.

lla casa era batejat aquest dia ab los noms de Joseph, Francesch, Benet, Jaume y Grau. Era fill del noble català Joan d'Amat y de Despalau y de la no menys noble Francisca de Planella y d'Erill.

Joseph d'Amat estudià en lo colegi de nobles anomenat de Cordelles. Fou de jovenet molt inclinat a la literatura. Llàstima que la corrent de la època no era propicia a la formació del gust, seguint un viarany adequat que conduhir pogués al perfeccionament de les idees y a la pulcra expressió de les metexes.

Se distingí també en l'estudi y conreu de les armès, fentse notar per son valor y pericia en la guerra contra França, de 1689-1697, essent capità dels Gremis.

En plena guerra, lo primer de Novembre de 1695, va pendre per muller, en la esglesia de Sant Miquel, a Mariana de Junyent y de Vergós, filla de Francesch de Junyent y de Marimón y d'Anna de Vergós y de Bellafilla.

L'any 1700 era un dels fundadors de l'Academia Desconfiada. Prengué part en les actes totes y hi aportà treballs seus des de la primera acta fins a la darrera de 1703.

L'any 1701 se publicaren les *Nenias Reales* per plorar la mort de Carles II, en ocasió en que era secretari de l'Academia. Aquesta publicació anà a son càrrech. Es un volum en quart; en la pl. 22 hi han unes octaves seves y en la 99 un sonet degut a sa pluma.

Se feu agradable al rey Felip de Borbó. Aquest, terminades les Corts de 1701-1702, li concedí la mercé de nomenarlo, per concessió de 7 de Juliol de 1702, Marquès de Castellbell: Tenia ja aquest jurisdicció propria en lo lloch de Castellbell y Vilar, qual senyoriu arrancava del segle XII. Los senyors d'aquella època eran pròxims parents de Na Almodis, muller de Ramon Berenguer I anomenat lo Vell. La jurisdicció senyorial s'extenia fins a Rellinars.

Devot del gloriós fundador de la Companyia de Jesús, establí l'any 1709, al Santuari de Montserrat, la festa anual de Sant Ignasi, ab exposició del Santíssim y sermó.

Son germà Francesch treballà obertament per l'Arxiduch Carles y aquest lo recompensà ab lo títol de Comte de Castellar. Treballà quan pogué per lo Rey austriach, lo que fou causa li fossen confiscats los béns per lo Govern de Fe-

lip. Donaren a l'hisenda borbónica un producte liquit de 721 ll. 16 s. Nostre biografiat no fou tant ardent partidari; empró seguí a la noblesa catalana contra l'invasió francesa, no treynt la cara, ab tot, per causa alguna.

Després de la disort de la cayguda de Barcelona, se li agreujà una malaltia crònica, y otorgà testament lo 21 de Maig de 1715, morint lo 23 del propi mes y any, a la edat de 45 anys no complerts.

Joseph d'Amat de Planella y de Despalau tingué quatre fills de que jo tingui conexement: una noya y tres noys.

La noya, Gaetana, era model de virtut. Al cap d'un mes d'haver mort son pare, o sia lo 17 de Juny de 1715, se celebrà á Sant Pere de les Puelles sa professió religiosa. Cuidà de la música, que fou excelent, lo mestre del Palau, Joseph Picanyol.

Los noys foren tres: lo primer son hereu Joseph d'Amat y de Junyent, que no solsament era Marquès de Castellbell, si que també de Castelmeyà. Per sos mèrits regidor perpetuu y degà del Ajuntament de Barcelona. Morí a nostra ciutat lo 22 d'Agost de 1773. Aquest casà ab Agna de Rocaberti y de Descatllar, donsellà nobilíssima de la casa Rocaberti del carrer dels Archs, hont vivian los Comtes de Perelada.

Altre fill, Antoni, casat ab María Teresa de Cortada Pagés de Planella, de qui parlarem al tractar de la descendencia de Joseph de Cortada y de Brú, Acadèmich de la Desconfiada.

Finalment En Manel, qu'ingressà en l'exèrcit espanyol y, per sos mèrits, arribà a tinent general. Exerci durant quinze anys lo càrrech de Virrey del Perú y anteriorment lo de President, governador y capità general de Xile. A Lima hi dexà sentada fama de bon gust y d'introductor de la elegancia y refinament de la moda francesa. Sobre derrieres del mes d'Octubre de 1777 retornà a Barcelona procedent d'Amèrica, edificant lo grandios palau de la Rambla de les Flors, encara anomenat la Virreyna, edifici qu'ha meregut grans elogis de varis crítics com a model barroch de esbeltes proporcions. Al Dr. Fàh de St. Gallen li agradà molt, en sa visita a Barcelona. Lo Dr. Sergius Minish de Zurich lo llohà al mostrarli, considerantlo un bon exemplar d'època.

Lo segon Marquès de Castellbell, mullerat ab Anna de Rocabertí, tingué un fill de aventatjades condicions per la literatura. Fou aquest son primogènit, Gayetà d'Amat y de Rocabertí. Fou acadèmich de la R. Academia de Bones Lletres de Barcelona, llegint en 7 de Març de 1753 una bonica disertació sobre les medalles acunyades en les colonies y municipis romans a Espanya. Casà ab Escolàstica d'Amat y d'Amat y tingué per fill a Gayetà d'Amat y d'Amat, IV Marquès de Castellbell, qui casà l'any 1826 ab Antonia de Gras y de Viladomar, y axis per successió continuà la casa fins arribar al noble En Francesch de Càrcer y d'Amat, actual Marquès de Castellbell (1).

FRANCESCH DE JOSA Y D'AGULLÓ

No sé la data ni'l lloch de son naxement. Era fill de Guillem Ramon de Josa y de Peguera y d'Isabel d'Agulló y de Pinós. Guillem Ramon de Josa y de Peguera tingué per pare a Joan de Josa, de la nobilíssima familia de Josa, que tenia son castell senyorial en la serra de Cadí, y de Marina de Peguera. Isabel d'Agulló y de Pinós, mare de nostre biografiat, era filla de Geroni d'Agulló y de Maria de Pinós.

A n'aquesta noble familia pertenyia lo virtuós pare jesuïta Guillem de Josa, qui l'any 1654 era director espiritual del desgraciat Dalmau de Queralt, Comte de Santa Coloma.

En Francesch de Josa y d'Agulló tingué un germà y dues germanes. Lo germà, Joseph de Josa, casà ab una germana d'En Pau Ignasi de Dalmases y Ros. Sa germana, Marina, casà ab Joseph Antoni de Ribera Claramunt y Espuny y fruyt d'aquest matrimoni fou la donzella Maria de Ribera y de Josa, la primera y única poetisa que presentà una dedicatória a la Academia Desconfiada. Aytal composició fou llegida en la sessió de 8 de Juliol de 1700. Germà d'aquesta donzella fou Joseph de Ribera y de Josa, successor de nostre biografiat en lo ardiaconat y canongia, com després veurem. L'altra germana d'En Francesch de Josa, anomenada Maria,

(1) Arxiu parroquial del Pi.—Arxiu de la noble casa de Castellbell.—Noticies biogràfiques inèdites del Dr. Joseph M.^a d'Alós.—Colecció Lambert Mata.—Francesch Carreras Candi: *Ciutat de Barcelona*.—J. Miret y Sans: *Dos siglos de Vida Académica*.

casà ab Joseph d'Erill Ortiz de Cabrera, essent fill seu Ramon d'Erill y de Josa, nat a Concabella, qui solia residir a Guisona y entrà hereu de sa casa l'any 1747 per mort de son pare Joseph d'Erill.

Lo Doctor Lluís de Josa y de Peguera, oncle de nostre biografiat, l'any 1676 era vicari general de Barcelona. Lo 20 de Maig se li donà colació del Ardiacanat de Santa Maria del Mar, qu'anava junt ab lo càrrech de Canonge de la Seu barcelonina. Abans era coadjutor del Doctor Antoni Centena, qual càrrech renuncià.

Ab lletres de les Calendas d'Octubre de 1696, expedides per lo Papa Ignocenci XII, prengué per coadjutor al Deganat y Ardiacanat a son nebot, objecte d'aquest estudi, Francesch de Josa y d'Agulló.

En lo temps qu'ocupà lo càrrech de coadjutor de son oncle tingué lloch la constitució de l'Academia Desconfiada, de la que fou President varies vegades. A més dels discursos presidencials, escrigué varis treballs per l'Academia, essent remarcable son treball posant en evidencia la magnanimitat d'ànim de Jaume I. No es un treball d'investigació històrica, mes sí de sentiment y molt calor patri.

Havent mort son oncle, lo Dr. Lluís de Josa y de Peguera, prengué possessió de son càrrech lo 11 d'Octubre de 1702.

Fou lo canonge més estimat del Bisbe de Barcelona Doctor Benet de Sala y de Caramany. Era son consultor y l'home de sa més completa confiança.

Acompanyà en sa estancia a Barcelona al noble Abat Gasparini, cambrer de Sa Santetat, que vingué (25 de Maig de 1713) expressament a portar lo birret cardenalici al Bisbe Sala.

Lo 3 de Juliol del meteix any s'embarcava lo bisbe de Barcelona, acompanyat de son íntim lo canonge Francesch de Josa y d'Agulló, cap a Roma, ab motiu de rebre del Sant Pare lo capell, derrer complement del honor cardenalici.

Després de vuyt dies de navegació, ab totes les contingencies y treballs acostumats en tals casos, desembarcà a Gènova lo 9 de Juliol de 1713. Passaren a Milà y després a Roma. Allí lo canonge de Josa y d'Agulló assistí a la cere-

monia d'imposició del capell. Ja no's mogué del costat del nou Cardenal, qui estava sempre malaltic.

Morí lo Cardenal Sala lo 1.er de Juliol de 1715. Nostre biografiat sentí pregonament la perdua de son pastor, de son segón pare. En lo testament qu'otorgà lo difunt Cardenal dexà hereu a son nebot Benet de Sala y de Cella y nomenà testamentari en primer terme al Dr. de Josa y d'Aguil·ló. Fou desterrat ab condició de no poguer tornar a Barcelona, per Felip de Borbó, a causa d'haver assistit a una recepció del Embaixador del Emperador Carles VI a Roma, J. W. Graf von Gallas.

No poguent tornar a sa patria, obtingué de S. S. Lletres Apostòliques de Calendes de Juliol de 1721, que foren remeses a Barcelona, nomenat per son càrrech a son nebot Dr. Joseph de Ribera y de Josa. Foren aquestes lletres presentades al Capítol Catedral lo 27 de Setembre del mateix any.

Aquest eclesiàstich exemplar, moralista excelent y ferm patriota, morí en l'exili, plorat del seus que tant l'aymavan.

Nosaltres, continuadors, com Acadèmichs de Bones Lletres, de la primitiva Academia Desconfiada, havem de conservarli bon recort, car ell fou qui més lluhiment procurà a aquella antiga docta corporació (1).

LLORENS DE BARUTELL Y D'ERILL

Nasquè lo 4 de Janer de 1670 a Oix, en l'Arxiprestat d'Olot. Huch de Barutell y de Vilaseca, son pare, era fill de Joan de Barutell y de Puigmarí y d'Anna de Vilaseca. Sa mare, Joana d'Erill Orcau y del Mayno, era filla d'Anfós Roger d'Erill, segón Comte d'Erill-Orcau, y de Bàrbara del Mayno, filla del Comte *dell Mayno*, noble senyor de Milá.

En Llorens de Barutell y d'Erill va ésser l'undècim senyor de les baronies d'Oix y de Bestracà. Lo pseudònim

(1) Notícies de noms y relacions de familia en l'Arxiu de Sant Just y Pastor —Arxiu del Pi.—Nobiliari manuscrit català elaborat l'any 1750 per Pere Costa, natural de Vich, de la Real Academia de San Ferrán.—Dr. Onofre Viada y Viada: *Noticia histórica del origen, vicisitudes, etc... de Santa María del Mar*.—Enrich Claudi Girbal: *Biografía del Cardenal gerundense Fray Benito de Sala y de Caramany*.

que sovintment usava de *hermità de Pruneres*, respón al títol d'una església fundada per son ascendent, lo primer Baró dels títols usats per nostre biografiat. Era aquest Bernat de Barutell, avi d'En Berenguer de Barutell, Ardiaca de Santa Maria del Mar y canonge de la Seu Barcelonina (1385-1433). Era Bernat de Barutell, cambrer de Jaume I d'Aragó y un dels cavallers més distingits de sa Cort. Aquest noble català erigi en la montanya anomenada *Pruneres*, una església (avuy Santa Bàrbara de Pruneres, que conserva una ben escayenta làpida sepulcral gòtica) dedicada a servir una reliquia de la verge Santa Bàrbara. Aytal església radicava en lo terme del castell-palau d'Oix, en los documents antichs *Evexo y Ovexo*.

En Llorens de Barutell y d'Erill usava lo meteix escut del primer Baró, lo susdit Bernat, qu'es un escut molt senzill qu'ostenta una banda roja ab cantells d'or. Es l'escut qu'usaren tots los Barutells; lo meteix que hi havia en les sepultures de la casa, un dia existents en lo monestir de Banyoles, en l'església del Tura d'Olot (avuy tapada per un embaldosat que pagà lo fabricant Senyor Mulleras) y a Santa Maria del Mar de Barcelona. Avuy encar se veu representat en un finestral del Mercadal de Gerona.

Besavi d'En Llorens de Barutell y d'Erill va ésser N'Antich de Barutell de Montagut de Vallgornera, vuytè senyor de les Baronies d'Oix y de Bestracà. Casà aquest ab Isabel de Puigmari, filla de Miquel de Puigmari. Filla d'aquest matrimoni va ésser una noya religiosa del Mercadal de Gerona, qui al morir n'era Abadesa. També n'eran fills Narcís, Abat de Sant Salvador de Breda l'any 1677; Llorens, canonge de la Seu d'Urgell, y Ermengol, monjo benef de Sant Cugat del Vallés y paborde del Monestir, a qui los canonges de Santa Anna de Barcelona li cediren una casa que abans havia sigut ocupada per l'Arxipreste de Vilabertrán.

Tingué, En Llorens de Barutell y d'Erill, un germà y quatre germanes. Son germà era Fra Lluís de Barutell y d'Erill, del convent de Santa Caterina de Barcelona, religiós de gran saber y virtut; morí l'any 1735. Les germanes: Maria, casada jove y ben aviat viuda de Francesch de Pellicer, noble de Perpinyà; Bàrbara, religiosa de la Ensenyança de Perpinyà; Joana, religiosa del Mercadal de Gerona, hont

mori Abadesa l'any 1720, y Anna, religiosa del convent de Mont-Sió de Barcelona.

En la època en que fou fundada l'Academia Desconfiada, En Llorens de Barutell y d'Erill vivia a Perpinyà ab sa germana Maria. Passava temporades a Barcelona en sa casa senyorial de la plassa dels Peixos. Los Consellers de Barcelona li compraren una casa situada en lo portal del Angel, prop l'hort de la Colegiata de Santa Anna, local qu'havian de menester pera la colecta dels drets de la Ciutat.

Son istil literari, encàr que tacat del mal gust d'època, tenia quelcom de cavalleresch que l'abonava. Entre lo que dexà, lo més passador son les octaves dedicades a celebrar la fe y valor dels catalans qu'anaren a deslliurar Buda, capital d'Hongria, de que s'havian apoderat los turchs.

Morí l'any 1704, ab tota certitut; però no sé si a Perpinyà, Oix o Gerona. A Barcelona no he trobat rastre, llevat de que hagués mort en les parroquies o de Sant Cugat o de Santa Eulària de Mèrida, quals papers no he pogut consultar. Tenia 34 anys.

Ab ell acabà la linea directa Barutell, passant les honors, títols y hisendes a son oncle Joseph de Barutell y de Vilaseca.

Aquest casà ab Estanislaua de Negrell. Lo primogènit, Francesch de Barutell y de Negrell, cosí germà de nostre biografiat, fou ferm partidari de la casa d'Austria y formà part, ab lo grau de capità, del regiment de cavalleria que manava lo general de Córdova y d'Alagón. Morí sense successió l'any 1713. Tenia dues germanes monges y son germà Joan, qui heretà títols y bens.

Visquè aquest a Barcelona a la plaça dels Peixos y fou oficial del Braç Militar. Casà, en primeres nupcies, ab Magdalena d'Asprer y de Copons, y en segones ab Maria de Viladomar y Rovira.

Son primogènit fou Bonaventura de Barutell y d'Asprer, qui casà l'any 1722 ab Teresa de Càncer, de la nobilíssima casa de Càncer, provinent de Castelló d'Empuries.

Lo seu primogènit, Joan Anton de Barutell y de Càncer, de molt jove fou Prior de Santa Bàrbara de Pruneres. Després entrà en la Reyal Academia de Bones Lletres, lo 30 de Març de 1744. L'any 1750 ja era mort.

La casa Barutell havia perdut la linea recta; després seguí la transversal y ara anava a perdre lo nom per anar a pasar a muller o sia a Mariana de Barutell y de Càncer, qui casà ab Ramón de Sans y de Sala, net d'En Francesch Sans y Miquel de Monrodón, general català molt aguerit y acadèmich de la Desconfiada.

Fill d'aquest matrimoni fou Joan de Sans y de Barutell, batejat al Pi lo 5 de Març de 1756, ab los noms Joan Babtista, Salvador, Benet, essent padrí en Joan Bassas, hermità de Mont Calvari d'Arenys de Mar. Ab ell se despedia lo nom de Barutell directe y per via transversal pròxima a la directa; restavan sols los descendents de fills cabalers d'antichs Barutells als qui he perdut la pista. Lo darrer personatge qu'encar usà aquest ilustre nom deixà recort imborrable en lo camp de la historia y dins nostra llar acadèmica. Lo nom d'En Joan de Sans y de Barutell sempre perdurà en lo camp de les lletres, de la historia y de la nàutica.

Fou nomenat acadèmich supernumerari de la Reyal Academia de Bones Lletres lo 13 de Janer de 1779 y numerari lo 18 d'Abril de 1822. Llegí un treball demostrant ser fals que Carles lo Calvo concedís lo signe de les quatre barres a Jofre lo Pilós. En l'Academia de 6 de Desembre del susdit any 1822 se comunicà sa defunció y s'acordà demanar a la familia son treball titolat *Las ligas de Aragón* (1).

FELIP DE FERRÀN Y DE ÇACIRERA

Nasquè l'any 1658. Per les noves que'ns dona lo bateix a Sant Just de son germà Joseph (7 Abril 1660), sabem que son pare se deya Antoni de Ferràn y de Voltor y sa mare Francisca de Çacirera y de Llupià; nebodá era aquesta senyora del distingit militar milanès Tomàs de Gasneri, a qui

(1) Noticias del Rvnt. Dr. Esteve Ferrer, Arxipreste d'Olot.— Noticias del noble senyor En Joseph Font de Rubinat.— Noticias del Rvnt. Dr. Joseph M.^a d'Alós.— Llibre de Deliberacions dels Canonges de Santa Anna en l'arxiu d'aquesta Colegiata, servat avuy en lo Museu Episcopal de Barcelona.— Llibre de Deliberacions en l'Arxiu Municipal, anys 1637 y 1690.— En lo meteix Arxiu, Manual de 1689-91.— *Narraciones históricas desde el año 1700 al 1725*, per Francesch Castellví y Obando.— Staatsarchiv-zu Wién.— Arxiu de la Corona d'Aragó, *Dietari sext de deliberacions de Fid. Braç militar*.— Arxiu de la Comunitat del Pi. Obituaris.— J. Miret y Sans: *Dos siglos de Vida Académica*.

havia educat los fills Sant Joseph Oriol. L'avi patern s'anomenà Felip y'l matern Joseph de Çacirera, casat ab Francisca de Llupià. Rebé una educació esmerada. Era home molt *intelligent en varies materies y de paraula fàcil y persuasiva*.

Lo 6 de Janer de 1681 se casà en la església del Pi ab Anna de Fivaller y Torras, donzella filla del noble Francesch de Fivaller y de Pol, llavors ja difunt, y de Geltrudes de Torras, vivent. Foren testimonis Francesch de Ribera, del Consell de S. M., Joan de Cruilles y Francesch de Gomis. Lo 23 d'Agost de 1688 fou batejat a Sant Just son fill y hereu, Joseph Felip; l'apadrinà son oncle Joseph de Ferràn, cavaller de la ordre de Sant Joan y home de gran valer social.

Entre les filles ne tinguè una anomenada Magdalena, que's feu monja de Sant Pere de les Puelles. Professà lo 29 de Desembre de 1709, y ab tal ocasió se feu ohir molt bona música, deguda a la inspiració del mestre de Capella del Palau Mossén Tomàs Milans, de Canet de Mar.

Lo 8 d'Octubre de 1703, la ciutat y braç militar tramesteren embaxadors al rey Felip de Borbó a Madrid pera que contestés a ses reclamacions. Un d'ells fou En Felip-Ferràn.

L'Arxiduch, per recompensar sos serveys, lo nomenà Comte de Ferràn, a mitjans de Març de 1706.

Felip Ferràn fou lo cavaller designat per assistir a Starhemberg a Gerona, pera servirli de consulti en lo que procehis fer en la lluyta ab los francesos y defensa de la Ciutat. La Diputació lo provehí de una carta circular, de data 6 de Desembre de 1713, pera tots los pobles quals auxilis convingués demanar.

En virtut d'ordres superiors lo general Starhemberg devia retirar-se. En sa conseqüència, inútils resultaren los esforços d'En Ferràn. Fou tant ràpida la desocupació de les tropes imperials y la entrada a Gerona de les franceses (primer de Janer de 1713), que ab prous feynes tinguè temps, En Ferràn, de escapar-se de son allotjament.

Lo 6 de Març de 1713 la ciutat lo nomenà Embaxador per Holanda y lo 18 prestà jurament de fidelitat al Consell.

Altes personalitats li escrigueren tot seguit des de Viena que per lo mal de Catalunya no trobaria remey. Mal

estaven les coses. De res serviren los treballs inaudits d'En Ferràn. Son darrer esforç tal volta hauria salvat Barcelona, a poguer resistir un poch més.

Efectivament, la Reyna Anna d'Anglaterra morí lo primer d'Agost de 1714. Fou proclamat Rey d'Anglaterra Jordi II, Elector d'Hannòver, quefe de la casa Braunschweig, Hannòver, descendent de Jaume I d'Anglaterra de la casa Stuart per sa mare Sophia Stuart, casada ab lo primer Elector d'Hannòver Ernst August. Jordi II d'Hannòver prengué com a Rey d'Anglaterra lo nom de George I.

En Felip Ferràn, que sabia per lo Comte de Cavellà lo molt qu'aymava als catalans aquest Princep alemany, cregué qu'era lo millor sollicitar son auxili. No sabia En Ferràn res de Barcelona, que creya qu'encara's defensava. També ho creya aixís l'Elector d'Hannòver.

Lo dia 18 de Setembre de 1714 demanà En Ferràn una entrevista al Baró de Bernsford, secretari del Rey, acompanyant a la súplica un memorial. S'entrevistà lo dia 19 y'l Baró li digué que havia parlat ab lo Rey y li assegurà formalment que si Barcelona se mantenia ressistint seria socorreguda. A derrerries d'aquell mes de Setembre se tingué coneixement de la rendició de Barcelona.

En Ferràn emmalaltí de pena. Quan li fou possible, que no va esser fins lo 18 de Febrer de 1715, se'n anà cap a La Haya. Se traslladà després a Viena, arribanthi lo 16 de Març. L'Emperador li donà lo càrrech de delegat de Nàpols, ab mil doscents ducats d'assignació. Al cap de poch temps greu malaltia, que sa natura minava, lo portà al sepulcre, en la Ciutat hont desempenyava sa missió imperial. Morí a la edat de 57 anys.

No li coneix cap obra literaria. Lo escrit per l'Acadèmia Desconfiada, de que era fundador, demostra condicions no vulgars d'enginy (1).

(1) Arxiu parroquial de Sant Just. — Arxiu parroquial del Pi. — Colecció de follets y altres peces interessants que reuni en Lambert Mata. — Arxiu de la Corona d'Aragó: *Interregno del Archiduque Carlos*. — Sampere y Miquel: *Fin de la Nacionalidad Catalana*. — *Anals Consulars*, a la Biblioteca de Catalunya. — *Narraciones históricas desde el año 1700 al 1725*, per En Castellví y Obando. — *Staatsarchiv-zu Wien*. — Apuntaments històrics espigolats de diferents llocs. — També parla d'En Ferràn Mossén Bruguera en sa obra sobre lo Siti de Barcelona.

FRANCESCH DE JUNYENT Y DE VERGÓS

Nasqué envers l'any 1668. Era fill d'En Francesch de Junyent y de Marimón y d'Anna de Vergós y de Bellafilla. Descendia per part de pare d'En Galceràn de Junyent, sindich en les Corts de Montçó en temps de Carles I y de Felip I (II de Castella). Per part de mare d'En Francesch Joan de Vergós, insigni patrici, conseller de guerra en lo govern d'En Tamarit, l'any 1641. Prop parent d'En Joan de Marimón, cavaller de la Ordre de Sant Joan, mestre de Camp del terç de la Generalitat de Catalunya l'any 1696.

L'any 1688 contribuí a verificar donatius en palla y altres coses pe'ls soldats. L'any 1696 era oidor militar. L'any 1700 fundador de la Desconfiada. Los seus treballs literaris constan en les actes, generalment en vers. Malgrat son bon intent, no ostentan ses poesies aquella originalitat y galanura que fora de desitjar.

La casa Marimón de la plaça de Santa Anna fou lo lloch hont se reunían los principals afectes al rey Felip de Borbó, durant lo període preliminar a la guerra de Successió a Catalunya de 1703-1705. Un d'ells era En Francesch de Junyent y de Vergós. Fidel a son punt de vista passà, a la hora oportuna, al camp borbònich.

En Berwick, a 15 de Setembre de 1715, lo nomenà un dels individus qu'havían d'administrar y governar Barcelona. Atenent a sos importants serveys se li feu efectiva, a 24 de Novembre de 1716, la gracia concedida per Carles II a son pare Francesch de Junyent y de Marimón, de Marqués de Castellmeyà. Al mes d'Octubre de 1718 fou nomenat regidor de l'Ajuntament de Barcelona.

En sa vida privada era home de bones costums y gran protector dels Agustinians de Barcelona.

Morí lo 5 de Setembre de 1735. La sepultura s'efectuà l'endemà, día 6, portant-lo en processó, los capellans de la parroquia de Sant Miquel, los frares agustinians, tots en ciris encesos y gran seguici format per la aristocracia y la gent de representació de Barcelona, no hi mancava tampoch el menestral ni àdhuc l'humil trevallador. Fou una manifestació de dol de tota la ciutat. En aytal processó hi

concorregué música. Lo cos fou portat al Convent nou de Sant Agustí hont se celebrà missa y després se l'enterrà en son vas particular (1).

JOSEPH DE TAVERNER Y D'ARDENA

Nasqué a Barcelona lo 17 de Maig de 1670. Sa família era de la primera noblesa de la terra. Era fill d'En Francesch de Taverner y de Rubí, després Comte de Darnius, y d'Ignasia d'Ardena y d'Aragón.

Seguí la carrera literaria, havent obtingut en ella tots los graus y honors, en la Universitat de Barcelona. Lo temps que tenia lliure de ses ocupacions precises, l'esmerçava en llegir bons llibres y en registrar vells còdices. Son afany fou compensat ab la troballa de notícies molt curioses.

Fundador de l'Academia Desconfiada, hi han en les actes treballs seus, dignes alguns de particular atenció.

L'any 1710, essent canonge tresorer de la Catedral, va anar a Perpinyà hont se trobava son oncle Miquel de Taverner y de Rubí. Aquest havia sigut nombrat, per Carles II, Bisbe de Girona; de qual hisbat prengué possessió, per via de delegat, lo 3 d'Abril de 1700. En Miquel de Taverner y de Rubí havia sigut abants jutge de la Royal Audiencia; no volguent seguir lo partit del Arxiduch, se retirà a Perpinyà lo 19 d'Octubre de 1705, no tornant a Girona fins qu'aquesta ciutat fou recobrada per Noailles, l'any 1711. Allí's reuníren varis individus de la família que vivían en perfecta concordia, bo y allunyats del burgit de la guerra. Lo canonge de Taverner y d'Ardena, nostre biografiat, aprofità l'estona recurrent arxius de la ciutat y d'altres poblacions, així com de diferents convents y esglésies de Girona, Cerdanya, Rosselló, Conflent y Vallespir.

Los cèlebres escriptors, Harduino y Martène, ab los qui entrà en estreta relació, li estigueren molt agrahts per los molts documents que'ls hi facilità. Un dels èxits majors

(1) Arxiu de la Parroquia de Sant Miquel. - «Anals Consulars». - Breve descripción de las funerarias honras que a la Cat. Majestad de N.^a Sra. D.ª Mariana de Austria, madre de Carlos II, hizo la Fidelíssima Diputación de Cataluña». - Pi y Arimón: «Barcelona antigua y moderna». - Notícies biogràfiques del Dr. Josep M.^o d'Alós y de Dou-Bethancourt. - «Anales de la Nobleza Española».

de la investigació, fou la troballa del concili geroni de 1068, com se posa de manifest en la colecció de concilis de Labbert, col. 173-74.

A conseqüència de ses bones relacions ab Lluís XIV pogué treure còpia de la segona y tercera part de la Crònica d'En Pujades, que des de 1702, estava en la Biblioteca Reyale y que havia sigut descoberta, l'any 1698, per En Pau Ignasi de Dalmases y Ros, en la Biblioteca de l'Arquebisbe de Ruan (*Rouen*) d'hont fou tasladada a la Reyale de París. Copiada ja la Crònica hi afegí nostre biografiat atinades observacions, qu'anà continuant durant molts anys, sens poguer-hi donar fi per sorprendre'l la mort. Començà la còpia l'any 1715 y l'acabà en 1720. Per son talent y sa ben guanyada fama va esser nomenat canonge de Perpinyà y de París.

Lo bisbe de Solsona Fra Francesch Dorda, del ordre del Cistell, Abat qu'havia sigut de Poblet y home de grans condicions de govern, morí víctima de les persecucions del rey Felip, a Poblet lo 4 de Desembre de 1716. Vacant, llavors, lo Bisbat de Solsona, fou nomenat Bisbe l'antic canonge de la Seu barcelonina, sens arribar a pendre'n possessió. Per haver passat a Arquebisbe de Tarragona son oncle Miquel de Taverner y de Rubí, fou nomenat nostre biografiat bisbe de Gerona, l'any 1718.

Essent ja fora de París (hont havia acabat de copiar, com s'ha dit, la Crònica d'En Pujades l'any 1720) fou consagrat a Santa Maria del Mar de Barcelona lo 28 d'Abril de 1721. Governà molt bé sa diòcessis, durant vuyt anys y entregà la seva ànima a Déu lo mati del 16 de Janer de l'any 1726, a la edat de 56 anys.

Entre altres obres escrigué: *Compendio histórico de los monasterios e insignes iglesias de los Condados de Rosellón, Ampurias y Perelada*; *Arbol Genealógico de la casa de los Condes de Rosellón; Perelada y Ampurias*; *Tratado de los Vizcondes de Rosellón*; *Disertaciones históricas de los Condados de Rosellón, Conflent y Vallespir*. La millor obra es la *Historia de los Condes de Ampurias y Perelada*, qu'escrigué essent canonge tresorer de la Catedral de Barcelona. Es treball qu'acusa llarga labor d'investigació y recte criteri. Es inacabada, donchs lo manuscrit termina en lo Comte Huch III.

A més d'historiayre era bon poeta en la llenga del Laci, especialment en forma clàssica. També era bon humanista y predicador de fama.

Son caràcter com a home polítich venia a circoscriu-rers en un acatament a la autoritat constituïda. Ademés sentia predilecció per los avenços de la paleografia y la diplomàtica, essent llavors de les millors corrents establertes aquelles en que actuaven algunes figures capdals de la nació francesa; elles li donaren calor y alè a sos afanys de sèria investigació. Lluís XIV, qu'endevinà ses qualitats tan excelents, se convertí en son millor amich y protector, d'hon pervingué a nostre biografiat un pregón agraïment al Rey de França, que durà tota sa vida.

Al fer catalanitat havem de llohar sempre a nostres grans homes, sens distinció de tendències. Si algú mereix aytal lloança es aquet culte escriptor honra de Catalunya.

Tots los escrits d'aquest erudit prelat foren legats per ell a son germà Francesch de Taverner y d'Ardena, Abat de la Colegiata de Sant Feliu de Gerona (1).

AGUSTÍ DE COPONS Y DE COPONS DE BERARDO

Fou batejat en la parroquia de Santa Maria de Vilafranca de Panadés, ab los noms de Pere, *Agustí*, Geroni, Felicià, Joan, Francesch, Antoni y Ramón, lo 31 d'Agost de 1675. Fill de Ramón de Copons y de Grimau y d'Anna de Copons y de Berardo. L'apadrinaren n'Agustí de Berardo y Maria de Sayol y de Cuarteroni.

Estudiós per temperament passà sa joventut en lo con-reu de les lletres, servant en la llar payral los fruyts de sos treballs. L'any 1700 fou un dels fundadors de la Desconfiada. Era lo millor prosista de l'Academia; sos treballs son molt erudits.

N'Agustí de Copons sentia particular estimació a Felip de Borbón, per creurel lo legítim rey d'Espanya. Al partir

(1) Serra y Postius: *Prodigios y finezas de los ángeles*. — Felix Torres Amat: *Memorias para ayudar a formar un Diccionario crítico de los escritores catalanes*, etc. — *Revista de Ciencias Históricas*, vegl's t. II. — Ezenarro: *Archiepiscopologio Tarracoenense*. — Dr. Onofre Biada y Viada: *Noticia histórica... etc. de la parroquia iglesia de Santa Maria del Mar*. — Dr. Joseph M.^e d'Alós: *Noticias biográficas inéditas*.

Felip IV de Catalunya y V de Castella, vers Nàpols, lo 8 d'Abril de 1702, no l'acompanyà altre noble català que n'Agustí de Copons. D'açó pren peu un historiayre per dir que'l réy Felip lo gallardonà ab lo títol de Marqués, lo qual no és cert. Nostre biografiat seguí al primer Borbó per la lley que li tenia, sens esperar premi de cap mena, ni pretendre abastar ab adulació gracia alguna.

Un llibre que no ment, lo *Llibre del Fidelíssim Braç Militar*, nos diu que'l títol de Marqués de Moyà fou concedit a son pare Ramón de Copons y de Grimau *sobre la Torre que posseheix en la Vegueria de Vilafranca del Panadés*. Açó meteix assegura un literat ilustre, al dir: *título de Reyno otorgado a fines del siglo xvii a la familia catalana Copons (de Vilafranca) oriunda de Gerona*.

Los anys 1705-1713 s'oposà a les campanyes a favor del Arxiduch y conseguí qu'alguns pobles se resistissen al axecament; no aixís a Vilafranca, hont, malgrat sa influencia no fou escoltat. S'absentà de Barcelona dolent-se y planyent-se de la disort patria que li punyia'l cor. Feu lo possible, encar que sens resultat, per a conseguir algun benefici a Catalunya, treballant al efecte en la Cort del Rey en nostre terra no volgut.

Contragué matrimoni l'any 1714 ab Gayetana d'Oms y de Sarriera, qu'era descendent per part de pare d'en Carles d'Oms, governador que fou del Roselló y de la Cerdanya en lo segle xv; essent sa mare Teresa de la nobilíssima casa de Sarriera, una de les de més enlayrada alcurnia de Gerona. L'any 1718 se'l designà regidor de nostra ciutat. L'any 1724 fou nomenat diputat en representació del Ajuntament de Barcelona per a jurar a Madrid al infant Ferran, Príncep d'Astúries. Fou aquest després lo Rey Ferran, protector de nostra Academia. Marxà cap a Madrit lo 16 d'Octubre, ahont complí sa missió y procurà conseguir que'l govern mirés a nostre pays ab més afecte y s'interessés per son pervindre. Felip IV premià sos serveys nomenant-lo gentilhom y cavaller de la clau daurada.

Lo dia 28 de novembré de 1737 morí a Barcelona, de mort natural, rebent los Sants Sacraments. Fou traslladat a Vilafranca del Panadés y rebé sepultura eclesiàstica en lo vas que tenia en aquella parroquial esglesia de Sta. Maria.

Tenia n'Agustí de Copons y de Copons de Berardo un cosí germà anomenat n'Anton de Vega de Copons de Berardo qui casà ab Josepha de Sentmenat, essent fruyt d'aquest matrimoni Joseph de Vega y de Sentmenat, Acadèmich de Bones Lletres.

Se'l cita en la Junta de 8 de Janer de 1777; en la de 4 de Febrer de 1778 donà compte dels principals poetes provençals que feren prosperar la gaya ciencia.

En 1.er de Desembre de 1779 presentà un treball sobre si's pot dir, ab fonament que'ls grechs haguessin vingut a poblar lo pays qu'es avuy Catalunya y que fundessen aquí colonies. Se'l nomenà zelador ab data de 18 de Juliol de 1781. Lo 19 de Desembre del meteix any es acceptat com acadèmich super-numerari n'Anton de Campmany y de Montpalau a proposta d'En Vega de Sentmenat, qui indica que'l erudit autor de les *Memorias Históricas de la Marina, Comercio y Artes de Barcelona* veuria ab gust pertanyer a nostra Academia.

En la junta de 5 de Febrer de 1783 participà a la Academia qu'havia tingut noticia d'existir a la biblioteca del Rey a París una versió catalana de la Biblia.

En la metexa Academia, com a Zelador d'aquesta corporació, exhortà a tots los literats per a que s'afanyessen a treballar ab delit a fi de que l'Academia vingués a esser més lluhida y arreu tinguda com a societat molt excelent y de regonegut mèrit. A 14 de Març de 1787 llegí una refutació crítica de la fabulosa historia de Maria d'Aragó, filla de Sanxo II y muller d'Othon III.

A la Academia de 29 de Febrer de 1792, li fou encarregat que minutés y formés idea de com s'havía d'escriure inseguint lo mètode del Languedoch. Al 20 de Març de 1793 fou nomenada una comissió per a tractar de la manera d'escriure la historia de Catalunya. Lo 17 de Maig de 1798 fou elegit com a revisor d'història. Lo 26 de Novembre de 1806 se llegí un treball seu sobre la etimologia dels Pyreneus. Se creu, que morí a Cervera, sa patria, l'any 1831.

Los Vega procedían de la nobilíssima casa Vega de Balaguer. La branca cerverina fou ilustrada per En Joseph de Vega y Sentmenat, mentre que la branca solsonenca rebé llahor per l'eximí músich Manuel de Vega y Rovira, mon-

jo de Ripoll y literat ilustre, dins sa època, conegut ab lo pseudònim de Rector de Pitalluga. D'ell m'ocuparé, més tart, com acadèmich de nostra precursora que tant brillà en los salons de la nobilíssima casa de Dalmases (1).

ALEXANDRE DE PALAU Y D'AGUILAR

Fou batejat a l'església parroquial de Sant Miquel de Conques, en la Conca de Tremp, lo dia 25 de Maig de 1671. Foren sos pares Francesch de Palau y de Toralla y Maria d'Aguilar y de Casanova. Los avis paterns Alexandre de Palau y de Besturs y Orosia de Toralla, filla de Lluís Alemany de Toralla, varvassor de Toralla, y els materns Isidre d'Aguilar y Francisca de Casanova. Molt jovenet prengué part a montanya, en la guerra dels Segadors, per a defensar los drets de Catalunya.

L'any 1699 lo veyem establert a Barcelona formant part del Braç militar. En 1700 es un dels fundadors de la Academia Desconfiada.

L'any 1704 era oficial del Braç Militar y exercí funcions propies del meteix. L'any 1706 fou un dels nobles cavallers qu'assistiren al Príncep Heinrich von Hessen Darmstadt en l'ocupació de la montanya de Sant Geroni per a afavorir lo deslliurament de Barcelona en lo siti dels borbònichs,

L'any 1708 per a festejar la vinguda de la Reyna Elisabeth Cristina, Carles III (L'Arxiduch) concedí alguns títols nobiliaris y a n'Alexandre de Palau y d'Aguilar lo nomènà Comte de Toralla.

A can Magarola, prop de Sant Just, tot era alegría y festa l'onze de Novembre de 1711. En sa capella particular, molt ben aparellada, tenia lloc lo casament del Comte Alexandre de Palau y d'Aguilar ab la gentil donzella Na Josepa de Magarola y de Sentmenat, filla del difunt Joseph de Magarola y de Gualbes y de N'Antonia de Sentmenat y de Toralla encar vivent. Casà la aristocràtica parella, lo canon-

(1) Arxiu parroquial de Vilafranca del Panadés. - Notes extretes de diferents documents d'època. - Feliu de la Peña: *Anales de Cataluña*. - Llibre del Braç Militar de 1602 a 1713, p. 339 girada, en l'Arxiu de la Corona d'Aragó. - Artur Masriera: *Próceres catalanes de vieja estirpe*. - Costa: *Nobiliari Català*. - Dr. J. M. Alós: *Noticies biogràfiques inèdites*. - Joaquim Miret y Sans: *Dos siglos de vida académica*.

ge de la Seu barcelonina, germà de la contrayent, Dr. Miquel de Magarola y de Sentmenat. Hi hagué necessitat de dispensa pontificia per impediment de terç y quart grau, qual dispensa fou conseguida per lo Dr. Rifós (fill de Sabadell) Vicari General, ab lletres apostòliques donades a Roma, a Santa Maria la Major, a 30 de setembre de 1711.

Aquest matrimoni hagué fruyt d'un noy y quatre noyes. Una noya batejada ab nom d'Antonia fou la primogènita. Lo noy s'anomenà Francesch y les altres noyes Francisca, Teresa y Paula.

En lo siti de Barcelona del 1714 no pōgué pendre part activa en la defensa de la ciutat per trobar-se ja molt xacros. Se'l eridà per a que formés part (en representació del Braç Militar ab companyia d'altres nobles) de la Junta que se formà lo 28 de Janer de 1714, presidida per lo Conceller en Cap Rafel de Casanova, essent sos companys lo general Villarroel, lo Comte de Plasencia, etc. A aquesta Junta estava reservat lo tractar y acòrdar lo convenient en materia politica y militar.

Lo 19 de Setembre de 1720 encara vivia a Barcelona; en dita data tingué lloch lo bateig de sa darrera filla Paula. Se creu morí l'any 1736 essent d'edat de 65 anys. L'any següent se feren monjes de Sant Joan ses filles Francisca y Teresa. En 1750 son hereu Francesch de Palau y de Magarola vivia, ab sa família, en ses possessions de la vila de Conques. L'any 1735 aquest fou nomenat acadèmich de Bones Lletres en la sessió de 2 de Maig. Se llegeix en aquella acta aquestes paraules que's referexen a son pare. Alexandre de Palau y d'Aguilar: «hijo de un padre que en principios de la presente centuria dió relevantes pruebas de su saber».

Efectivament, alguns de sos treballs que constan en les actes de nostra precursora l'Academià anomenada dels Desconfiats, encara qu'adòlexen dels defectes literaris d'època, denotan conèxements no vulgars y molt clar raciocini (1).

(1) Arxiu parroquial de Conques. - Noticies biogràfiques inèdites del Dr. Joseph M.^a d'Alós. - Arxiu de la Coróna d'Aragó. *Dietari sext de Deliberacions del Fidelissim Braç Militar*. - Feliu de la Peña: *Anales de Cataluña*. - Arxiu parroquial de Sant Just. - Arxiu de la Catedral. Llibres de Bateigs. - Bib. de Catalunya. *Analís Consulars*. - Id. Nobiliari Costa. - J. Miret y Sans: *Dos siglos de vida académica*.

JOSEPH DE RIUS Y DE FALGUERA

Un dels ciutadans que's distingí particularment per son amor patri, quan la guerra dels Segadors, fou Pau Matías de Rius y de Marimón que vivia a Barcelona ab sa muller Anna de Bruniquer. Un de sos fills fou Francesch de Rius y de Bruniquer que tant se distingí en lo Consell de S. M. y en la Audiencia Civil de Catalunya. Nasqué lo Dr. Rius y de Bruniquer lo 17 de Desembre de 1644. Lo 24 de Juny de 1668, se casà ab Magdalena de Falguera y de Lladó.

Lo quart fill d'aquest matrimoni fou batejat a Santa Maria del Pi, l'onze de Febrer de 1675, ab los noms de Joseph, Francesch, Esteve, Antoni y Jaume. Foren padrins Francesch Falguera, ciutadà honrat de Barcelona y Cecilia N., Vda. de Joan Juliol, que fou d'ofici mercader.

Tingué varis germans. Un, anomenat Francesch, fou Abat de Sant Pau del Camp, morí l'any 1742; altre, Antoni, prengué posessió del càrrech de canonge de la Seu barcelonina l'any 1715 y continuà sempre a la Catedral fins l'any 1765 en que morí; altre, Ignasi, oidor y més tart Degà de la Reyal Audiencia.

Joseph de Rius y de Falguera se doctorà en Lleys, Cànon y Teologia, y en 1700 ja era canonge de la Catedral de Barcelona, donchs la ciutat li pagà certs honoraris lo 16 de Mars de dit any.

Fou fundador de l'Academia Desconfiada y prengué part gairebé a totes les Academies, des de la primera de 10 de Juny de 1700.

Durant lo temps del reynat del Arxiduch se mantingué a Barcelona complint sos càrrechs a la Catedral y prestant sos serveys a les persones que'ls solicitavan.

Lo canonge Rius assistí en nom propi y com a procurador del Dr. Ignaci de Brú y de Canta, en la convocació del Braç Ecclesiàstich, lo 30 de Juny de 1713. Son vot fou sempre contrari a la guerra.

Vegent que sa veu no era ohida y que son consell no era escoltat per los braços militar y reyal, marxà cap a Vich y d'allí a Solsona.

La Junta Superior de Justicia y Govern del Principat de Catalunya, creada per lo capità general, Duch de Berwick y de Liria, resolgué lo 15 de Setembre de 1714 que les facultats de Teologia, Cànon, Lleys y Filosofia se traslladessen a Cervera, romanguent a Barcelona los cursos de Medicina, en rahó de no ésser gayres los alumnes qu'hi assistien. També s'acordà que restessen a Barcelona los de Gramàtica, a càrrech dels jesuïtes. Fou també acordat que lo Vice-rector y catedràtics que senyalava la Junta se traslladessen desseguida a Cervera; emprò que'l Rector y'l Col·legi compost dels professors ancians, qu'eran los qui conferien los graus, continuessen a Barcelona a tenor de la Autoritat Apostòlica que gaudién y de la Regia que se'ls podia donar. Finalment s'establí que'l govern de Rector y Vicerector qu'abans provehían los Comuns, convenia que recaigués en persones fidels al rey Felip, ab lo qual s'evitarián, segons la Junta, molts inconvenients.

Ab data de 16 de Novembre del meteix any fou firmat lo decret nomenant Rector de la Universitat de Cervera al canonge Joseph de Rius y Falguera, y Vice-rector a Domingo Nuix, advocat distingit. Lo 4 de Desembre fou manat que'l Vice-rector inaugurés los Estudis de Cervera lo 7 de Janer de 1715. Lo Rector Dr. Joseph de Rius y de Falguera devia romandre a Barcelona, estant baix sa direcció interinament la Medicina y'ls colegis de Facultats.

Lo cert es que'l Doctor Joseph de Rius al moment d'inaugurar-se formalment la Universitat certerina, desempenyava altre càrrech que li impedia ocupar lo de Rector. Així vegem que's reuniren los catedràtics a Cervera, ab data de 12 de Desembre de 1717, y nomenaren, per falta del Dr. Rius, rector al Dr. Domingo Nuix y per omplir lo càrrech de Vice-rector, que ab son ascens restava vacant, designaren al sacerdot Gaspar Vila.

Per influencia del P. Dubanton, de la Companyia de Jesús, fou nomenat en 1720, per ocupar la dignitat de Tresorer de la Catedral de Barcelona. Per los anys de 1722-24, fou Prior de la Congregació dels Dolors establerta en lo convent de servents de Maria de Barcelona. En lo Concili tarragoní que tingué lloch l'any 1722, en temps de l'Arquebisbe Manuel de Samaniego y Jaca, que començà lo 5 de

Maig y acaba lo 30 del propi mes, vegem assistir-hi lo Dr. de Rius y de Falguera ab lo títol de Sindich o Procurador del Capítol Catedral de Barcelona y de Vicari General e individu del propi Capítol.

Assistí a altres concilis de Tarragona y prengué una part importantíssima en lo celebrat l'any 1733, que presidí l'Arquebisbe Pere de Copons y de Copons, ostentant la representació del Capítol de Barcelona com en los altres convocats. En lo caràcter que li fou conferit de Provisor general y Sindich de l'Estat Eclesiàstic, elevà un memorial al Rey d'Espanya, defensant les immunitats de l'Esglesia. Entre altres dexà caure la següent expressió en l'exordi: «para representar la vulperación que experimenta aquel Estado Eclesiástico todos los días en sus exenciones y inmunidades». Fixa los diferents punts que constituexen la vecsació o sia les distintes extralimitacions qu'atentan contra la immunitat eclesiàstica. Diu en lo proemi, d'una manera resolta: «recomiendo a la real intención y mente de S. M. de contenerse dentro los términos que prescriben los cánones, concilios y bulas pontificias a tan sagrado asunto, no consintiendo V. M. que en su feliz reinado se practique aquella libre y absoluta potestad, que quieren algunos autores con lisonja tengan los Príncipes, y que no reconocieron los jurisconsultos antiguos; con grande fundamento espera el Estado Eclesiástico el consuelo que solicita...». Valenta manera de fer sentir quexes a un Rey tan aymant del més pronunciat absolutisme, quexes justificades per lo cambi vicíós de les coses, propi del nou sistema que venia a establir-se. Se li proposava després la manera de terminar lo conflicte: *para decidir las competencias de las dos jurisdicciones Eclesiástica y Real*. S'expressa que ha d'esser una contenció jurídica ohint los fiscals, segons la *concordia de la Reyna Eleonor*, sobre qual forma o medi lo dret de Nova Planta deya, en son capítol cinquantè, no's fés novetat.

Encar que de fur antich valia la concordia d'una antiga Reyna, per confirmar-la la lley moderna; però encar que aquesta circumstancia no existís s'hauria tal volta apelat a antichs temps, ja que parlant del catastre y sos augment successius deya a S. M. que: *esta imposición ha dimanado*

de la Real autoridad, sin ministerio alguno, contrato ni pacto hecho con los pueblos y vasallos... y que para celebrarse un contrato es necesario un positivo consentimiento de las partes, que no pueden presumirse de la aquiescencia de los pueblos nacida de un acto necesario de obediencia, hija del temor reverencial y respetuosa veneración que deben a V. M. como a su Señor natural. S'allega després altra concordia del Rey Alfons IV, en 1451, ratificada per Joan II, y's recorda la diferencia existent en la naturalesa dels censals entre Castella y Catalunya.

Se parla ab referencia als Drets de l'antiga Generalitat o Diputació que foren exempts en 16 de Desembre de 1715, romanguent a càrrech del Intendent, se li sosté al efecte en aquest memorial que: *los eclesiásticos desde aquel día no debían ni deben pagar dichas gabelas hasta que, consultada la Sede Apostólica, declare Su Santidad lo que debe ejecutarse, etc...*

Los punts que's tractan en aquest memorial són los següents: I. Sobre'ls bens dels llechs que passen als eclesiàstichs, si deuen pagar catastro. — II. Dels masovers y parcers de la Esglesia si deuen pagar catastro per la part canònica. — III. De les jurisdiccions de les baronies eclesiàstiques. — IV. De les exemcions y immunitats que deuen gaudir los seglars destinats al ministeri y culte de l'esglesia. — V. Dels allotjaments en cas de necessitat y trànsit dels soldats. — VI. Dels Drets de general y bolla. — VII. Dels Drets de sal, tabach y paper sellat.

A continuació del Memorial se transcriu un breu de Benet XIII dirigit al Rey d'Espanya, exhortant-lo a respectar los drets de la Esglesia (data de 6 d'Octubre de 1729), y altre del successor immediat Clement XII (de 1.er d'Octubre de 1730) dirigit als PP. del Concili felicitant-los per lo zel en la defensa de la immunitat eclesiàstica y alentant-los a que no deixin de mostrar-se fermes en l'escomesa.

Felip IV de Catalunya y V de Castella, se feu càrrech del memorial; emprò ensemps li semblà que tant bon advocat y ferm ciutadà li anava millor per Inquisidor que per Provisor Eclesiàstich. Li convenia a Conca un Inquisidor de puny ferm y, al efecte, nomenà al Dr. de Rius y de Fàlguera.

Prengué aquest posessió del càrrech y actuà ab finíssim tacte y sens igual energia.

Se sentí malalt y fatigat dels treballs de tota sa vida. Atorgà testament que fou autorisat per lo notari de Conca Francisco Ribera, ab data de 21 de Juny de 1739. Morí a les poques hores de firmat dit document. Tenia aprop de 64 anys. Vida la seva empleada sempre en obres de caritat y labor constant de perfecció intelectual. Fou partidari del rey Felip per creure estava lo dret de sa part; emprò may dexà de protestar contra impositcions ilegítimes, may accedí a mal fonamentades prerrogatives de la Corona (1).

ANTONI DE PEGUERA Y D'AYMERICH

Segons Feliu de la Peña nasqué l'any 1682. Era fill del noble Senyor Grau de Peguera y de Berardo y de Na Maria d'Aymerich, de la familia de Bernat d'Aymerich y de Cruilles, diputat militar que fou l'any 1670.

Ab zel s'encarregà de sa formació militar y civil lo seu pare Grau de Peguera, Senyor de Torrelles de Foix. Als divuyt anys fou un dels fundadors de la Academia Desconfiada. Son concurs fou constant, segons atestiguan les actes. Alguns de sos treballs són dignes d'atenció, tenint en compte la època en que foren escrits. Era gentil cavaller. Prenqué part en les justes a peu (mena de torneig cavalleresch) y en la *momèria*, o sia escayent ball en que les parelles anavan habillades ab vestits de fantasia. Arreu fou lo cavaller preferit de les dames.

Com son pare y altres nobles catalans, vegé ab mals ulls los actes fora constitució que realisà lo rey Felip a Catalunya. Tenint-lo Velasco per desatecte a la casa de Borbó ordenà sa captura en 20 de Juny de 1704. Llavors fugí

(1) Arxiu parroquial de Santa Maria del Pi. - Arxiu particular del noble Senyor Ramón de Sans y de Tord. - Arxiu Municipal. - Llibre de Deliberacions any 1700. - Pi y Arimón: *Barcelona Antiga y Moderna*. - Manuel Rubió y Borrás: *Historia de la Real y Pontificia Universidad de Cervera*. - Concilis Archidiocesans de Tarragona; comunicació de Mossén M. Rué y Rubió. - Memorial del Dr. Rius y Falguera, comentat per n'Antoni de Bofarull y Brocá, qu'ha servit de base a nostra explicació sobre aquest particular. - Les noticies finals de la vida de nostre biografiat, de la casa Sans del carrer dels Templaris.

probablement per Liorna cap a Viena, anant després a Gènova, ahont se trobà ab lo Doctor Domènech Perera de Vich.

No crech que siga aquesta ocasió oportuna per a analisar lo tractat que firmaren a Gènova En Mitford Crowe, lo noble Peguera y lo notari Perera. Actuàva lo primer en nom de la Reyna d'Anglaterra y'ls altres com a representants de Catalunya. Portava En Perera la representació de les forces vigatanes y En Peguera les compromeses a Barcelona y altres llocs.

N'Antoni de Peguera y d'Aymerich isqué de Barcelona depressa pera evitar ser prè; per tant no pogué fer firmar cap mena de document a sos companys de causa. La única representació per la qual obren en lo tractat lo noble Peguera y lo Doctor Perera es la dels vigatans compromesos. Aquests se pogueren reunir en la parroquia de Santa Eulària, en la vegueria y bisbat de Vich, lo 17 de Maig de 1705.

Los reunits portaven la representació verbal o escrita de tots los catalans partidaris de l'Arxiduch. Mitford Crowe obraba per facultat (Lettres de Créance de Sieur Crowe aux catalans) de la Reyna Anna que firma la carta credencial en que suplica als catalans rebin favorablement a son enviat. Aconsellaren a la Reyna Anna tractar ab los catalans, no solsament lo general *Stanhope* y altres whigts, sinó, adhuc un tory tant autorisat com Robert Harley, comte d'Oxford y de Mortimer.

No es hora d'analisar aquest tractat, firmat a Gènova lo 20 de Juny de 1705, ni d'averiguar si les dues parts tenian la personalitat deguda per ajustar-lo, ni si obraven segons consuetut establerta en abdós payssos; lo que sí es cert que'ls catalans compromesos compliren com a bons y que no complí la Reyna Anna d'Anglaterra. Gràcies a n'aquest tractat y a les garanties fermissimes qu'en ell la Reyna d'Anglaterra donava, s'aixecà Catalunya a favor de l'Arxiduch Carles, fill del Emperador Leopolt I.

Antoni de Peguera y d'Aymerich, lo tinent del exèrcit, Miquel Gallart, los Puig de Vich y altres, havian acordat formar un regiment si atribavan a terme les negociacions que en diferents ordres havien emprès. Aquest regiment fou format més tart, la major part d'oficials eren de Vich

y'l quefe, coronel del meteix, N'Antoni de Peguera y d'Aymerich. Se'l anomenà Guardia reyal catalana.

Mentres les tropes del Príncep de Darmstadt y del Comte Lord Peterborough sitiaven Barcelona l'any 1705, N'Antoni de Peguera y d'Aymerich curava, per ordre del Arxiduch, de pendre jurament de fidelitat a tots los pobles de Catalunya qu'acudien a oferir-se, fins qu'En Velasco entregà Barcelona, que fou lo 15 de Novembre de 1705. Poch després, l'any 1706 (de 31 de Març a 14 de Maig) lo rey Felip assetjà Barcelona. Llavors nostre biografiat se distingí en primera línia, al front de sa guardia.

Lo 14 d'Agost de 1706, N'Antoni de Peguera, ab 250 cavalls de son regiment y tres companyies de Çaragoça, fortes de 700 homes, anà a socorrer la vila de Magallón que resistia braument contra les tropes borbòniques. Logrà salvar la plaça.

Lo 24 d'Agost se presentà devant la vila de Mallen ab 2,000 homens dels gremis de Çaragoça que reuní a Magallón. Abans passaren per Bureta y'n retiraren dos culebrines. Lo meteix 24 començaren a batre lo castell de Mallen. Després d'un ferm atach ab l'artilleria pogué fer-se'n amo lo día 26. Lo 7 d'Octubre de 1706, junt ab lo Comte de Sàstago, se dirigí a la ciutat de Borja, ab sis peces grosses d'artilleria y tres morters. Se n'apoderaren després de forta lluyta.

Lo 8 de Novembre del propi any guanyà una batalla al enemich, fent-li molts presoners, ademés de les baxes de morts y ferits que li ocasionà. Li prengué 2,000 caps de bestia y molt blat y ordi. Dexà llavors les forces a les ordres del tinent coronel Miquel de Sobías y anà a Valencia ahont estava l'Arxiduch que regnava en terres de la Corona d'Aragó ab lo nom de Carles III.

La sua mare, Na Maria d'Aymerich, encarregà a Mossen Josep Carreras, Rector de la Llacuna, en ocasió d'anar aquest a Roma, una reliquia per l'esglesia de Santa Maria de Foix. De retorn dit senyor Rector portà un ós de la que fou gloriosa Santa Constancia, noble matrona de la ciutat de Nocera, qui morí màrtir l'any 69, essent Emperador lo crudel Neró. Era aquesta reliquia senzillament una tibia, anomenada vulgarment canyella. Venia ab la deguda certi-

ficació y altres requisits necessaris. La sua vinguda se celebrà en lo palau dels nobles Marquesos de Foix en la plaça de Santa Anna. L'Antoni de Peguera y d'Aymerich, sempre gentil y placent, fou qui organisà les religioses solemnitats y'ls actes íntims, de pròxima família, celebrant lo fet.

Nostre biografiat havia vist complir-se tots sos desitxos y li semblava ovirar jorns feliços a desdir; mes ¡ay! la mort traidora se l'endugué, quan menys pensar podia, quan anava percorrent sa vida dolçament, com un camí de roses. Morí als 26 anys.

Fou dels qui més trevallà a Catalunya, a Viena y a Italia per assegurar la vinguda y admissió del Arxiduch. Fou espill de fermesa y cavallerositat. La pàtria perdé un fill preclar, l'Arxiduch son més entusiasta partidari (1).

JOSEPH CLUA Y GRANYENA

Estudià a la Universitat de Barcelona la carrera eclesiàstica arribant a doctor de Teologia. Sos estudis consistiren principalment en Sagrada Escripura, Escolàstica segons Sant Tomàs, y en comentaris del expositor del Doctor Angélich, lo célebre dominich Durando. S'aplicà també en Eloqüencia y Filosofia aristotèlica. Sos treballs en l'Acadèmia Desconfiada denotan, en alguns punts, qu'era hàbil en efectes d'oratória.

Fou beneficiat de la Catedral. L'any 1718 fou delatat com un dels més afectes al Arxiduch. En virtut de la delació se l'exilà junt ab los canonges Amigant, Sayol y Fogueres. Se'ls permeté després viure a Tortosa. L'any 1720 se'ls feu gracia de poguer tornar a Barcelona. No sé la data de sa mort (2).

(1) Arxiu parroquial de Santa Maria del Mar, ab relació a les notícies de son germà Joseph. - Feliu de la Peña: *Anales de Cataluña*. - *Diaria y veridica relación de las operaciones y sucesos del sitio de Barcelona desde el 31 de Marzo de 1706 hasta la retirada del enemigo*. - Pi y Arimón: *Barcelona Antigua y Moderna*. - *Tratado de la Alianza de Génova*, ab ses credencials respectives. - *Recort de la Alianza, etc.*, nota 94. - *Nobiliari Català*, d'En Pere Costa.

(2) Arxiu de la Universitat de Barcelona recollit a Cervera y examinat l'any 1814 per lo P. Nadal, del Oratori. - Bruguera: *Memorable sitio etc.*, v. II, p. 515-594.

SUPERINTENDENTS

JOAN DE PINÓS Y DE ROCABERTI
Y MARTÍN DÍAZ DE MAYORGA

Joan de Pinós y de Rocaberti fou batejat al Pi, lo 14 d'Agost de 1670. Era fill de Joseph Galceràn de Pinós y de Perapertusa, Mestre de Camp general del exèrcit en lo Principat de Catalunya, y de Maria de Rocaberti y d'Alentorn. L'apadrinaren Joan de Boxadors, quint Comte de Cavellà, y Paula Santandreu, Viuda d'Onofre Alentorn. Als 26 anys entrà cavaller de Sant Joan. Quatre anys més tart fou nomenat Superintendent de la Academia Desconfiada, junt ab Martín Díaz de Mayorga. Consistia lo càrrech de Superintendent, que en aquesta Academia era perpetuu, en exercir, segons A. Zeno, com una mena de càrrech de Cavaller Protector. Los Superintendents havian de cuidar dels drets e interessos de la Academia y tindre totes les coses ben dispostes per lo millor desenrotllament de les Sessions.

Lo no veure cap treball d'En Joan de Pinós, ni d'En Martín Díaz en les Academies, crech es degut a una delicadesa que dimana de la propia natura de sos càrrechs.

Lo 9 de Juny de 1706 casà En Joan de Pinós, al Pi, ab Raymunda Roger de Lluria, Viuda de Francesch Perelló, Veguer y degà de Tàrraga.

Lo casament s'efectuà acabat lo siti de 1706, que vingué a terminar pel Maig d'aquell any, en que les tropes borbòniques fugiren del camp. Durant lo siti formà part de la Coronela y fou capità del gremi de pelayres. L'Arxiduch Carles restà molt content de sos serveys y'l nomenà son Ajudant de Camp.

L'any 1708 l'Arxiduch, per festejar la vinguda de la Reyna Elisabeth, lo favorí ab lo nomenament de gentilhom d'entrada. Lo 30 de Juny de 1713 assistí a la Junta del Braç Militar. Després marxà a Vich per veure si podia fer axecar la gent d'aquelles montanyes. Fou un esforç infructuós.

Acabada la guerra romangué a Barcelona, vivint en lo carrer dels Escudellers.

Son company Martín Díaz de Mayorga era natural de Lleó (León); germà del cèlebre filosof y teòlech Pedro Díaz de Mayorga, autor de varies obres plenes de ciencia y erudició.

Nasqué En Martín Díaz per a los anys de 1646. Entrà a servir al exèrcit espanyol sobre lo 28 de Juliol de 1666.

Serví en los exèrcits d'Extremadura y Catalunya, en lo regiment de la Guardia, que estigué per algun temps a Madrid y també a Càdix. Durant aquest temps fou alfereç en son manament propi del càrrech y en altres interins, qual destí, en aquell temps, ne deyen *reformado*. Fou Aydant de Sargent Major a dit regiment de la Guardia, obtenint ab aquest exercici, lo grau de capità de cavalls coraces de que li feu mercè lo Rey Carles II per patent de 8 de Janer de 1675, ab vuytanta escuts de sou al mes y totes les honors y preeminencies que gaudexen los capitans de cavalls del exèrcit. Anà llavors de capità de coraces *reformat* a Catalunya y després a Càdix, esperant nou càrrech. Mentre l'esperava, lo Rey li concedí, de estrenes, en atenció de sos mèrits y serveys, vuytanta escuts al mes. Aquesta concessió fou feta en un despatx reyal de 17 de Juliol de 1679.

Passà després a exercir de Sargent Major de la gent de guerra de la plaça de Càdix, per patent de 3 d'Agost d'aquell any; patent donada pe'l Duch de Ciudad Real, essent capità General del Mar Ocea y costes d'Andalusia.

Exercí dos anys, nou mesos y nou dies aquest càrrech ab caràcter interí. Entrà en propietat del meteix, per despatx de S. M., lo capità de cavalls Antonio Lopez Ogazón. Continuà en Díaz de Mayorga ab les soles estrenes d'entreteniment; tot esperant càrrech que obtingué lo 29 de Juliol de 1686. Passà llavors a esser Sargent Major del socors del presidi de Càdix de part del Comte Aguilar. Dit Comte actuà en virtut de facultat que tenia concedida per Carles II. Lo 23 de Novembre de 1692 encara era capità de cavalls coraces y Sargent Major del socors del presidi de Càdix.

Les campanyes en que prengué part més activa des qu'entrà en l'exèrcit fins l'any 1693, foren segons los certificats de Joan Baptista Montoro, Comte de Montoro, Mestre de Camp y Carles de Gante, capità de cavalls, les següents: Campanya de Villaviciosa y avançament y atachs d'aquella

plaça; batalla de Montes Claros y lo 19 de Juny de 1678 a Catalunya, ab sa companyia, contra un batalló francès. Sempre se portà ab valor y experiència, assenyaladament en aquesta darrera acció en que logrà, ab forces molt més inferiors que les del enemich, batre als francesos y esmicolar-los.

També dona informació al rey Carles II, ab paraules de ver entusiasme, sobre les qualitats militars d'en Martín Díaz de Mayorga lo Mestre de Camp, general Pablo de Parada, ministre que fou del Consell de Guerra. Lo Duch de Ciudad Real fa al Rey una especial recomanació d'en Martín Díaz, ab paraules per demés laudables.

Fou un dels militars que en lo siti de Barcelona de 1697 s'oferiren al Príncep de Darmstadt per defensar la plaça fins a morir. Així pensava també dit Príncep y gran nombre de prohoms catalans; emprò lo govern espanyol d'aquella època, volgué, per fins polítichs, que Barcelona capitulés y a Barcelona no li calgué altre recurs que capitular. Se vegé obligada a acceptar aquells regiments francesos, subdits d'un Rey, com Lluís XIV, que'l poble català no estimava per creurel enemich de les llibertats pàtries.

En aquella guerra y siti lo comportament d'En Martín Díaz de Mayorga fou exemplar. Meresqué una assenyalada recomanació al Rey per part del Comte de la Corzana.

Des de la creació de la Academia Desconfiada, 3 de Juny de 1700, no'n sé res més (1).

(1) Arxiu parroquial del Pi. — Arxiu de la noble casa Pinós. — Feliu de la Peña: *Anals de Catalunya*. — *Diario del sitio de 1706*. — Arxiu Corona d'Aragó. Interregno del Arxiduque Carlos. — Arxiu de la Comunitat del Pi. Obituaris. — Arxiu general de Simancas. Serveys militars. *Relación de los Servicios del Capitán de caballos coraces, D. Martín Díaz de Mayorga, Sargento de los socorros del presidio de Cádiz*. — A. Rodríguez Villa: *D. Diego de Mendoza y Sandoval, Conde de la Corzana*. Cap. XXXVIII. — A. Zeno: *Lettere*, per deducció.

JOVENETS ESCOLLITS

per esser educats en la Escola de la Academia

JOSEPH Y LLUIS DE PEGUERA Y D'AYMERICH; ANTONI DE COPONS Y DE COPONS; JOSEPH DE FERRAN Y DE FIVALLER; DIEGO, MANUEL Y FELIP DE PELLICER Y DE BUSTAMANTE

Verament no caldria parlar d'aquestes persones que no foren Acadèmichs. Es un fet que en certa de manera formaven part de l'Academia com a deixebles o, més ben dit, com oïdors o escoltadors dels treballs. Com se vulla que lo principal objecte de la Academia era lo desenròllament de treballs retòrichs, d'aquí qu'aquells jovenets dexebls en la major part del col·legi Cordellas dels Jesuïtes, no's fixessen en lo bó y substancial dels discursos, mes si sols en la forma retòrica en aquella època y fins a darrerries de la propia centuria ben plena de defectes y vicis del terrible conceptisme, que no solsament malparava la literatura d'Espanya, sinó que també la d'altres nacions. En la metèxa Italia no començà a corrègirse fins als derrers temps d'en Metastasio.

Si algun d'ells valgué com a home de lletres, segons fou N'Antoni de Copons y de Copons, fou en treballs no retòrichs. No hi ha dubte que tots foren, ab lo temps, persones que tingueren certa influència social; però res valgueren com a conreuadors del camp de les lletres. Si haguessen escoltat lo fons dels discursos, de verdader valer, s'haurían aprofitat més, auxiliant y desentrollant los preceptes que los hi mostraven en ses lliçons los Pares de la Companyia y los catedràtics de filosofia dels Estudis Generals.

Parlaré, donchs, d'aquests jovenets molt somerament.

En Joseph y En Lluís de Peguera y d'Aymerich eren germans del fundador N'Antoni de Peguera y Aymerich, tenían respectivament setze y catorze anys. En Lluís morí molt jovenet a consecuencia de les ferides rebudes en l'acció de Gulp, prop de Tremp. En Joseph tingué vera influència

social y fou capità de la novena companyia de la Coronela qu'en Maig de 1714 fou organisaada y qual personal constava de pintors, argenters, velers y escudellers, essent dugues vegades ferit en defensa de la pàtria. Casà dues vegades, y hagué fills de sa primera muller Maria de Berardo Morera y Espuny, hereva del Marquès de Montnegre, embaxador nostre prop de Carles VI. Son fill Ramón de Peguera y de Berardo fou cunyat del Baró de Rocafort, Antoni d'Armen-gol y de Despujol, arxiver de la Reyal Academia de Bones Lletres.

Molt jovenet també era N'Antoni de Copons y de Copons, germà del fundador Agustí. L'any 1723 era canonge dignitat de Subdiaca de la Seu de Barcelona y prengué part al Sínode Diocesà de 1725. Des de l'any 1726 no's mogué del costat de son germà Pere, nomenat Bisbe de Gerona y després Arquebisbe de Tarragona.

Joseph de Ferràn y de Fivaller era fill del fundador Felip de Ferràn y de Çacirera. Tenia al entrar a l'escola de la Academia la edat de dotze anys. Fou ciutadà honrat de Barcelona; prengué part en la defensa del any 1714. Heretà de son pare lo Comtat de son nom, exercí gran influencia social y visqué sempre a Barcelona ahont hi residia encara l'any 1756, segons testimoni d'En Pere Costa.

Fills del Acadèmich Diego de Pellicer y de Tovar eran los germans Diego, Manuel y Felip de Pellicer y de Bustamante. Entraren jovenets a l'escola de la Academia; Tots tres tiraren pel ram militar y teren armès sots lo pavelló de Felip IV de Borbó y de son fill Ferran III.

Crech que ab lo dit n'hi ha prou per fer-se càrrech de la personalitat d'aquests antichs ohidors y dexeubles de nostra precursora de can Dalmases (1).

(1) Arxiu parroquial de Sant Just. — Nobiliari Costa. — Arxiu de Vilafranca. — Llibres de Sinodes del Arxiu Episcopal. — *R. Comune*, en lo propi Arxiu. — Arxiu parroquial de Santa Maria del Mar. — Castellvi y Obando: *Memorias*. — Bruguera: *Historia del memorable sitio* etc. — *Jus Tabulae*, Arxiu Catedral. — Colecció Pau Grases. — *Consejos familiares con motivo de salir a servir* etc., per Manuel de Pellicer y Velasco.

DEMÉS ACADEMICS per ordre alfabètic

GABRIEL ALVAREZ DE TOLEDO Y DE PELLICER

Nasqué a Sevilla, lo 15 de Març de 1662. Era fill de Francisco Alvarez de Toledo, de la ordre de Calatrava y del Consell de S. M. en lo d'Hisenda, natural de Bragança en lo regne de Portugal, y de Lluïsa de Pellicer y de Tovar, natural de Madrid. Moriren sos pares y'l dexaren orfe de poch's anys d'edat.

De jovenet fou de caràcter alegroy y sense arribar a esser licenciós, era quelcom cusionàç, agradant-li d'alló més que les dames li fessen la gara-gara y que tributessen elogis a sos versos. De colp y volta cambià y no's dedicà més que al estudi.

L'any 1701 estigué a Barcelona y feu de secretari de la «Academia Desconfiada» en ocasió del acte solemne que's celebrà lo 18 de Novembre d'aquell any, en llahor de Felip d'Anjou y sa riallera muller la princesa de Savoya. Endinzat en l'estudi fou conreuador hàbil de molts idiomes, dominant lo llatí, lo grech, l'hebreu, lo caldeu y l'alarb.

Lo benedictí Navarro, en son tractat *De Angelis*, alaba l'Alvarez de Toledo per sa molta ciencia, erudició y enginy. Una de les obres més curioses degudes a sa ploma hont aquestes condicions s'hi notan es la *Historia de la Iglesia y del Mundo antes del Diluvio*. Obra molt curiosa encar que quelcom estrambòtica en alguns punts. La Academia de la Llenga Espanyola la recomana en son Diccioniari anomenat d'Autoritats. Consta com una de les obres escrites per los Acadèmichs; l'Alvarez de Toledo y Pellicer era un dels més distingits.

Altra obra es un poema, per cert satírich, titolat *Burrumaquia*. Fou imprès l'any 1774 per cura d'En Torres Villarroel.

Ses obres en vers haurien sigut excelents y haurien merescut esser llohades per los millors crítics si son autor

no s'hagués vist en la necessitat d'emmotllar-les al gust dels mecenes de son temps; gust saturat del ambient conceptuós gongorí que feya les delícies dels rics protectors dels artistes en general. Hi han poesíes, com la titulada *A mi pensamiento*, ahont poden observar-se idees bellíssimes y d'exacta expressió poètica.

L'any 1703 la Princesa d'Orsino havia conseguit fer caure a n'En Portocarrero y al President de Castella y ascendir al ministeri y a la Presidencia al primer Comte de Montellano. Llavors fou quan passà a Madrid En Gabriel Alvarez de Toledo, instalant-se en lo palau de son protector. Aquest lo nomenà son Secretari. La prudencia de sos consells y l'acert en los assumptes què tractava li varen valdre molta celebritat. Fou nomenat també de l'ordre d'Alcàntara, Secretari de S. M., son primer bibliotecari major y traductor primer de llengues.

Morí a Madrit lo 17 de Janer de 1714, tenia 52 anys. La Academia Espanyola, de que era fundador, encarregà son elogi a l'acadèmich Manuel Villegas y de Pignatelli (1).

JOSEPH APARICI Y MERCADER

Nasqué a Caldes de Montbuy l'any 1653. Ignoro los noms de sos pares y demés circumstancies. Se què's deya Aparici y Mercader perquè aixís resulta del llibre d'òbits. Los antichs llibres de bateix foren cremats per les tropes galo-hispàniques en la guerra de Successió. Los nous llibres comencen l'any 1716.

No sabem en qual època vingué a establir-se a Barcelona. Consta qu'era d'ofici mercader, sens cap més detall. Crech que no era marxant, ni traficant, sinó un negociant molt expert, conexedor de tot Catalunya. A judicar per manera indirecta podem deduir del Arxiu de la Corona d'Aragó, conexia la llengua francesa. En l'exercici de l'any 1698 consta Conciller quart de Barcelona.

(1) Justino Matute y Gaviria: *Catálogo de los Caballeros Hijodalgos de Sevilla*. — *Relación suscinta del feliz arribo*, etc. — *La Academia dels Desconfiats*, per E. Moliné y Brases. — *Diccionario de la Acad. Española*, primera edició.

Lo 4 de Janer de 1701 entrà en l'Academia Desconfiada. La no existència de les actes de 1701 y 1702 priva de sapiguer qu'es lo qu'escrigué per l'Academia. Verosímelment desenrotllaria quelcom relacionat ab la geografia de la terra pàtria.

Al vindre a Barcelona les alteracions y pronunciament de la opinió pública contra lo rey Felip de Borbón, l'Aparici seguí la corrent general y ab sos conexements, indagant arreu pogué recollir moltes notícies del camp enemich que comunicà a les Autoritats de Barcelona. Rebé també cartes escrites en francès que traduhí per ilustració del Govern de Carles III. Agrahit lo Rey l'omplenà de gracies concedides lo 10 de Març de 1711.

Crehent que a seguir en lo camp dels contraris del rey Felip podria ocasionar-li persecucions que l'impedissen continuar son treball constant del mapa de Catalunya, dexà lo partit de la pàtria. Isqué l'any 1713 de Barcelona marxant al campament del Duch de Populi. D'allí exí a continuar sa feyna del mapa.

L'any 1720 estava llest lo sospirat mapa que tot seguit publicà. Es una obra molt recomanable per sa exactitut. Tenint en compte la perfecció d'aquest treball lo govern de Madrid li feu la gracia de nomenar-lo geògraf de Sa Majestat. També fou ajudant de Tresorer a Catalunya. Morí a Barcelona, a la edat de 78 anys, lo 15 de Desembre de 1735. En nostra Ciutat rebé sepultura interina, essent traslladades ses despulles un any més tart a sa terra de Caldes de Montbuy. Devant de sos restes mortuoris fou cantada absolta general y se li resà lo meteix día 15 de Desembre de 1736 ofici de beneficiat. Se repetí aquest ofici los dies 16 y 17 del propi mes. L'enterro no consta de quants capellans fou, ni quantes atxes hi anaren; però sí que fou fet en la forma acostumada en la parroquial de Caldes. Reberen ses despulles enterrament eclesiàstich en la capella de la Santa Magestat de Caldes. Se li colocà adequat epitafi (1).

(1) Suplement de les memories de Torres Amat per Joan Corominas. — Arxiu de la Corona d'Aragó. *Interregno del Archiduque Carlos*. — Arxiu de Caldes de Montbuy. Obituari.

FELIP D'ARMENGOL Y DE FOLCH

Era natural de Valencia. Fill de Benet d'Armengol, militar del exèrcit de Carles II, y de Maria de Folch, de la antiga familia de Folch en la ciutat del Turia en lo segle XV ja florexent.

Era germà de Fra Bernat d'Armengol y de Folch, conegut asceta mercedari, autor del *Evangelico tesoro de perfecciones varias*, publicat l'any 1718, qui morí a Valencia l'any 1726. Era oficial de l'exèrcit espanyol l'any 1699. Fou destinat a Barcelona ab lo grau de capità tinent d'infanteria.

Lo 23 de Juny de 1700 entrà en l'Academia Desconfiada, d'ahont fou constant col·laborador. Presenta un cayre tot especial son treball en romanç jocós, pintant a Vulcà treynt a Mars y Venus de la xarxa.

Lo 8 de Novembre de 1705 entrà de tinent en la guardia reyal catalana ab lo títol honorífich de tinent coronel.

En lo siti de 1706 fou notable, per lo heròica, la resistencia que maant 60 homens feu a l'enemich en lo cos de fortificació anomenat *Llenga de Bou* en lo castell de Montjuich quan se'n volien apoderar les tropes borbòniques assetjants.

L'any 1708 l'Arxiduch y Rey Carles III lo gallardonà nomenant-lo Alcayde de Morella y Callorza y tinent de Batlle General de Valencia, ab 300 lliures d'honoraris y 800 més de gracia.

Prengué part en la defensa de Barcelona en lo siti de 1713-14. Morí lluytant com un lleó, lo día 11 de Setembre de 1714. Caygué en la barricada alçada devant del palau reyal.

¡Que son recort romangue en la memoria de tot bon patricil (1).

(1) Notes Biogràfiques facilitades per lo Dr. Rafel Rodríguez de Cepeda, catedràtic de Valencia. — Feliu de la Peña: *Anales de Cataluña*. — Bruguera: *Historia del memorable sitio...*, v. II.

FRANCISCO BOTELHO DE MORAES
Y VASCONCELLOS

Fou un literat portugalès de nobilíssima família. Nasqué l'any 1670 a Torre de Moncorvo, qu'es la antiga *Forum Narbosarum, a Tras os montes*.

Són notables sos poemes èpichs. Escrigué en portugalès varies obres y fou agraciat per lo Rey de Portugal, nomenant-lo cavaller del hàbit del *Cristo*. En francès també escribia; però no ho arribava a fer passadorament. Ho feya bé en castellà. A vista del mèrit de son poema heròich, no terminat, sobre lo descobriment del món y atenent a propia sollicitut fou admès a l'Academia Desconfiada lo 4 Janer 1701. Altre poema fou traçat tenint per tema la fundació del reyalme de Portugal. Aquest s'imprimí l'any 1712 sense esser llest.

Lo 7 de Janer de 1738 la Academia Espanyola per son mèrit lo nombrà acadèmich honorari.

Publicà també l'*Alfonso* y més tart sa obra en prosa, titulada *Satyræ cum notis et argumentis*, que donà a llum una impremta salamantina. Parlà de les famoses *Cuevas de Salamanca*. Descriu l'autor en aquest treball certes fingides grutes misterioses, situades a les vores del Tormes y, segons la vulgar opinió, tancades ab segells màgichs. Parla en ella ab Amadis de Gaula, ab Oriana y altres personatges, de lo primer que li passà per la barretina. Hi ha en aquest llibre troços plens de fantasía. Altres són de lo més alegroy, plascivol y ben pensat. Especialment són ben ensopegades les paraules que dedica a la llengua espanyola y a les Academies. Curiosa es també la disertació sobre lo *Telèmach* de Feneló, llibre qu'estava llavors en lo pinacle de la gloria.

La obra en general no està tocada d'aquell istil afectat, ni del conceptuosisme qu'impera en la literatura del seu temps. Aquest defecte de la època lo critica y ridiculisa ab rahó en Moraes de Vasconcellos en aquesta obra. Se publicà en un petit volum, dividit en set llibres.

Los derrers dies de sa vida los passà a Salamanca ahont morí l'any 1747 (1).

(1) Tinknor: *History of spanish Literature*, v. III. — Barbosa: v. II, p. 119. *Diccionario de Autoridades*.

DIEGO DE CARDENAS-ARINOSA Y DE COLLADO

Era natural d'Elx, en lo regne de Valencia. Foren sos pares Pere de Càrdenas Ariñosa y María de Collado. L'any 1697 formava part de la guarnició de Barcelona, essent capità de cavalleria. Fou ferit en la defensa de la plaça.

L'any 1699 se li feu gràcia del càrrech de Comissari general de la cavalleria, havent de cuidar dels serveys d'abastiment, pagament y allotjament de les tropes de cavalleria. Aquell meteix any se casà a Sant Pere de les Puelles ab Maria d'Asprer y Folcrà, filla de Joan d'Asprer y Teresa Folcrà.

Lo 22 de Juliol de 1700 fou admès en l'Academia Desconfiada.

Té publicat un opuscle titolat *Manejo del sable de cavalleria*, segons m'indicà, fa anys, mon amic Domingo Constantino Bazàn, militar molt ayment dels llibres y de la bona literatura (1).

JOSEPH CARRILLO D'ALBORNOZ Y DE MONTIEL

Nasqué a Sevilla lo día 8 d'Octubre de 1671. Era fill de Francisco Carrillo de Albornoz y d'Ezquibel y de Leonora Anna de Montiel. Fou batejat lo día 19 del meteix mes en la esglesia de Sant Vicents de Sevilla, essent apadrinat per Joan de la Torre y Carbonera, cavaller del Ordre de Santiago.

Als dotze anys, no complerts, començà la carrera militar, lo 18 de Juny de 1683, sentant plaça com soldat, ab dos escuts de gratificació al mes, en la companyia de son oncle carnal Diego Carrillo de Albornoz, capità del galeó *Nuestra Señora de Atocha*, de la esquàdra del mar Occèa.

Des de 30 de Janer de 1690 fins al 27 de Juny del meteix any fou soldat arcabucer en la companyia del capità Manuel de Consuegra. Lo 27 de Juny d'aquell any començà

(1) Arxiu de Sant Pere de les Puelles. Partida de casament hont consta son càrrech y preeminència.—Feliu de la Penya: *Anales de Cataluña*.—Joseph Alemany y Bolufer: *Dicc. de la Lengua Española - Comisario General*.

a servir interinament una plaça de cavaller *entretenido* y en aquesta situació romangué fins lo 6 de Novembre 1691 després de realisar un viatge a *Tierra Firme*. Passà lo dia 11 de Juny de 1694 a Catalunya ab plaça senzilla, en la Companyia d'infanteria espanyola del capità Bartolomé de Urdizu. Per sos bons serveys y anys complerts en l'exèrcit se li formà assentament lo dia 10 de Juny de 1695, de capità de cavalls coraces.

En lo siti de Barcelona de l'any 1697 hi prengué part activa en defensa de la plaça. Se distingí assenyalamment lo dia 23 de Juny. Dit dia, ab sos cavalls y ab los que manava Alvaro de Ribaguda sortí a socorrer los forratgers de la plaça que foren atacats per les forces franceses. Al exir En Carrillo repartí coltellades a dreta y esquerra y esparverà a les nombroses tropes franceses que volían destorbar los nostres forratgers. En la brega li feriren lo cavall que montava. També fou ferit en Carrillo en aquesta ocasió. Continuà, tant promte curat, la defensa de la plaça.

Lo dia 23 de Juny de 1700 entrà en l'Academia Desconfiada, ahont escrigué poques composicions, per trovar-se molt sovint ocupat en afers militars. Del exèrcit de Catalunya passà a Galicia y se distingí notablement en evitar lo desembarch qu'intentà la esquadra coalligada a Vigo.

Al crear-se les guardies de Corps fou nomenat eczent, fins a 21 d'Agost de 1706 qu'ascendí a coronel de cavalleria en l'exèrcit d'Andalusia.

Lo 3 de Setembre de 1707 se li donà lo grau superior immediat de brigadier de cavalleria. Ab data de 9 de Janer de 1708 se'l nomenà coronel del regiment d'Asturies. Fou promogut a Mariscal de Camp lo 22 de Novembre de 1710. Quan los preparatoris, després de la pau d'Utrecht, pera atacar Barcelona, (que no volía regoneixer al rey Felip) se trobava En Carrillo lluny de Madrid.

Lo rey Felip treya foch pels caixalls y no volía sentir parlar de catalans, qu'ell y sa cort anomenaven *rebeldes*. Tot ho volía arrasar sens consideració.

Llavors en Carrillo, que conexía molt bé nostre temperament, trameté una carta a Felip IV en que li aconsellava: que si bé calia castigar al que tingués culpa, fos moderat en l'escarment y no fés un extrem que li seria pernicios.

Parlant de les condicions de nostre caràcter li diu textualment: «Dos condiciones innatas tiene la Nación Catalana, que van cobrando fuerzas según la edad, y están contra S. M. en esta ocasión. Digo que están contra V. M. porque hay imposibilidad para destruirlas por haberse hecho segunda naturaleza; pero no para vencerlas, cuando esté de parté de V. M. la más acertada prudencia. Es la primera que los catalanes mantienen con constancia el afecto que reciben. La segunda de ser idólatras de sus privilegios, con unos visos de República en su media libertad, que si no la han logrado entera, no se dude que lo han pretendido.» Tinguís present, com després veurem, que'l sogre y cunyats d'En Carrillo eran barcelonins.

Se'l destinava al siti de Barcelona; emprò ell indicà que li donguessen altra feyna. Li dolia batres ab aquells barcelonins que tant bons amichs seus havían sigut. Se'l destinà a quefe de columna volant, vengent-se obligat a complir càstichs horribles, exigits per sos superiors contra qualsevol persona que trobés fent foch ab les armes a la mà. Ordres verament tiràniques, com fer penjar a la gent que feyan la guerra y no pertanyían a les tropes reglades d'En Villarroel o d'En Desvalls; val més no pensar-hi.

Alguns historiayres porten equivocadament qu'En Carrillo d'Albornoz assetjà a Barcelona ab ies tropes a ses ordres. La confusió s'explica. Per defunció de son pare Francesch, según Comte de Montemar, era ell, tercer Comte de Montemar, anomenant-lo generalment, no per Carrillo d'Albornoz, sinó per general comte de *Montemar*. Ell, com he dit, manava columna volant en persecució dels miquellets, somatents, tropes de Cardona, etc., però assetjava Barcelona un general francès *Montremari* (Louis de Rochechouart) qual nom té la fonètica de *Montremar*, quasi igual a *Montemar*.

En Carrillo de Albornoz, Comte de Montemar, fou l'encarregat de pactar ab En Desvalls a Cardona després de la rendició de Barcelona. Tingué la satisfacció de pactar unes capitulacions dignes, al revés d'altres vexatories en aquell temps establertes. Capitulacions que gaudiren los qui estant-hi compresos fugiren d'Espanya tot seguit; emprò no los que, refiats, se quedaren a Catalunya. Lo govern

de Madrid no les trobà bones. Cregué qu'En Carrillo s'havia extralimitat y no les respectà. Per conseqüència d'aytal barrabassada l'excelent patrici general Joseph Moragues, acullit a n'aquesta capitulació fou víctima d'una extorsió bàrbara y inaudita. Fou mort y son cap sigué penjat en una gàvia durant molts dies en lo Portal de Mar de nostra Ciutat, fins que'l reclamà, al Marquès de Castel Rodrigo, sa aymant y horroritzada muller, Magdalena de Geralt.

Per R. Cèdula de 8 de Novembre de 1716 se li feu mercè del hàbit de Santiago. Per Octubre de 1718 fou nomenat Corregidor de Barcelona. Per Novembre de 1722 prengué possessió del càrrech de capità general de Catalunya, ab caràcter interi.

En 10 de Febrer de 1723 fou padrí, en nom del Rey d'Espanya, del general de cavalleria tunecina Mustafà Haren, que's convertí al cristianisme. Aquest acte se celebrà ab tota pompa a la Catedral de Barcelona.

A primers del any de 1725 fou rellevat de son càrrech de Capità General. Mentre esperava a n'En Risbourg, que havia de vindre a manar ab caràcter d'efectiu, passà alegrament los dies en la torre Alós de Sarrià, quals nobles senyors eran molt amichs d'En Montemar.

Després fou nomenat per general quefe de les tropes que devian operar contra Oran. Derrotà complertament als maures de Berberia y s'apoderà de Mazalquivir y Oran, hont entrà lo 1.er de Juliol de 1731. Per aquests gloriósos fets d'armes se'l nomenà Capità General, lo 29 de Juny de 1732 y se li concedí lo Toysó d'or.

En la campanya que després seguí de Nàpols y Sicília derrotà als imperials a Bitonto (25 de Desembre de 1734) y s'apoderà de Gaeta, Capua y Nàpols. Conquistà després la Sicília y rebé del senat de Palerm lo jurament de fidelitat.

Per aquestes ses gloriósos gestes, fou enlayrat a la dignitat ducal, ab lo títol de Duch de Bitonto; també fou creat Gran d'Espanya de primera classe, per R. Cèdula de 20 d'Abril de 1735.

A son regrés a Espanya fou nomenat Ministre de la Guerra, per R. Decret de 18 de Janer de 1737, qual càrrech tingué fins l'any 1741.

Quan lo rey Felip IV de Catalunya y V de Castella, a la mort del Emperador Carlos VI, intentà allegar sos drets a la Corona Imperial d'Alemanya, nombrà general en quete del exèrcit que formà per invadir lo Milanesat, al Comte de Montemar, anomenat llavors Duch de Montemar. Aprovà lo Monarca tota la traça de les operacions de campanya qu'En Carrillo li proposà.

Trobant-se ja a Barcelona, a punt d'embarcar-se, li donaren ordre de canviar tota la combinació tàctica acordada per la campanya, y li manaren seguir nous y oposats projectes, simulant qu'eran del Rey Felip; emprò havien sortit del magí d'un rival d'En Carrillo, anomenat Campillo, que'l volia perdre fent-lo ficar en un laberinte de combinacions que eran terribles disbarats. L'objecte era humillar-lo, encar qu'Espanya perdés: tant poden les gelosies y la rancunia, en los homens.

Aquests plans feu notar lo Duch de Montemar al Rey que no eran realisables. Rebé per resposta qu'aquests y no altres s'havien de dur a cap. Lo volguer complaure al Rey portà al gran general allí ahont volia anés a parar son rival Campillo, a un gran fracàs. Aquest deplorable fracàs ja'l tenia presentit En Montemar; víctima fou de la disciplina y del acatament, sens trabes, a la voluntat del Rey. Caygué llavors en desgracia del propi causant de sos mals, del Rey Felip, sempre entregat a intrigues y sempre prestant-se a conxorxes de cortisans. Se'l rellevà a n'el pobre Carrillo de son manament y se li ordenà que tornés a Espanya. A una vida de llealtat y sacrifici se li donà per premi la suspensió d'empleu, honors y sou, además, l'exili de la cort d'Espanya. Per a donar compliment a n'aquest últim se li senyalà la comanadoría de Moratella, a Valencia.

En Carrillo elevà una respectuosa representació al Rey demanant esser destinat al exèrcit de campanya, y si no merexia aquesta pietat, proposava servir al Infant d'Aydant de Cap o pendre una carabina a la guardia de Corps. Aquesta súplica rebé una carta contestació tant dura y aspre que feu perdre al Duch de Montemar tota mena d'esperança. May haguera pogut imaginar-se del rey Felip una ingratitut y duresa tant grans. Ab cristiana resignació y ab paciència heròica sofrí En Montemar tant insòlit menyspreu.

Mort aquell Monarca, se li permeté tornar a la Cort, reposant-lo prèviament en sos empleus y honors; emprò los sofriments experimentats durant tots aquells anys anàren estroncant les energies de sa abans robusta constitució. Morí a Madrid, lo 26 de Juny de 1747. A la matinada d'aquest dia fou enterrat en lo *Noviciado*, sens honors de cap mena.

Al possessionar-se Carlos III de Borbó del trono d'Espanya feu traslladar les despulles mortals d'En Montemar a una capella de la Catedral del Pilar de Çaragoça, ahont manà construir, pagat de son reyal tresor, un esplèndit mausoleu, pera honrar a aquell a qui devia l'esser Rey de Nàpols y de les Dues Sicilies.

Fou En Joseph Carrillo d'Albornoz y de Montiel un dels millors generals qu'ha tingut Espanya. Les obres que tinch conexement dexà escrites són les següents: *Ejercicios que se deben practicar en caballería y carabineros*, Madrid 1729. *Manifiesto en que se ofrece la verdad sobre la operación y conducta del Excmo. Duque de Montemar en el tiempo que estuvo a su cargo el ejército de Italia en la campaña de 1742*. Aquesta obra ve continuada en lo volum 34, planes 97-131 del *Semanario erudito de Valladàres*.

Casà En Carrillo dues vegades, sempre a Barcelona. La primera ab Isabel Francisca d'Antich y Bonastre, y la segona ab Josefa de Pomar y de Sentmenat. Unicament tingué familia de Na Isabel.

Les primeres nupcies se celebraren a Santa Maria del Mar lo dia 9 de Juny de 1700. Sa muller Francisca d'Antich era filla de Francesch Antich, ciutadà honrat de Barcelona y senyor de Monju y de Llorens, y de Teresa Bonastre, filla del excelent professor y músich En Rafel.

En Joseph Carrillo d'Albornoz no's trobava a Barcelona en lo moment de son casament, donchs estava destinat al servey de montanya. Abans de partir y mentre la familia ho preparava tot, feu poders pera que se celebrés lo casament lo més aviat possible, al qui havia d'esser son cunyat lo Dr. Joseph Antich, poders que foren autorisats per lo notari Rafel Albià. Les capitulacions se feren després de celebrat lo casament al tornar de sa comissió En Carrillo. Porten dits capítols la data de 7 de Maig de 1700. Són autorisats per lo susdit notari Albià. En aquesta escriptura

consta la dot de la contrayent qu'arribà a la xifra de mil doblons d'or d'Espanya.

Los fruïts d'aquest matrimoni sigueren un noy y una noya: fou lo primer En Francisco Carrillo de Albornoz y Antich, capità d'infanteria espanyola, qui morí molt jove y solter. Dedicà a son pare la sua obra *Avisos Militares de Infantería y Caballería*, impresa a Palerm, l'any 1718.

De les noyes fou la major Leonor Carrillo de Albornoz y Antich, nascuda a Barcelona lo 9 de Febrer de 1701. Casà a Barcelona lo 4 de Setembre de 1722 ab lo sargent major de caballeria de Malta, Felip Nicolàs Ricardos, qui morí essent tinent general y gobernador de Caracas. Fill d'aquest matrimoni fou lo cèlebre general Antoni Ramón Ricardos Carrillo de Albornoz que tant se distingí manant l'exèrcit de Catalunya contra les tropes de la República Francesa.

La segona filla, María Magdalena Carrillo de Albornoz y Antich, casà ab Joseph Llorens Dàvila y heretà lo títol de son pare, venint a esser Duquesa de Montemar. Aquest títol passà a sa filla María Josefa Dàvila y Carrillo de Albornoz, y per successió a la casa Ossorio de Moscoso. L'ostentà des de l'any 1891 lo noble senyor Lluís Ossorio de Moscoso y Jordan de Urries (1).

JOSEPH DE CORTADA Y DE BRÚ

Era fill de Rafel de Cortada y de Cabanyas y de Josefa de Brú, y net de Jaume de Cortada, de la ordre de Sant Jaumè de la Espasa, primer Baró de Maldà. Se li concedí lo títol per la intervenció que tingué, ab ses acertades gestions, en lo retorn de Barcelona a la obediencia de Felip III.

Sa mare, Josepa de Brú, era neta de Jaume de Brú, ciutadà honrat de Barcelona.

En Rafel de Cortada fou un dels pochs nobles catalans que seguí la causa del rey Felip, en la guerra de Successió. En ella fou ajudant del general Marquès de la Galle.

(1) *Revista de Historia y de Genealogía Española*, 15 Oct. de 1912. — *Diario del sitio de Barcelona (1697) y Real ejército de Cataluña*. — Arxiu parroquial de Santa Maria del Mar. — Sanpere y Miquel: *Fin de la Nacionalidad Catalana*. — Bruguera y Pi y Arimón. Obres citades. — Antoni de Campmay y de Montpalau: *Catálogo de los Gobernadores y Capitanes generales*.

Son fill Joseph (batejat a Santa Maria del Mar lo 23 de Desembre de 1683) seguí, essent l'hora, la mateixa opinió política del pare, y fou lo tercer Baró de Maldà. Felip IV de Borbón, lo nomenà capità del regiment del Roselló. L'any 1717 fou nomenat agutzil major de Catalunya. En sos primers temps los agutzils majors debían assistir al Alcalde al lliurar plet de presos. Hi havia un agutzil a quiscuna cancelleria d'Espanya. En lo segle XVIII era un títol honorífich molt estimat.

D'En Joseph de Cortada y de Brú no coneix altre treball literari que'l presentat en la Academia de 25 de Març de 1703. Són dotze cobles en romanç, de factura assats passadora, encara que de inspiració poch fluída.

Joseph de Cortada y de Brú, que l'any 1747 encara vivia a Barcelona, enllaçà ab la noble familia de Sentjust, mitjançant son casament ab Teresa Pagés de Planella y de Senjust. Era coneguda generalment ab lo nom de Teresa Senjust.

Fruyt d'aquest matrimoni fou una filla Maria Teresa qu'emmaridà ab un fill cabaler d'En Joseph d'Amat y de Planella, anomenat Antoni d'Amat y de Junyent. Pertanyia aquest a la ordre de Sant Joan y era coronel de dragons del exèrcit borbònic. D'aquí provingué un fill anomenat Rafel d'Amat y de Cortada, IV Baró de Maldà, qu'entrà en la Reyal Academia de Bones Lletres lo 29 de Juliol de 1807. L'any 1816 llegí una erudita disertació sobre la llengua catalana; y l'any 1818 una detallada y curiosa relació del procedir dels francesos quan la ocupació de Barcelona.

Dexà manuscrita una relació o dietari de les festes hagudes a Barcelona en la Beatificació del beneficiat del Pi, lo Dr. Joseph Oriol. Al vindre la canonisació en nostres temps, fou publicat aquest treball per lo Dr. D. Manel de Ros y de Carcer, germà de la Baronesa de Maldà.

També dexà alguns altres treballs manuscrits, entre ells lo molt curiós que's conserva en la Biblioteca de Catalunya ab lo títol de *Explicació Històrica de les ciutats, viles y pobles de Catalunya* (1).

(1) Arxiu de Santa Maria del Mar. — Nobiliari Costa. — Arxiu del Pi. — Bethencourt: *Anales de la nobleza española*. — J. Miret y Sans: *Dos siglos de vida académica*.

JOSEPH BALTASAR DE DALMASES Y ROS

No he pogut averiguar ni'l lloch, ni la data de son naixement. Calculo, per deducció, que naxeria l'any 1667. Foren sos pares Pau Dalmases y Caterina Ros.

Fou des d'infant molt aficionat al estudi. Cursà facultat major en nostra Universitat Literaria, doctorant-se de Dret Civil y Canònic lo 30 de Març de 1685. Era llavors degà de Dret, En Segimón Bofill. L'examinaren de grau los catedràtics Miquel de Calderó, Baltasar Fiter y Roura y Joseph de Montar y Sors. Era procancelari Pere Joan de Rialp. Actuava de secretari Francesch Cortés, notari públich de Barcelona.

Al cap de deu anys era nomenat canonge de la Seu de Barcelòna, ab la dignitat de Sacristà. Aquesta dignitat era una de les més antigues de la Catedral. Lo nom de Sacristà procedeix del baix llatí *Sacrista* y aquest del llatí *Sacra*, cosa sagrada. Lo canonge dignitat de Sacristà estava encarregat de la custodia y guarda dels ornaments sagrats. Consta, per lo registre comú y per altres documents, que no sols era canonge dignitat de Sacristà, sinó qu'abarcava en totalitat tot lo qu'alcança lo càrrech de Sacristà Major que, encar que bienal, era reelegible. Obrava com a superior de la sacristia cuidant de la cera y de la conservació dels ornaments. En los capítols generals de 1581 s'ordenà fer un inventari, quiscuns 5 anys, de tot quan conté la sacristia. Aquest inventari deu vigilar-lo lo canonge Sacristà Major a fi de que sia ben exacte. Se deu trobar present al inventari de la custodia, manat quiscun any; també hi deu assistir l'argenter de la Catedral. S'ha de fer aquest inventari la vigilia de Corpus. No deu permetre, lo Sacristà Major, que s'amostre l'argent ni les reliquies de la sacristia, ni se faça ús, ni's disposi de cap mena de robes ni ornaments. Deu vigilar lo bon ordre de les alimaries y cuydar que'ls sacristans menors posen en execució tota cosa que sia necessaria apariar, com llums, banderes, cohets, etc. Sempre que's segueix haver de donar possessió del Bisbat, Dignitats, Canonicats y Beneficis de la Catedral, deu procurar lo canonge Sacristà Major, qu'aquell qui pren real possessió

pach los drets de conservació de capes que per rahó de dita presa de possessió se deuen a la sacristia, y altres deures, inherents a n'aquest càrrech, llarchs d'enumerar.

Lo 5 d'Agost de 1700 ingressà en l'Academia Desconfiada. Se li donà lo càrrech de Superintendent de música ab la missió de cuidar de la superior administració de tot lo concernent a música.

Lo 18 de Febrer de 1703 tot fou alegría a can Dalmases per lo casament de Na Pepeta Dalmases ab lo distingit jove Joseph Fost de Potau. Lo canonge Dalmases los casà, en l'altar de Sant Fost que presideix la capella particular d'aquella suntuosa mansió.

Vingueren després los jorns alegres en que en la Catedral era, tot hora, música y joya. Lo Dr. Dalmases fou un dels que més contribuïren en fer resaltar les festes de la Seu y aduch les de sa propia casa del carrer de Montcada, frech a frech dels brillants uniformes y de les enlluernadores gales de la Cort de Carles d'Austria.

¡Quan negra fou la fi d'aquella alegría! Arreu tristor, arreu desgracia; calamitat, sort malestruga!

Passà la tamburinada. Lo Dr. Dalmases, y ab ell la major part dels ciutadans, tot deplorant los fets passats, anavan entrant, poch a poch, en una normalitat que, si no era tal, ne tenia les apariencies. Lo cor oprimí començava a respirar.

De colp y volta lo trevall verinós de delacions iniques anà fent son camí. Mentre l'exèrcit francès se preparava per invadir Espanya, començava altra volta a Barcelona una sèrie de venjances tant inoportunes com inesperades. Lo Dr. Dalmases fou una de les primeres víctimes. A mitjans de Setembre de 1718 se li manà exir de Barcelona en lo precís terme de sis dies. ¡Ab quin cor tant estret prenia'l camí del ostracisme!

Des del Roselló somniava l'aymada terra; ¡quina manera d'anyorar-la la pàtria benvolguda!

L'any 1720 s'apiadà lo Marquès de Castelrodrigo de la sort del bon patrici y permeté al canonge Dalmases retornar a Barcelona. Tornà en efecte; emprò sa salut estava molt cayguda. Mancat de forces, en Abril de 1722, al cap de 27 anys de canonicat, demanà per associar-se a son nebot

Pau de Dalmases y de Vilana, d'edat de prop de 20 anys. Al cap de set anys era aquest jove un dels fundadors de la Academia de Bones Lletres.

Lo 8 de Setembre de 1725 era ja mort lo Dr. Josep Baltasar de Dalmases y Ros. L'any 1737 prenia possessió efectiva de la dignitat de Sacristà son nebot digníssim succeſor seu en la Seu barcelonina (1).

JOSEPH DE LLUPIÀ Y D'AGULLÓ

Nasqué a Barcelona, desconeixent-ne la data. Era fill de Manel de Llupià y Balleró y d'Agnés d'Agulló y de Pinós, y net de Gabriel de Llupià y de Pagés. Agnés d'Agulló, sa mare, era filla de Geroni d'Agulló y de Rocaberti y de Maria de Pinós y de Perapertusa.

Estudià lleys y carrera eclesiàstica. En virtut de butlles apostòliques a son favor, ab data de 6 de Janer de 1699, li fou concedit lo canonicat de Sant Oth, en la esglesia Catedral d'Urgell. De moment no'n prengué possessió y anà residint a Barcelona.

Lo 23 de Juny de 1700 entrà en l'Academia Desconfiada, de la que'n fou secretari a partir de 22 de Juliol de dit any y s'encarregà del discurs d'introducció, més discret que los qu'altres acadèmichs feren en llur actuació de Secretaria.

Lo 13 d'Octubre de 1700 prengué possessió, per procurador, de son canonicat. Lo 26 del propi mes rebé l'òscul de sos companys de canongia y començà lo noviciat. Complí tots los càrrechs que se li donaren dins lo Capítol y les obligacions ordinaries. Com era home d'ilustració y de conexements en materia de dret, se'l nomenà síndich per tractar dels afers del Capítol urgellench a Barcelona, ahont, a aquesta fi se li feu constar residencia.

Son germà Joan, Marquès de Llupià, havia sigut governador de Catalunya l'any 1701 y estava casat ab la distingida dama Mariana de Gelabert y de Sentmenat. Em-

(1) Arxiu de can Dalmases del carrer de Montcada. — Arxin Catedral. Llibre d'Actes. Examen del Llibre d'Oficials majors y menors. Llibre anomenat de la Camisa. — Bruguera: obra citada, t. II. — Arxiu Diocesà. *R. Commune*.

malaltí dit germà en Abril de 1708. Llavors demanà lo canonge Llupià, permís al Capítol urgellench per anar-lo a cuydar, suplicant li donguessin assistència ordinària, lo que li fou concedit.

A 14 d'Octubre de 1713, en la reunió capitular d'aquest dia, se donà compte d'haver mort lo Canonge Joseph de Llupià y d'Agulló.

Com tots los canonges de la Seu d'Urgell, de primera meytat del segle XVIII, usava lo títol de *canónigo prelado*, purament honorífich. En los temps vells eran canonges prelats los ardiaques y tots los que tenían jurisdicció espiritual. De manera que també trobem canonges prelats a Vich y altres bandes. Després ho foren les Dignitats y a la Seu d'Urgell romangueren usant aquest títol en lo segle XVIII. Allí tots los canonges, tinguessen o no jurisdicció espiritual, fossen o no dignitats, podían titular-se *canónigo prelado* (1).

DIEGO MARTÍNEZ FOLCRÁS

Entre les notes preses per mí l'any 1900 tot cercant noms de militars, trobí en l'extingit arxiu de Sant Cugat, ab data de 4 d'Abril de 1660, un Diego Martínez Folcràs, fill del militar Joan Martínez, natural de Sevilla, y de María Antonia Folcràs. Lo primer de Maig de 1691 consta en lo llibre de matrícules dels ciutadans honrats de Barcelona esser tingut y regonegut com a ciutadà honrat. Los ciutadans honrats de Barcelona tenían privilegi de cavallers que'ls concedí Ferran II l'any 1510.

Lo dia 3 de Maig de 1691 fou continuat en lo *Registre del Braç Militar*, a instància propia, per esser ciutadà honrat, en virtut de matrícula tinguda de la que fa fé Joan Guíu, notari públich de Barcelona, servint l'ofici d'escrivà major y secretari del Consell y casa de la present Ciutat. Lo meteix dia prestà son jurament de fidelitat, en ma y poder del Clavari President, trobant-se ausent lo Protector del Braç.

(1) Notícies biogràfiques inèdites del Dr. Joseph M.ª de Alós. — Actes Capitulars de la Seu d'Urgell. — J. Villanueva, Pvre.: *Viaje literario a las Iglesias de España*.

En Martínez Folcràs pertanyia a la infanteria espanyola, entrant com capità d'*amarillos*, l'any 1697 a les ordres del Mestre de Camp Manuel de Toledo. Aquest terci lluytà brillantment contra'ls francesos en diferents combats y escaramuces.

Entrà en l'Academia Desconfiada en la sessió de 10 de Juny de 1700. Escrigué diferents treballs en vers.

Per defunció del oficial Andrés Rodríguez sollicità En Diego Martínez la plaça qu'aquell dexà vacant en lo cos de granaders, a primer d'Agost de 1707. Més tart se retirà a Sevilla (1).

JOSEPH MIRÓ

Lo poch que d'ell he pogut averiguar es lo següent. Molt jove ja era Doctor de Teologia. Lo 25 de Març de 1703 ja era Acadèmich. En l'Academia, no numerada, d'aquesta data se llegiren dos treballs seus. Un d'ells glosant una quatreta y l'altre provant la virtut del trevall.

L'any 1710 era Catedràtich de la Unïversitat de Barcelona sens que puga precisar quina assignatura explicava. Lo 6 de Febrer de dit any prengué possessió del canonicat de Santa Anna (*insignis Ecclesiæ Collegiata et Secularis Sta Annæ*). Era lo canonicat qu'abans havia possehit Mossen Joan Pujol, ja difunt, de qui fou successor Gabriel Güell y Soler. Aquest darrer cedí expontàneament dit benefici al Dr. Joseph Miró.

Lo dilluns día 13 de Desembre de 1717 fou nomenat Sacristà. Lo 22 de Janer de 1718 se li concediren los càrrechs de procurador extraordinari, síndich y ecònom de Santa Anna, nomenant per lo càrrech de Sacristà, que dexava vacant, al canonge Francesch Pujol. Lo 25 de Març de 1725 era Vicari general del Prior. Ab aquest caràcter signà una època dels drets del noble senyor Joseph de Cortada y de Brú. Lo 23 de Juny de 1725 signà un decret ab relació a Antoni de Sala y de Cella, de Canet, nebot del Cardenal

(1) Arxiu municipal. *Llibre de Matricules dels Ciutadans honrats de Barcelona*. — Arxiu de la Corona d'Aragó. *Llibre de Matricules del Braç Militar*, de 29 de Juny de 1602 a 7 Set. 1713. — *Informe del Conde de la Corzana dirigit al Marquès de Villena*. — Arxiu Simancas. Secretaria d'Estat. Ll. 485.

Benet de Sala y de Caramany. Lo 24 de Setembre de 1727 nomenà sostitut en son càrrech de procurador al canonge Felicià Ribàs y Soldevila.

A 13 de Decembre de 1728 tornà a esser Sacristà, sens dexar lo Vicariat General. Lo 23 de Desembre de 1738, obrant en son càrrech d'Ecònom, nomenà Sacristà, qual plaça ell havia dexat, al canonge Miquel de Lanuza.

Anà seguint axís desempenyant varis càrrechs, fins que'l dimecres, dia 25 d'Octubre de 1752, renuncià son canonicat a son nebot Antoni Vinyals y Miró (1).

DIEGO DE PELLICER Y DE TOVAR, IGNACI DE PELLICER Y DE FRIAS Y MANUEL DE PELLICER Y DE VELASCO

Hi havia al Languedoch un noble d'alta prosapia anomenat Ramón Pellicer qui casà ab Richenne de Termes. Tingueren dos fills: Guillem, lo major, qui heretà de son pare lo castell de Pelliciere o *Castro Pellice*, en lo Comtat d'Albi; y Maymó, lo petit, que fou des d'infant molt donat al conreu de les armes. Lo nom d'aquest darrer representa la forma provençal de *Mamilus*, sant martre de la III cen-turia.

En Maymó vingué a nostra terra a servir al Rey Jaume I, l'any 1214. S'instalà a Aragó y prengué part en les conquestes de Valencia y Mallorca, ahont tingué repartiment. Casà ab Alamanda de Vergua y de Luna, de qual matrimoni provingué lo fill primogènit Berenguer de Pellicer, Senyor d'Obano, fundador de la casa de Sallent, en lo Val d'eterre y montanyes de Jaca. Descendí per línia recta d'aquest Pellicer, Joan Pellicer, cavaller del hàbit de Santiago y criat del infant d'Aragó N'Enrich, Mestre d'aquesta ordre. Casà Joan Pellicer dues vegades, essent sa primera muller Aldonça Luxanse.

Net d'aquest matrimoni era Mossen Miguel Pellicer, darrer senyor d'aquesta casa per línia varonil, qui casà ab Caterina Abarca, filla del senyor de Santa Engracia.

(1) Arxiu de la Col·legiata de Santa Anna, avuy traslladat al Museu Episcopal de Barcelona.

L'únich fruyt d'aquest enllaç fou Maria Pellicer y Abarca, qui casà ab Ramón d'Ossau, fill cabaler de Mossen Jaume d'Ossau, senyor de la baronía d'Asti y Geteo en la vall d'Ossau, principat de Bearn.

L'hereu dels quals s'entengué sempre per Joan Pedro Pellicer d'Ossan y Pellicer, natural de Sallent, qui perpetua lo nom de Pellicer afegint-lo abans d'Ossau en sa completa denominació.

D'aquest descendí Joseph de Pellicer d'Ossau y de Salas Tovar, fill d'Antoni Pellicer d'Ossau y Pellicer, gran prior en Castella de la ordre de Sant Joan, y de Maria de Salas Tovar.

Josep Pellicer d'Ossau de Salas Tovar, firmava Joseph de Pellicer y Tovar. Era home de gran cultura y fou cronista d'Aragó. Casà en segones nupcies ab Sebastiana d'Ocariz Mojica y de Navarra. Son fill s'anomenà Hipòlit Pellicer d'Ossau y Ocariz.

Hipòlit de Pellicer nasqué l'any 1626 y prengué part en les guerres de Catalunya de 1640-48, assistint a les batalles de Montçó, Lleyda y siti de Balaguer. Més tart passà a Nàpols en qual guerra sotrí varies ferides; cobrà fama de militar molt valent. Morí lo 31 de Maig de 1668. Dexà escrit un interessant poema titolat: *Genetliaco del Serenissimo Príncipe Fernando Wenceslao, Rey de Hungria*, imprès l'any 1667.

Casà tres vegades haguent un fill de quiscuna de ses mullers que s'anomenaren Maria de Salmeron, Francisca de Frias y Joana de Velasco.

A son primer fill que firmava Diego de Pellicer y de Tovar se l'emportà de jovenet a la guerra de Nàpols. Per los mèrits de son pare li donaren molt jove l'hàbit de Santiago y'l feren auditor de la provincia napolitana de Teramo, capital de la provincia del *Abruzzo ulteriore*, prop de Tordino, plaça forta de guerra, de quarta classe. Casà ab Maria Bustamante, de la que tingué tres fills, tots educats en l'Academia de can Dalmases, Diego, Manuel y Felip.

Entrà ell en l'Academia lo 23 de Juny de 1700. En totes les academies hi han treballs seus, aduch en la de 25 de Març de 1703. Son primer treball es un retret literari y'l darrer un sonet sobre quina de les passions odi o amor do-

mina en lo cor humà. Lo millor treball lo presentà en l'Acadèmia de 21 d'Octubre de 1700, consistent en un epitafi en honor del Mestre de Camp Joan de Marimón. Lo 19 de Juny de 1704 era cavaller de la ordre de Santiago y auditor del exèrcit y presidís de Catalunya.

L'any 1706 morí lo sargent major Fèlix Abarca, romanguent buyt lo lloch qu'aquest ocupava en lo regiment de Dragons de Feliu de Marimón, que vengué a ocupar En Diego de Pellicer y de Tovar.

A les ordres d'En Marimón prengué part en lo siti de Barcelona, repugnant a sos nobles sentiments algun dels fets qu'hagué de presenciar.

Havent mort sa muller pensà en recollir-se en una ordre religiosa. Escollí al efecte la Companyia de Jesús. Vestí la sotana de Sant Ignasi y acabà sos dies dins de tant íclita Companyia.

No coneix cap obra impresa d'aquest militar-escriptor, com no sia un opuscle de 32 planes titolat *Carta de D. Diego de Pellicer y Tovar... escrita a D. Manuel de Pellicer y Velasco, su hermano...* (Barcelona 1704). Allí s'explica detalladament l'intent del príncep de Hessen Darmstadt d'apoderar-se de Barcelona lo 30 de Maig de 1704.

Lo segon fill Ignacio de Pellicer y de Frías, crech que fou de la Acadèmia. En la sessió de 30 d'Agost de 1700 li dedicà un romanç endecasílab. Fou militar, com son germanastre Diego, y morí jove.

Lo derrer fill Manuel de Pellicer y de Velasco fou lo més literat dels tres. Se dedicà a la carrera de les armes. L'any 1697 era a Màdrid, ahont se li concedí l'hàbit de Santiago. Continuava encar a la Cort l'any 1699 des d'ahont escrigué una carta a Diego de Pellicer y de Bustamante.

Quan entrà en l'Acadèmia no ho sé. Seria entre'ls anys de 1700 a 1703. Nostre company N'Ernest Moliné y Brases lo trobà citat com acadèmich en una llista manuscrita d'època.

L'any 1709 era a Madrid havent sigut nomenat Tinent de *Comando* general de la Infanteria y Cavalleria Espanyoles.

No'n sé cap més notícia fins l'any 1728. Lo 14 de Desembre d'aquest any fou admès en la Acadèmia Espanyola.

Llavors a més de pertanyer a la ordre de Santiago y d'esser Gentilhom de Sa Magestat, era Visitador General de Castella la Nova y camp de Montiel y Tinent Comissari com s'ha dit. Fou un dels acadèmichs que més treballà en la formació del Diccioniari, dit després d'autoritats.

Morí a Madrid lo 24 de Novembre de 1733. Cuidà de son elogi l'acadèmich Blas Antonio Nasarre.

Ha dexas uns consells familiars que foren impresos després de sa mort — Madrid 1746 —. Són escrits en bon estil y en parla castellana qu'acusa pregón conexement dels bons mestres de la llengua, encar que la forma sía per demés senzilla (1).

ESTEVE DE PINÓS Y D'URRIES

Figura capdal en los regnats de Carles II y Carles III, l'Arxiduch, fou en Joseph Galceran de Pinós y de Rocaberti, President de la Noblesa Catalana, Gran d'Espanya, y Marquès de Santa Maria de Barbarà, home de cultura exquisida y de tota lley de conexements ab armes y lletres relacionats. Segons expressió d'En Castellví, fou: *cavaller ingènuu y de singular zel*. Casà, encara molt jove, ab Agustina d'Urries y de Gurrea, filla de Pere Gerònim d'Urries Agustín y Navarra y de Josefa Antonia de Gurrea y de Cerdà, domiciliats a la ciutat de Çaragoça. Lo primer fruyt d'aquest enllaç fou un infant, batejat al Pi, lo dia 16 de Setembre de 1687, ab los noms d'Esteve, Joseph, Galceran, Miquel, Fost, Antoni, Pau y Pere. L'apadrinaren Miquel de Pinós y de Rocaberti d'Alentorn y Maria de Pinós y de Rocaberti, viuda de Galceran de Pinós y de Perapertusa, Mestre de Camp general del exèrcit de S. M. a Catalunya.

Aquest tendre plansó, d'alta nissaga, me fa recordar les glorioses gestes de la nobilíssima casa de Pinós, que's remontan al segle XII, y les accions renombrables de l'ilus-

(1) *Consejos Familiares* en la Bib. de Catalunya, havia sigut aquest exemplar de nostre company En Ferràn de Sagarra y de Siscar. — Latasa. Bib. Ant. y Mod. per M. Gomez Uriel. — J. A. Alvarez Baena: *Hijos de Madrid*. — Arxiu de Simancas. Secretaria d'Estat, ll. 484. — Continuació de la Historia de la Real Academia Española.

tre família d'Urries qu'omplenan tant brillantment los anys del historiador Zurita.

Rebé una educació esmeradíssima en la llar paterna y cursà després gramàtica. Entrà en l'Academia l'any 1703, als 16 anys d'edat.

Fou per son caràcter molt benivolgut de tothom. Semblava destinat a ésser una anella més en la brillant sèrie de varons il·lustres de la casa Pinós; més sobtadament la dalla de la mort segà aquella vida en que tantes esperances se xifraven. Era l'any 1709; sols tenia vint y dos anys.

Ab ell s'acabà la successió varonil Pinós, mes perdurà'l nom per haver casat sa germana na Josepa de Pinós y d'Urries, lo 23 de Febrer de 1710, ab Joseph de Pinós Alentorn y Çacirera, fill de Miquel d'Alentorn, Olim de Pinós y de Manela Çacirera. Foren testimonis de dita boda Joan Pardo, Marquès de la Gasta, del Regne de València, y Francesch de Toda y Gil, Regent del Consell de S. M. en lo Principat de Catalunya. Fill d'aquest matrimoni fou Joseph Galceràn de Pinós y de Pinós, Marquès de Barbarà. Fou nomenat Acadèmich de Bones Lletres lo 4 d'Abril de 1731. Lo 3 de Setembre de 1755 llegí un treball explicant la sòlida tradició de la miraculosa llibertat de Galceràn de Pinós per intercessió de Sant Esteve. En l'Academia del 5 de Setembre de 1759, donà lectura a un treball literari dedicat a la felicitat recordació del Rey, Protector de la Academia, Ferran III de Catalunya y VI de Castella. Forma part de la sessió necrològica que li fou dedicada. Llegí altres treballs que per brevetat no consignaré. Fou Vispresident de la Academia. Morí pe'l Dèsembre de 1785. Son fill Esteve fou sacerdot y també individu de nostra Academia.

Altre Pinós, Anastasi, de professió advocat, fou admès en la sessió de 22 de Juny de 1790. En sessió de Juliol de 1793, donà les oportunes explicacions descrivint una medalla imperial qual anvers mostrava la següent inscripció: *Impsevale-Xanderang*. Lo 23 de Dèsembre de 1795 se troba anotat altre treball d'aquest il·lustre fill o successor del Marquès de Barbarà, sobre la situació dels Il·lercavons a Catalunya.

Los Pinós, Marquesos de Santa Maria de Bárbarà, en-

llaçaren més tart ab la il·lustre família Sarriera, descendent també dels Copons de la Manresana. Avuy es Marquès de Barbarà y de la Manresana lo noble senyor N'Enrich de Sarriera y de Vilallonga (1).

Los germans

JOSEPH FOST Y PERE DE POTAU Y DE FERRÁN

Abdós nasqueren a Barcelona sens que puga precisar la data. Son pare fou lo noble Cristòfol de Potau y Oller, senyor de Sarreal y de Cabra. Lo nomenà lo rey Felip de Borbón en los primers temps de son regnat, per mèrits concrets en lo temps de Carles II, Comte de Vallcabra y además membre del Consell de S. M. en lo Principat de Catalunya y jutge de la Regia Cort. Sa mare era la noble dama Maria Josepha de Ferrán Lladó y Vives.

En Joseph Fost fou aficionat a les armes, lo meteix que a les lletres. Al costat de son oncle Antoni de Potau, Marquès de la Floresta (que morí a Sarrià lo 9 de Dèsembre de 1713) prengué part a la acció de Roses l'any 1693.

Era molt amich d'En Pau Ignasi de Dalmases y Ros y freqüentava sa casa. S'enamorà de sa germana Josepha y entrà en relacions, ab gran contentament d'abdues famílies. Lo casament fou celebrat lo 18 de Febrer de 1703, en la capella particular de la noble casa de Dalmases, actuant de testimonis lo noble senyor Antoni de Potau y de Moles y En Joseph Paguera y Vilana Millàs, residents tots a Barcelona.

A primers de 1703 entrà en l'Academia. En la sessió de 25 de Març presentà un treball molt discret, elogiant la constancia.

A 20 de Janer de 1705 en Joseph Fost de Potau y son cunyat Pau Ignasi de Dalmases foren detinguts a Madrid per creure'ls desafectes al rey Felip. En Dalmases fou desterrat a Burgos y després a París y En Potau a Alcalà de Henares, després a Avila de los Caballeros y finalment tancat a les casamates de Pamplona. Recobrà la llibertat, per

(1) Arxiu parroquial de Santa Maria del Pi. — Francesch de Castellví y Obando: *Narracions Històriques*, en lo Staatsarchiv. — Arxiu particular de la nobilíssima casa de Sarriera Vilallonga. — J. Miret y Sans: *Dos siglos de Vida Académica*.

permuta de presoners de guerra, lo 22 de Janer de 1709, passant a Barcelona a posar-se a la disposició del Rey Carles d'Austria.

Per haver mort En Cristòfol de Potau, havia heretat nostre biografiat, lo títol de Comte de Vallcabra. Lo Rey Carles volgué premiar sos serveys y li concedí los hónors de Marquès. Després, previ regonexement de persones doctes, lo declarà suficient per actuar de Doctor en Dret y li concedí lo diploma. També concedí dos privilegis honorífics a sa muller Na Pepeta Dalmases.

En la Junta del Braç Militar de 6 de Juliol de 1713 votà, ab la firma de Marquès de Vallcabra, a favor de la resolució: *de disposar-se ab les armes a la defensa per lo manteniment y conservació de les Constitucions, Privilegis, usos costums e immunitats del Principat, aixís en general com en particular, discorrent medis que podran ocórrer per dita defensa.*

Ab data d'onze d'Avril de 1716 lo rey Felip ordenà que's cremessin, entre altres, lo títol y privilegis concedits a Joseph Fost de Potau y de Ferran y a sa muller. També feu destruir son títol de ciutadà honrat. Després de la caiguda de Barcelona estigué llarga temporada a ses possessions de Sarreal.

Signat lo tractat de Viena tornà a Barcelona, ahont se registra sa defunció a 27 d'Avril de 1732.

Son germà petit, Pere, entrà en l'Academia després de la sessió de 25 de Març de 1703. Si's conseguexen trobar-se més actes, com crech, veurem los treballs presentats per aquest Acadèmich y per altres de son temps.

L'any 1727 fou admès canonge de la Catedral de Lleyda. L'any 1744 estava molt mal, patint asma pertinaç. Lo 5 d'Agost de dit any demanà al Papa, desde Benabarre, li fos nomenat coadjutor lo jove Diego Marlés y Gaspar, ab futur dret de successió. Abants ja havia sigut coadjutor un seu nebot, anomenat Jascinte d'Ascon y de Potau, qu'havia mort. No'n sé res més d'ell (1).

(1) Arxiu de la Catedral de Barcelona. Llibres de Desposoris. — Feliu de la Peña. *Anales de Cataluña*. — Bruguera, obra citada. — Arxiu de la Corona d'Aragó. *Interregno del Archiduque Carlos*. — Dr. Joseph M.^a d'Alós: *Noticias biográficas inéditas*. — Carta del Dr. Bibiloni, d'uns papers del arxiu de la Curia de Lleyda.

BENET DE SALA Y CELLA

Nasqué a Gerona lo día 30 de Setembre de 1684. Fill segon y hereu d'Esteve de Sala y de Caramany y de Maria Teresa Cella y Betrola. Abdós eran naturals de Gerona, essent Na Maria filla d'Antoni Cella, natural de Canet d'Adri. Son pare N'Esteve de Sala y de Caramany rebé, per gracia del Rey Carles II, privilegi militar, o de cavaller, per ell y per sos descendents. L'any 1687 era Jurat en cap de la ciutat de Gerona.

L'any 1699 la familia Sala y Cella vivia a Barcelona y assistí lo 12 de Novembre de 1701 a la traslació del cos de Sant Olaguer Bisbe de Barcelona, a la nova capella axecada en sa honor en la Seu barcelonina.

En la Academia de 25 de Març de 1703 hi ha un treball seu en que s'especifiquen les circumstancies que deu reunir una vera amor:

Continuà sempre adicte a la Academia prenent notes y estudiant textos a que era molt aficionat. Com son oncle lo bisbe Sala, fou partidari del Arxiduch y vegé ab goig son trió en l'antiga Corona d'Aragó.

No minvà son entusiasme malgrat lo tom no gayre ayrós qu'a Espanya prengué la causa austriaca, essent sempre dels més devots a Carles y a Elisabeth. L'any 1711 escrigué a n'aquesta Reyna demanant la dignitat de canonge tresorer de la Seu de Barcelona per son germà N'Antoni, que no pogué conseguir per impossibilitat material.

A 30 de Setembre de 1712, la Emperatriu, essent encar a Barcelona concedí al bisbe Sala y a son nebot y hereu, nostre biografiat, permís pera que en son escut d'armes poguessen afegir, dos petites àguiles imperials en los quaters del escut, ahont abans hi havian dues ales, alternant ab dos mustatxonis, en camp d'or, y també poguer posar dos altres grans àguiles sostenint l'escut en son pit.

Al entrar lo general Noailles a Gerona, confiscà los bens de la casa Sala. En Benet de Sala restà en gran necessitat com fa avinent en la carta datada a Barcelona lo día 17 d'Avril de 1713. Aquesta carta la dirigeix al Marquès de Rialp a Viena, demanant recursos per les despeses que a

son oncle lo Bisbe de Barcelona li havia d'ocasionar indispensablement sa recepció al Cardenalat, que's creya pujaria al menys dos mil doblons. Poch temps més tart sortí de Barcelona cap Arenys de Mar. Son objecte era moure la opinió per resistir a les tropes galo-hispàniques.

Després passà a Italia al costat de son oncle lo Cardenal de Sala y de Caramany, qui morí lo 1.er de Juliol de 1715. Tornà a Gerona, y passades les discòrdies y les resultes de la guerra de Successió, lo govern de Madrid, dexà de mirar-lo com enemich, conseguint l'any 1730, una canongia en la Catedral de Gerona per son germà Antoni.

Lo 17 de Juny de 1733 casà ab Anna de Vilanova y de Razet de la que tingué tres fills varons que moriren joves.

Era molt aficionat, com havem dit, al estudi y a les lletres, tenint ben nutrida biblioteca. Actualment hi ha a la Bib. Arús un exemplar de la *Perla de Catalunya* del P. Argai, impresa l'any 1677 que porta manuscrit son nom y firma. Lo Bisbe Inquisidor General d'Espanya, Joan de Camargo, li concedí permís per poguer llegir llibres prohibits.

Atorgà testament lo 1.er d'Agost de 1749, dexant hereu a son germà Narcís de Sala y Cella. Morí a Gerona lo 23 d'Agost de 1749, a la edad de 65 anys (1).

MIQUEL FRANCISCO SALVADOR Y MASCARÓ

Fou batejat a Santa Maria del Mar lo 5 d'Agost de 1663, ab los noms de Miquel, Marian, Francesch. Era fill de Miquel Salvador y de Teresa Mascaró. L'apadrinà lo Dr. en Medicina Miquel Boneu.

Fou molt erudit en estudis històrics. Per son mèrit se'l distingí ab lo títol de ciutadà honrat de la Matricula de Barcelona.

Entraria en la Acadèmia després de la sessió de 25 de Març de 1703. Si algún dia tinch la sort de trobar altres actes de la Acadèmia podrem fruhir d'algún text desconegut del cèlebre autor de la *Verdad Política*.

(1) La principal font d'aquesta biografia es l'acurada obra d'En E. Claudi Giral: *Biografia y Epistolario de D. Fray Benito de Sala y Caramany*.

FRANCESCH SANS MIQUEL Y DE MONRODÓN

Rebé lo baptisme en les fonts de Santa Maria del Pi, lo 15 d'Avril de 1667. Se li posaren los noms de Francesch, Joseph, Jascinte, Ignasi, Benet, Bernat, Gayetà y Miquel. Era fill de Francesch de Sans y de Puig y de Maria de Miquel. L'apadrinaren Francesch Sala d'Arenys de Munt y Mariana Claresvalls. Lo 16 de Juliol de 1690 casà ab Maria de Monrodón y de Mas, filla de Miquel de Monrodón y Farreras y de Mariana Mas. Moriren sos germans En Carles y Na Mariana y anà a parar tot lo patrimoni a la muller d'En Francesch de Sans y Miquel. Llavors aquest cambià son nom, per Francesch Sans Miquel y de Monrodón.

Los Monrodons s'anomenaven antigament Monredons. Eran descendents de Guillem de Monredón, noble català qui nasqué en lo segle *xii* y fou Mestre del Ordre dels Templers de Catalunya y Aragó, resident en lo castell de Montcò fins l'any 1246. A ell va ésser confiada la guarda y educació del rey Jaume I.

Nostre biografiat fou admès a l'Academia lo 22 de Juliol de 1700. Presentà diferents treballs sobre història militar qu'era lo seu fort. Prengué part en la guerra de Successió a favor del Arxiduch. Per a lo Juny de 1713, tenia comandament en lo castell de la Seu, a les ordres del infortunat general Moragues. Un mes més tart fou nomenat governador de Montjuich, en nom del Conseller en Cap, y coronel del Regiment de la Diputació. Per son heròich comportament, ab data de 30 de Juliol de 1714, se'l nomenà general de batalla. Fou ferit en l'acció de 12 d'Agost de 1714. Son germà Lluís, capità de les forces catalanes, en l'acció del 6 de Setembre de 1713 fou ferit y en la de 6 d'Octubre donà la vida per la pàtria.

Lo govern del rey Felip de Borbó donà providencia pera que En Francesch Sans Miquel y de Monrodón fos empresonat en lo castell de Fuenterrabia. En Octubre de 1719 obtingué la llibertat, que li donaren los francesos al conquerir Fuenterrabia y San Sebastián. Marxà llavors a Gènova. Se creu que morí a Viena, prop del Emperador.

De son matrimoni ab María de Monrodón tingué varis fills. L'hereu Ramón de Sans y de Monrodón y alguns cabalers, entre ells Carles que vivia a Barcelona y Lluís que morí a Viena dexant allí sa viuda.

En Ramón de Sans y de Monrodón nasqué en la històrica casa de Monrodón (Plana de Vich) y fou batejat a Taradell lo 18 d'Avril de 1694. Havia sigut capità de granaders del Regiment de la Concepció. Casà ab Francisca de Sala y Masdeu d'Arenys de Munt. Los capítols matrimonials foren autorisats per Miquel Francesch Duran, a 7 d'Avril de 1729.

La familia Sala d'Arenys de Munt pertanyia a la més alta noblesa y gaudia de gran consideració, descendent del cèlebre Bernat de Sala que brillà com a militar en lo regnat del Emperador Carles d'Austria y de son fill lo Rey Felip I.

Fills de Ramón de Sans y de Monrodón foren Ramón de Sans y de Sala, autor d'un diccionari militar; Marian, advocat, Francesch, sacerdot. Los dos derrers foren acadèmichs de Bones Lletres, com també ho fou Ramón Ignasi, sacerdot, fill d'En Marian. Dexaren varis treballs que constan en les actes. Tinch a disposició de la Academia les noticies oportunes per traçar la biografia d'aquestes interesants personalitats (1).

ANTONI SERRA Y VILETA

Era fill de Francesch de Serra, Doctor en Dret Civil y Canònich, y de María Vileta, neta del cèlebre Doctor en Medicina Lluís Joan Vileta.

L'any 1700 era Catedràtic de nostra Universitat, Examinador sinodal y Calificador del Sant Ofici. Aquest era un càrrech d'importancia que sols se donava a teòlechs molt experts, donchs havian de censurar los llibres y proposicions que'l tribunal de la Inquisició sometia a son examen.

(1) La casi totalitat d'aquestes apuntacions son tretes del Arxiu del meu amic En Ramón de Sans y de Tord.

Sos escrits d'ordre jurídic o teològic estàn molt bé; emprò quan se volia ficar a fer retòrica ho feya molt malament.

Com a teòlech era molt estimat y fou consultat en Agost de 1713, formant part de la junta qu'havía de dictaminar sobre si l'argent de les esglésies podia servir pera les atencions de la guerra.

Estigué una temporada a Montserrat, en lo convent dels PP. Benedictins. L'any 1716 era un dels beneficiats de la Catedral de Barcelona. En lo sínode diocesà del 1725 se fa present la sua defunció. Fou oncle de N'Antoni Serra y Portell, escrivà, oidor y més tart President de Sala de la Reyat Audiencia y d'En Francesch Serra y Portell que fou enfermer de Santa Maria d'Amer, de Roses y del monastir de Banyoles, en 1730 Abat de Sant Salvador de Brèda y en 1736 de Sant Cugat del Vallès (1).

ISIDRE SERRADELL

Segons lo primer volum de les *Memorias de la Real Academia*, era Catedràtic de Retòrica en nostra Universitat. S'anomenava llavors *Retòrica* en dit centre d'estudis lo que avuy en diriem *Eloqüència*. Se considerava com la millor càtedra de la Universitat y la més ben retribuida. Era càtedra ahont acudían molts alumnes y particularment favorescuda dels teòlechs.

Lo 4 de Janer de 1701 entrà en l'Academia. En la sessió de 25 de Març de 1703 hi ha un epigrama en llatí, digne d'aquest professor:

Lo 21 de Juliol de 1701 començò a veure sòn nom en los Concells dels Beneficiats de la Catedral. Després de la Junta de 22 de Júny de 1703 no'n conech res més d'ell (2).

(1) Arxiu parroquial de Santa Maria del Mar. — Arxiu Diocesà. Llibres Sinodals. *R. Commune*. — Dr. Ballester: *Vida de S. José Oriol*. — José de Peray: *Monografía histórica descriptiva de San Cugat del Vallès*.

(2) *Vida del Beat Joseph Oriol*, per lo P. Nadal. — Arxiu de Sant Sever. Llibres de Consells.

JOSEPH IGNACI DE SOLÍS Y DE GANTE

Nasqué a Salamanca per los anys de 1676, en la casa de Solís, en lo carrer anomenat *de los Herreros*, avuy del Doctor Riesco. Foren sos pares Alonso de Solís Osorio, segon Duch de Montellano, y Luisa de Gante Sarmiento. Era net de Joseph de Solís y Valderrabano, primer Comte de Montellano (23 Octubre 1681) y més tart Duch del meteix títol per R. Cèdula de 4 de Febrer de 1705. Estava casat ab Clara Osorio Fonseca.

Joseph Ignaci de Solís y de Gante, l'any 1696, fou nomenat capità de guàrdies.

Lo 18 de Novembre de 1701 celebrà l'Academia sessió solemne en honor de Felip IV d'Anjou y de Maria Lluïsa Gabriela de Savoya. Nostre biografiat presidí l'acte, com a President efectiu de l'Academia.

A més d'esser tercer Marquès de Montellano, era Gran d'Espanya, Adelantat del Yucatan y cavaller de la insigne ordre del Toysó d'Or y de la de Calatrava, Gentilhom de Cambra de Sa Magestat y Majordom del Infant Lluís.

Fou fundador de la Academia Espanyola. Morí lo 23 de Juny de 1765 (1).

FRANCESCH VALLS Y GALÁN

Fou batejat a Santa Maria del Mar, lo 27 de Desembre de 1665. Se li imposaren los noms de Domènech, Joseph, Francesch. Era fill de Saldoni Valls y de Maria Galan. L'apadrinaren Domènech Galan, son avi matern, y Maria Clarisa, muller del Doctor Joseph Clarisa y Flaquer.

No he pogut averiguar qui fou lo seu mestre en l'art de la composició. Lo mestre que per sa estructura macisa y per son istil té més tirat a n'En Valls en sa primera època es lo compositor Miquel Rosquelles del que's conserva un admirable himne *Te lucis ante terminum*. Lo mestre Rosque-

(1) Arxiu de la Casa y Estat del Duch de Montellano. — Continuació de la Historia de la Academia, vol. vi del Diccioniari de la Llenga Espanyola.

lles entrà de substitut d'En Pere Reig en la maestría de Santa María del Mar, lo 22 de Febrer de 1674. Mort Mossen Reig, fou nomenat mestre; finà lo 29 de Juliol de 1684.

Lo que sabem de cert és que l'any 1688 Mestre Valls havia sigut habilitat per Mestre de la Catedral de Gerona y que guanyà més tart, per oposició, la Maestría de Santa María de Mataró.

A Santa María del Mar rebé lo nomenament de Mestre de Capella lo 4 de Juliol de 1690 lo llicenciat Espelt que renuncià la plaça pe'l Janer de 1696. Lo 16 del propi mes era nomenat Mestre, lo llicenciat Francesh Valls que renuncià per passar a la Maestría de la Catedral de Barcelona. Lo 23 de Setembre de 1696 inaugurà la Maestría lo llicenciat Valls, si bé al començament com a substitut del mestre Joan Barter qu'era molt vell.

En Valls se dedicà a estudiar los millors compositors de la Catedral y les grans obres d'En Guerrero, Morales, etc., allí aplegadas. Conseguí formar un istil propi ab la base d'aquests estudis y ab certa independència personal. Volia escriure una obra que fos resultat de ses vigílies y de son enginy. Li vingué'l pensament de dedicarla al cèlebre monjo Guido, natural d'Arezzo y que per això se'l anomenà *Aretino*. Aquest monjo fou qui inventà una forma o medi mnemònic per recordar les notes de la escala. Així dedicà tot son esforç a compondre una missa que titulà *Scala Aretina* y la dexà llesta l'any 1702.

Mentres estava capficat ab aquests estudis, tingué notícia de la fundació de l'Academia, a la que conseguí entrar lo 10 de Juny de 1700.

Escrigué bona música per l'Academia, de la que, al parlar de les Actes, he donat compte. Solia assistir a totes les Academies.

Com he dit, l'any 1702 la missa *Scala Aretina* romangué terminada. Aquesta obra que tant ha donat que parlar per la entrada de tiple segon en lo *Miserere* ha sigut en son conjunt gens estudiada per los crítichs de l'art musical.

En les recerques que jo fiu per escriure mon *Carles d'Àustria*, tinguí moltes particelles en la meua mà d'aquesta obra d'En Valls, y me convencí d'esser dita missa d'una inspiració fluyda y d'un tecnicisme irreprovable. Se regis-

tran en ella passatges que's poden calificar d'admirables. Fou originalment escrita per onze veus, violins, trompes y harpa. Llesta aquesta magna obra, no volgué estrenar-la fins que arribés la ocasió qu'ell estimés oportuna. Lo 5 de Desembre de 1706 va morir l'excelent compositor Joan Baster, que feya alguns anys estava jubilat, conservant, no obstant lo títol de Mestre de Capella de nostra Seu. Des d'aquella data resulta ésser mestre efectiu lo llicenciat Francesch Valls y Galan.

Quatre obres molt originals composà durant sa auxiliària (22 Desembre 1696 a 5 Desembre 1706); totes són vilancets. Lo primer es a 7 veus ab cobles a solo y acompanyament de violins y continuu. Fou escrit per celebrar la pau de Ryswick en una gran festa que donà la Diputació, la tarda del día de Sant Jordi del any 1698. Los altres tres vilancets foren cantats en la església de Sant Pere de les Puelles, lo 29 de Juny de 1706, per celebrar la victòria de les tropes catalanes sobre les borbòniques. Assistí a tan solemne acte, en representació del Rey Carles, lo noble Pere de Torrellas y de Sentmenat. Lo primer vilancet té molt escayent tornada y en ell se fa menció de la estada del Arxiduch dins la cleda de Sant Pere.

Al instaurar Carles d'Austria la sua cort a Barcelona feu vindre un estol d'artistes, pintors y músichs, de lo millor d'Alemanya y d'Italia, no mancant-hi també bons metges y adhuc excellents joyers y matemàtics. No ve ara al cas fixar-se en quiscún d'aquest homens los Bibienna, Fux, Vaccaro, Porsite, Van den Poel, Fardella, Vocht y Garelli. Alló fou un raig d'Europa sobre nostra terra. No es estrany qu'inspirés a la noblesa d'aquí somnis de grandesa, tot ovirant, al través de la historia, la gloria y benhaurances de la cort d'altres temps. Somnis que s'esvayren en un dol immens per la pèrdua de nostra nacionalitat tant estimada.

Lo mestre Valls desitjava dexar en bon lloch lo penó de nostre art musical. Havía ohit l'admirable *Te Deum* d'En Fux a Santa Maria del Mar. Cregué qu'era sonada la hora de donar a conexas sa tant treballada e inspirada missa *Scala Aretina*. La estrenà per fer-la ohir a la Reyna Elisabeth y a la Cort, lo día 3 d'Agost de 1710, en lo solemne

ofici que's cantà a la Catedral per a celebrar la victòria d'Almenara.

L'any 1708 fou de molta labor per En Valls. Durant aquest temps composà obres tan notables com sos dotze *Magnificats* a 6 veus y l'encar més celebrat a 9 veus. L'any 1714, plé de disort, escrigué un *Miserere* a 10 veus ab acompanyament de violí. Axís anà composant de fort y de ferm fins l'any 1737 que dexà lo treball actiu per escriure son cèlebre *Mapa Harmònic*, acabat l'any 1741. Es una obra notable de didàctica.

He pogut fruyr del estudi de les següents obres de Mestre Valls: Missa *Tu es Petrus*, a 8 veus. — *Ut queant laxes resonare* (sinomina de la *Scala Aretina*, a 8 veus. — *Haec Virgo Sapiens*, a 9 veus. — *Innominada*, a 6 veus. — *Missa Regalis*, dedicada a Joan V de Portugal, acabada l'any 1740, a 5 veus. — Oratori, molt hermós, a la *Concepció de Maria*. — Varis salms, himns, nocturns, antifones, cants d'hores, etc...

Morí mestre Valls a Barcelona lo 2 de Juny de 1747 (1).

VARIS

MARCH D'ALVA

Consta aquest nom com Acadèmich de la Desconfiada, o dels Desconfiats, en la pl. 3 al cap de vall de nota, en lo volum 1 de les Memòries de Reyal Academia de Bones Lletres. N'Ernest Moliné y Brasés lo troba incloït en una nota de nostra Academia, ahont consta son càrrech de vedador, o sia inspector dels *presidios* de Gerona. Aquí *presidio* vol dir fort o castell en que hi ha guarnició de tropes. Ni a Gerona, ni aquí, ni enlloch, he trobat la més remota notícia d'aquest militar. En les actes conservades rés se'n diu.

(1) Arxiu de Santa Maria del Mar. — Arxiu de la Catedral. — Mon arxiu musical particular. — Colecció Lambert Mata. — Mon *Carles d'Austria*, etc.

ALEXANDRE DINI

Tal vegada se tracta d'en Alessandro Dini, presumpte autor de la *Soperbia punita*, obra representada en lo Teatre Ducal de Màntua.

Los Dini d'Italia foren persones que lluhiren en molts estaments. Axís tenim en Francesco Alessandro Dini qu'es suposa nat a Sinigaglia, molt criticat per l'Apostolo Zeno en ses *Lettere* y de qui parla llargament ab lloança en Berthelot en son Dicc. Enciclopèdich que copia la casa Espasa en aquest article. En la Bib. Imperial de Viena se troban escrits de dos Dini famosos; l'un lo cèlebre metge florentí Dini, anomenat *Dinus de Garbo*, autor del *ungüento ab emplastru*, que vivia en la xv centuria, y'l jurista *Dinus de Rossoboni* qu'ilustrà lo segle xiii ab sa important obra *Apparatus super tractatu de regulis juris*. Alexandre Dini entrà a la Academia lo 4 de Janer de 1701. Probablement seria un acadèmich honorari com en Botello de Moraes. Eran los dos únichs estrangers de la Academia.

JOAN GALVANY

D'En Joan Galvany, que les *Nenias* li prodigan l'elogi de *Orfeo de nuestros tiempos*, no sé si era un poeta, per mi ignorat, o bé lo músich, compositor y cantor de la Catedral Joan Galvany y Nonell, fill d'un botiguer de teles de Santa Maria, anomenat Felicià Galvany. Ne coneix varies composicions que estàn discretament escrites. Entrà a la Academia lo 30 de Setembre de 1700. Sustituiria alguna vegada al Mestre Valls.

MANUEL DE VEGA Y DE ROVIRA

Nobilíssima familia catalana, la de Vega, originaria de Balaguer. Joan de Vega fou Virrey de Sicilia en temps del Emperador, ahont se distingí per son govern y per son valor personal, assenyaladament a la forta acció contra'l pirata Dràgut. Descendent seu fou lo valeros militar Joseph de Vega y de Pons qui casà ab Mariàngela Rovira y Re-

guer de Solsona, filla de Joan de Rovira y Boldó y María Paula de Reguer. Nasqueren d'aquest matrimoni los següents fills: Joseph, que morí jovenet; Pere, militar qui morí lluytant lo 7 de Setembre de 1714 devant lo Palau Rey al de Barcelona; Manuel, a qui intentem biografiar; Esteve, religiós de Santes Creus; Antoni, religiós de Poblet; Tomasina, qui casà ab Pere de Planella; Josepha, monja de Sant Pere de les Puelles, Gertrudis y Marianna.

En Manuel de Vega y de Rovira estudià la carrera eclesiàstica y's feu monjo del Imperial Convent de Ripoll. Per sa hermosa veu y son plé conexement de música se'l nomenà xantre. Fou molt estudiós y aymant de la literatura.

L'any 1699 donà a conèixer una traducció d'una obra italiana, llavors molt celebrada. Era son títol: *L'ambiciós, polítich infeliç, representat en la vida de Ludovic Sforza VII, Duch de Milà*. Es un treball molt curiós ahont s'explican les viscisituds que comprenen la vida d'aquest personatge, anomenat *Lo Moro*; home ambiciós per demés y polítich verament infeliç que va ésser aliat y després enemic de Carles VIII de França. Lluís XII lo gita del trono. Morí finalment en la presó de Loches, l'any 1510. Fou imprès aquest llibre a Barcelona, a casa Rafael Figueró, l'any 1699.

Lo 21 d'Octubre de 1700 ingressà en l'Academia. En la sessió de 25 de Març de 1703 féu presentació d'uns divertits versos sobre les aventures de D. Quixot al hostal que lo cavaller de la Manxa prengué per castell encantat. L'any 1702 escrigué un poema elegiach dramàtich en les festes de la traslació del cós de Sant Olaguer. Obtingué lo segon premi ofert per los magistrats de Barcelona.

Segons en Joseph María Pellicer y Pagés, Fra Manuel Vega, ab lo pseudònim de *Rector de Pitalluga*, recollí, ordenà y feu imprimir les poesies del cèlebre Rector de Vallfogona. Colaborà en aquest treball lo distingit advocat de Barcelona, Joaquím Vives Ximenez, qui usava lo pseudònim de *Rector dels Banys*. La edició feta per en Manuel de Vega en companyia del Dr. Vives, fou la primera que vegé la llum. Lo títol es: *La Armonia del Parnàs més numerosa en les poesies variadas del Atlant del Cel poètich, lo Dr. Vincents García, etc.*

Crec, com l'amich y company d'Academia, N'Ernest Moliné y Brasés, que lo manuscrit o borrador de la obra portava la data de 1700 qu'es la que consta en lo peu d'impremta; *Barcelona: Per Rafel Figueró, Any 1700.*— *Se ven en Casa Joan Vaguer, Libreter, en la Plaça Nova.* Fonamentado aqueix criteri en que en la Vida del Dr. Vicents García, escrita per los Rectors de Pitalluga y dels Banys, plana 27, línia del 28 al 36 y plana 28, línia primera, diu: *casi todas estas cosas las dona a comprehendre aquell Soneto de la pàg. 25. Que molts (y no sens gran fonament) lo afillan al gran numen de D. Joan de Boxadors, Avi de D. Joan Antoni de Boxadors, vuy Comte de Çavellà, qui, ab la nobilíssima sanc de sos Progenitors ha heretat les Virtuts y Ciéncias, que tant resplandiren en sos Antepassats, y ab singularitat ab sos Avi y Pare que foren lo Regalo de les Muses del Parnàs de Catalunya, com es avuy, ab universal admiració, lo Comte Digníssim PRESIDENT de la molt Il·lustre, Docta y Savia Academia dels Desconfiats.*

Ara bé, lo Comte de Çavellà sols fou (com ho demostran les Actes) PRESIDENT de la Academia Desconfiada o dels Desconfiats en les primeres sessions, compreses entre 3 de Juny a 3 de Juliol de 1700. Vet aquí la seguretat de que l'any 1700 era l'any que portava l'original; any que després no's corrextí per més que l'obra finís l'any 1703 o més tart. No's diu aquest meteix llibre que per consell del Rector dels Banys (Joaquím Vives Ximenez) anà lo Rector de Pitalluga (Fra Maunel Vega y Rovira) a Vallfogona, ahont arribà lo 12 de Maig de 1703. L'objecte d'aquest viatge, era fer una bona comprobació de les obres d'En Vicents García, abans d'acabar d'imprimir lo llibre. Fra Manuel de Vega y de Rovira fou un monjo éxemplar que treballà molt per les coses del convent. Sos superiors li permeteren lo conreu de la literatura en la que son nom tou áviat conegut.

Del testament de sa mare Mariàngela de Rovira y Reguer, otorgat a Miraver, diòcessis de Solsona, se desprèn que pel Març de 1712, Fra Manuel ja era mort (1).

(1) Arxiu particular de mon estimat amich En Ramón de Sans y de Tord, ahont he trobat moltes notícies. — José M.ª Fellicer: *Santa Maria de Ripoll*.

JOAN BATISTA DE VILANA Y DE MILLÀS

Fou batejat en la església del Pi, lo 20 de Novembre de 1666. Se li posaren los noms de Francesch, Joseph, *Joan Batista*, Miquel. Sos pares foren Joseph de Paguera Vilana y de Boxadors, qui firmava sempre y donava son nom com Joseph Paguera de Vilana Millàs y la pubilla Marianna de Millàs y Guille. Foren padrins Joan Batista Planella y Anna de Paguera de Ferrer.

Tingué un germà, anomenat Felip, qu'era cavaller de Sant Joan l'any 1700; altre nomenat Antoni, advocat; altre, Joseph, Marquès de Vilana, tinent coronel que fou del batalló de la Santíssima Trinitat; y Eloisa, qui casà ab son cosí N'Armengol de Paguera y Riba. En l'estudi general o Universitat de Barcelona rebé esmerada instrucció, doctorant-se en Teología y en Dret Civil y Canònich.

Fou admès en l'Academia lo 10 de Juny de 1700. Fou lo primer acadèmich qu'entrà per propia sollicitut. Se'l nomenà introductor d'Acadèmichs.

L'any 1701 morí son pare. Feu costat a sa mare ab sos conexements y procurà per la carrera y pervindre dels germans. Lo 22 de Febrer de 1702, en la església del Pi tingué lloch lo casament de sa germana ab N'Ermengol de Paguera. Nostre biografiat va ésser testimoni, junt ab son cosí Lluís de Vilana.

Res més he pogut averiguar de tant rellevant personalitat fins a l'any 1710. Sobre aquesta època era ja son parent Ramón de Vilana Perlas, secretari de Carles III. Valent-se de sa influencia prop del Monarca obtingué que a nostre biografiat li fos concedit l'Arxiprestat de Sant Joan de les Abadesses. Axí lo Rey ho proposà al Papa Climent XI y aquest lo nomenà Arxipreste, per butlla expedida a Roma, en la Basílica de Sant Joan de Letrà, a 20 de Novembre de 1711. Prengué possessió per poders concedits al sacerdot Pons d'Ordeig, a 24 de Janer de 1712, qui fou tot seguit nomenat administrador dels bens de sa dignitat Arxiprestal. Ensemps nomenà vicari general de la Baronia al canonge de la Colegiata, n'Honorat d'Asprer y Folcrà, conyat d'un acadèmich nomenat Diego de Cárdenas-Arriñosa y de

Collado. En carta qu'Elisabeth de Brunswick Wolfenbüttel dirigeix al capítol, ab data de 17 de Maig de 1712, posa en evidència les bones qualitats del nou Arxipreste; insistint en que prenga possessió personal.

En la primera sessió capitular en que assistí, que fou tinguda durant lo meteix mes de Maig, s'oferí a defensar la jurisdicció de la seva església, contra tota persona que pretengués minvar sa plenitut, ja sien dignitats reials o qualsevol altra autoritat eclesiàstica o seglar. Lo 26 de Maig se despedeix del Capítol per assistir al Sínode de Tarragona, havent ja mort l'any 1710 Fra Joseph Llinàs, Arquebisbe de Tarragona y Primat de les Espanyes. Aquest concili fou convocat a Barcelona per lo Bisbe de Solsona, Fra Francesch Dorda. Lo Dr. Vilana hi prengué part activa en moltes sessions.

A Juliol de 1712 tingué necessitat de defensar la jurisdicció civil de Bianya (prop d'Olot) a favor de sa Baronia de Sant Joan. Ho feu ab sòlida argumentació. A derreríes de 1713 fou despossehit de sos càrrechs per lo govern central que'l mirà com element advers a sa causa.

Ab data de 4 d'Agost de 1716 firmà un decret lo rey Felip, desterrant-lo de son reyalme.

En lo mes d'Abril de 1719 se reuneix lo capítol y's fa constar com l'Arxipreste fou desterrat per lo govern de Madrid. Lo 3 de maig del propri any són comminats al desterrament tots los canonges de la Colegiata, menys un d'ells anomenat Ferrer.

L'any 1725, signada la pau anomenada de Viena, com a conseqüència d'ella y d'altres circumstancies per mi ignorades encar que presumides, lo fiscal de la Reyat Audiencia de Barcelona, manà, ab data de 5 de Febrer de 1726, al capítol, reintegrar al Dr. Vilana en la possessió de la dignitat arxiprestal. També ordenà li sien restituïts los fruyts que'ls seqüestradors de la sua dignitat havían cobrat durant son exili. La notícia fou rebuda ab molta alegria per los capitulars.

En acció de gracies per la reintegració, feu construir una urna d'argent de quaranta dobles d'or, pera colocar Nostre Senyor al monument tots los anys per lo Dijous Sant. Avuy existeix solsament una urna senzilla de planxes

d'argent, donchs la riquíssima del Dr. Vilana fou fossa ab altres alhajas en la guerra del 1808.

Sant Joan de les Abadesses deu al Dr. Vilana la restauració de la capella de la Verge del Prat. Costejà son altàr, ahont se troba l'escut d'armes de sa familia. Aquesta capella es visitada tots los anys per l'Ajuntament lo día 16 d'Agost.

Lo 16 de Març de 1726 lo Dr. Vilana convocà capítol. Allí, en lo sí de l'amistat y companyerisme, explicà a tots les penes sofertes en l'exili des del any 1713, en que fou despossehit de son càrrech fins que vegé arribada la hora feliç del retorn a la sua església ben aymada.

A 30 de Setembre de 1727 lo Dr. Vilana se despedeix del capítol pera assistir al sínodo de Tarragona que devia de començar lo día 12 d'Octubre. En aquest concili defensà, contra'l Bisbe de Vich, Perè de Copons y de Copons, lo dret de les Colegiates a tindre la dignitat de canonge penitencier.

A 6 de Novembre de 1729 aplegats los canonges se comunican entre sí la observació que varis d'ells havian feta, especialment un que més ho havia notat, de que lo Dr. Vilana semblava estar disgustat porque nò se li donava preferencia en la celebració dels divins oficis en les principals festivitats. Alguns cregueren que son disgust era pregón y que arribaria a renunciar la dignitat arxiprestal. Reunits a soles acordaren nombrar dos capitulars pera que li oferissen la celebració en quatre de les festivitats principals, a sa lliure elecció. Ab molt agrahiment acceptà l'ofrena. Escollí lo Dijous y Divendres Sant, Corpus, Assumpció de la Verge y festa del Sant Misteri.

Donant prova de sa gran humilitat, sols celebrà en lo día del Sant Misteri y encara no volgué ésser assistit per los tres canonges assignats en dites solemnitats, sinó per tres beneficiats. Axis resulta del acta de 5 de Setembre de 1730. En aquesta derrera acta diu lo capítol, parlant del Dr. Vilana: *Y com per les seves prendas, lliberalitats a la iglesia y consol als pobres no convenia sen desfés, pues seria una gran desgracia per tots...*; lo qual es una palesa manifestació de la estima que li tenian.

L'any 1733 assistí al concili de Tarragona.

Lo primer de Març de 1741 emmalaltí greument. Lo Capítol acordà pregaries per a conseguir del Altisme la sua salut. Ja recobrada aquesta, feya temps y sens a tornar a recaure, disposà lo 17 de Juny de 1741, que després de la processó dels tercercs diumenges de mes, se dongués al poble la benedicció ab lo Sacrament. Lo 18 de Setembre de 1743 instituhí les Quaranta Hores en sa esglesia Colegiata, per un breu obtingut de Roma.

Mori lo Dr. Joan Batista de Vilana y de Millàs, lo 24 de Novembre de 1744, a la edat de 78 anys. Fou enterrat en lo vas de la germandat (1).

INIGO DE VILLARROEL Y PELAEZ

Nasqué a Toledo per los anys de 1666. Era fill del Mestre de Camp del exèrcit espanyol, Cristòbal de Villarroel y Ruíz de Alarcón, molt estimat del Príncep Joan d'Austria; militar molt excelent que's lluhí en les campanyes d'Italia, Catalunya y Extremadura, y de la distingida dama Catalina Pelaez, de familia asturiana.

Feu les primeres armes al costat del seu pare. Lo 10 de Maig de 1694 lo trobem de capità en una companyia del terç qu'a Toledo organisà son germà Antoni, l'heròich defensor de Barcelona l'any 1713-14, que llavors era Mestre de Camp y que poch després passà a Madrid (1695) de capità reformat, després a Cepta y més tart brigadier o general a manar lo castell de Cardona, en temps del Comte de la Corzana.

De Toledo passà a Catalunya com a capità de cavalls coraces, manant sempre cavalleria, a fer la guerra contra'ls francesos. Ab un destacament d'infanteria des de Castellfollit anà a cremar lo castell de Santa Pau, fent presonera de guerra la guarnició que hi havia a dintre. En lo siti y pèrdua de Castellfollit se portà complint ab quant li fou manat, fins a romandre presoner ab la demás guarnició.

Lo día 1.er de Juny de 1694, en la topada que tingué la

(1) Arxiu parroquial del Pi. — Notes tretes del Arxiu de Sant Joan de les Abadesses, per lo Digníssim Senyor Arxiver (*Actes Capitulars. Neurologi. Llibre d'enteraments*). — *Liber Rotularum*, del notari Isalguer, vist pel meteix. — Bando d'exili, citat per En Bruguera. — Notícies hist. d'uns apuntaments personals.

cavalleria sobre la retirada de Massanet ab l'enemich, en l'hostal anomenat *Matalaberni*, operà ab singular valor, manibrant, ab poca gent, a foch de pistoles, devant d'un enemich nombrós. Rebé les cargues del enemich y donà lloch a que los batallons de sa mitja columna (que llavors anomenavan *trozo*) que'l seguían poguessen refer-se y actuar ab valor.

En lo siti de Barcelona de 1697 foren moltes les ocasions en que acredità son alt esperit, honor y zel en lo servey del Rey. Tocà a sa mitja columna lo corn dret d'aquella plaça y guardia principal per detindre los atachs del enemich. La nit del 19 de Juny se'l envià a sostindre un destacament d'infanteria qu'anava a cremar una casa ahont los enemichs tenian municions y quevjures. Al atacar, se gità, valent, a la carga seguit de sa cavalleria, envers dita casa. Fent una evolució protectora de la infanteria, carregà fortament atacant l'enemich en lo pont de les Bigues, que'l adversari tenia fortificat. Lo desallotjà, per tres vegades, ab l'espasa a la mà, penetrant fins al interior d'un fossat (*cordadura*) ahont feya cara un considerable nombre de tropes y s'hi sostení fins l'endemà al fer-se clar, sota'l fusell del enemich.

La nit del dia 26 del meteix mes, que se li encarregà sostingués la infanteria qu'ocupava un contra atach nostre, tement que'ls enemichs li passessin per mà, s'interposà ab gran aplicació y esperit fins a quedar mal nafrat d'un tret de bala. Encara no restablert, tornà a treballar durant lo meteix siti, sens perdre un instant de temps, ni conjuntura pera fer avinent la honra ab que servir volia, continuant en la meteixa activitat en quan s'oferí fins que vingué la pau de Ryswick.

Tots los generals qu'havían observat son comportament militar lo creyan digne de la atenció del Rey. Ho creyan aixís lo Marquès de Gastañaga, ab los Comtes de la Corzana y de Palma, Príncep de Darmstadt, Marquès d'Aytona, tinent general Feliu Balleró y sargent general de batalla Marquès de Preu. Totes aquestes recomanacions són molt expressives.

Lo 30 de Agost de 1700 fou admès a l'Academia, ahont presentà, entre altres, un romanç heròich, dirigit a

dita docta corporació. Treball escrit ab entusiasme y veement ardor, característica de son gènit.

L'any 1701 anaren a Madrid, per ordre de la Reyna y del govern, tots los oficials reformats de son *trozo*, o sia mitja columna. Llavors se l'agregà de nou en la companyia que li donaren a manar a les ordres del general de cavalleria Feliu Balleró. Axis continuà, quasi sempre rondant per la montanya de Catalunya, fins a 2 de Maig de 1703 que fou destinat a Andalusia.

Lo 17 d'Agost de 1703 se'l nomenà comandant quefe de la plaça de Vigo, en Galicia. Crech que no arribà a pendre'n possessió. Tal volta morí, o passà quelcom per mi desconegut, ja que en l'arxiu antich del Govern militar de Pontevedra y plaça de Vigo no hi ha lo menor detall de sa presa de possessió, ni de cap acte en que ell disposés quelcom en l'ordre civil o militar.

L'Iñigo de Villarroel y Pelaez havia contret matrimoni a Andalusia ab Leonor de Mendoza, germana d'un seu company d'armes. D'aquest matrimoni hagué un fill de nom Pere. Seguí aquest la carrera militar. Morí a Barcelona lo 27 de Setembre de 1755. Manava llavors, com a tinent coronel, lo regiment de Galicia. Fou enterrat, ab totes les honors, en la esglesia de trinitaris descalços (1).

MARCH ANTONI VINYAS

Era fill de Felip Vinyas, fiscal patrimonial del Consell de S. M., home de gran saber y molt aymant dels privilegis de Catalunya.

A principis de la xviii centuria era catedràtich d'Humanitats de la Universitat de Barcelona. Comprenien les Lletres Humanes quatre cursos. Los autors que se seguían eran: Antoni de Nebrija, Erasme, Vives, Cató, Ciceró, Virgili, Ovidi, etz. En la Universitat de Barcelona hí hagué un certamen poètich los dies 1 y 2 de Setembre de 1700 de que

(1) Arxiu general de Simancas; *Servicios de guerra* (Lligall 84). — Carta particular a mi dirigida per lo general Salgado. — Arxiu de la Comunitat del Pi. — Obituari.

cuidaren los catedràtichs de Lletres Humanes. A 23 d'Agost de 1700 los concellers votaren 275 lliures o sien uns 50 doblons per ajudar als dispendis de dit certamen. Lo día 3 de Setembre acordaren qu'atès que'l certamen poètic havia resultat una evident demostració dels bons resultats de la ensenyança qu'es dava en la Universitat Literaria y Estudis generals de Lletres Humanes, y axí meteix la gran aplicació de sos catedràtichs, disposant d'aquesta manera dextres doctes y eminents, *axís per facultats majors com per lo polítich, tot lo que resulta de gran llustre, punt y estimació de la present ciutat, baix l'amparo y protecció de la qual es y se troba*, s'acordà pagar al Vice-Rector Mossèn Salvador Rovira, beneficiat de Santa Maria del Mar, la quantitat que resultés dels comptes que se li demanà presentar per compliment de dispensa, pagats ja los 50 doblons acordats interinament, y aixís tota la quantitat esmersada se feu anar a càrrech de la Ciutat.

En la Academia de 25 de Març de 1703 presentà lo Catedràtich March Antoni Vinyas un sonet d'escayenta forma, dins l'istil d'època (1).

JOAQUÍM VIVES Y XIMÈNEZ

Natural de Barcelona, nasqué l'any 1671. Era fill del il·lustre ciutadà Marià Vives, y de Mariana Ximènez, filla de Joan Ximènez de Monrodón, capità d'infanteria.

En 1.er de Maig de 1692 fou regonegut com a ciutadà honrat de la matrícula de Barcelona, havent complert 20 anys. Lo 13 d'Abril de 1695, casà ab Manuela Quintana y Fàbregas, filla del noble senyor Joseph Quintana y de Cruilles, difunt, y d'Eulària Fàbregas. Lo 24 d'Abril de 1697 fou batejat al Pi son fill Fèlix. En aquesta partida se fa constar qu'En Joaquim Vives y Ximènez es Doctor en Lleys y ciutadà honrat de Barcelona.

L'any 1699 era del Braç Militar. Exercia la carrera d'advocat y he vist d'ell alguna alegació jurídica. L'any 1708

(1) P. Nadal: *Vida del Beato Jose Oriol*. — Arxiu municipal. Deliberacions del Consell.

era oficial del Braç Militar y formà part del seguici de Carles III (L'Arxiduch) al anar a revalidar lo seu matrimoni ab Elisabeth de Brunswick Wolfenbüttel a Santa Maria del Mar. Al 30 de Juny de l'any 1713 assistí a la convocatò del Braç Militar. Des d'aquesta data romanch sens més notícies. Consta en una nota trobada en la Academia de Bones Lletres, per nostre company N'Ernest Moliné y Brasès, qu'En Vives y Ximénez era Rector dels Banys. Axís ho publica l'estimat amich en sa edició apart de l'*Academia dels Desconfiats*. Aquí convé aclarir que no's deu entendre qu'En Vives fos realment capellà y Rector d'un poble anomenat axís, sinó qu'era lo seu pseudònim com a literat. L'usà en lo pròlech als Lectors, posat en la primera edició de les obres del Rector de Vallfogona y en les poesies que ab aquest nom de Rector dels Banys hi constan.

Son fill Fèlix Vives y Quintana casà ab Teresa Vidal. Ramon Vives y Vidal, Relator de nostra Audiència, qui casà a Barcelona ab Vicenta Cebrià, podria tenir quelcom que veure ab en Fèlix Vives y Quintana? — No ho sé.

En Ramon Vives y Vidal y Na Vicenta Cebrià foren los pares d'En Pere Nolasch Vives y Cebrià, nat l'any 1794. Fou elegit Acadèmic de la Reyal de Bones Lletres de Barcelona, lo primer de Març de 1861. Fou de la Reyal Audiència, com son pare, exercí de professor en dret y fou nomenat regidor y síndich del Ajuntament, president de l'Academia de Jurisprudencia y Legislació y de la fundació Saviny, axís com substitut del Tribunal de Comerç. Escrigué varies obres, essent la més notable la que porta per títol: *Observaciones sobre algunos artículos del proyecto del Código Civil de España, que tiene mira a la cuota de legítima y al modo de juzgarla* (any 1862). Morí l'any 1874, a 80 anys d'edat. Son fill, Fèlix Vives d'Amat, era també advocat y persona molt ben relacionada en nostra terra. Molt ben volgut per la bondat de son caràcter y la integritat de ses idèes (1).

(1) Arxiu Parroquial del Pi. — Arxiu Corona d'Aragó. — Dietari sext de Deliberacions del Braç Militar. — Pi y Arimón. Obra citada y mon *Carles d'Austria*. — Bruguera. Obra citada. — Arxiu parroquial de Sant Cugat. Notes de la família Vives de la Plaça de Catalunya.

* * *

En lo primer volum de Memorias de nostra Acadèmia se diu clarament quin fou lo naxement y origen de la fundació de nostra precursora, de que suara acabem de tractar. Son origen veritable, segons allí s'expressa, fou l'antiga costum de la noblesa catalana de formar distintes societats hont poguessen entretenir-se en materies literaries, instruint-se tots los reunits de lo que llegia un d'ells.

Al fundar-se l'antiga Acadèmia se tingué la idea d'ocupar la atenció de la noble joventut y preservar-la dels mals que l'estar ocios sol proporcionar.

Però aquell estímul no parà en pur passatemps; sinó que feu despertar a aquella joventut aristocràtica, aficions al estudi, tot cultivant les Belles Arts. Los Acadèmichs s'aprofitaren, encara que sa escola y los joves distingits que volgueren educar-se, no donguessen los resultats qu'eran d'esperar.

Los Acadèmichs foren quasi tots persones de primer relleu y de gran influencia social. Bisbes sortiren del innegable valer de Joseph de Taverner y d'Ardena; literats ben volguts en l'extranger com lo sext Comte de Cavellà; homens de govern com lo Marquès de Rubí; generals com En Carrillo d'Albornoz; músichs com En Francesch Valls y advocats com En Joseph de Rius y de Falguera.

Lo posar de relleu los mèrits d'aquests antichs acadèmichs, ha sigut lo principal motiu d'escriure aquestes línies. Al fer-ho he pensat que la Reyal Academia de Bones Lletres ho veuria ab gust. A sa disposició romàn mon treball. A ella y a ses ordres espero m'indiqui en quina altra faysó puch d'alguna manera esser-li útil.

INDEX

ACADEMIA

	Pàg.
Constitució y nomenament de càrrechs, a 3 de Juny de 1700	4
Academia Primera, de 10 de Juny de 1700, presidida per lo Comte de Cavellà	5
Academia Segona, de 23 de Juny de 1700, presidida per Francesch de Josa y d'Agulló	8
Academia Tercera, de 8 de Juliol de 1700, presidida per Francesch de Josa y d'Agulló	11
Academia Quarta, de 22 de Juliol de 1700, presidida per lo princep Georg von Hessen Darmstadt	12
Menció de les Academies, quinta de 5 d'Agost de 1700, y de les sexta, séptima y octava de dates desconegudes	13-14
Academia novena, de 30 d'Agost de 1700, presidida per Pau Ignasi de Dalmases y Ros	14
Academia dècima, de 21 d'Octubre de 1700, presidida per Pau Ignasi de Dalmases y Ros	16
Menció de la Academia de 4 de Janer de 1701 y interrupcions fins a 1703	17-18
Academia, no numerada, de 25 de Març de 1703, presidida per Francesch de Josa y d'Agulló	19

NOTES BIOGRÁFIQUES DELS ACADEMICHES

Pau Ignasi de Dalmases y Ros, Marquès de Vilallonga	21
Joan Antoni de Boxadors, de Pinós y de Rocaberti, VI Comte de Cavellà	33
Joseph Antoni de Rubí y de Boxadors, Marquès de Rubí	38
Joseph d'Amat de Planella y de Despalau, Marquès de Castellbell	41
Francesch de Josa y d'Agulló	44
Llorens de Barutell y d'Erill, Baró d'Oix y de Bestracá	46
Felip de Ferrán y de Çacirera, Comte de Ferrán	49
Francesch de Junyent y de Vergós, Marquès de Castellmeyà	52
Joseph de Taverner y d'Ardena	53
Agustí de Copons y de Copons, Marquès de Moyà	55
Alexandre de Palau y d'Aguilar, Comte de Torralla	58
Joseph de Rius y de Falguera	60
Antoni de Peguera y d'Aymerich	64
Joseph Chua y Granyena	67
Joan de Pinós y de Rocaberti y Martí Díaz de Mayorga	68
Joseph y Lluís de Peguera y d'Aymerich; Antoni de Copons y de Copons; Joseph de Ferrán y de Fivaller; Diego, Manuel y Felip de Pellicer y de Bustamante	71

	Pàg.
Gabriel Alvarez de Toledo y Pellicer	73
Joseph Aparici y Mercader	74
Felip d'Armengol y de Folch	76
Francisco Botelho de Moraes y Vasconcellos	77
Diego de Cárdenas-Ariñosa y de Collado	78
Joseph Carrillo de Albornoz y de Montiel, Duque de Montemar y de Bitonto	78
Joseph de Cortada y de Brú, Baró de Maldà	84
Joseph Baltasar de Dalmases y Ros	86
Joseph de Llupià y d'Agulló	88
Diego Martínez Folcràs	89
Joseph Miró	90
Diego de Pellicer y de Tovar, Ignaci de Pellicer y de Frías y Manuel de Pellicer y de Velasco	91
Esteve de Pinós y d'Urries	94
Joseph Fost de Potau y de Ferràn, Comte de Valcabra	96
Pere de Potau y de Ferràn	96
Benet de Sala y Cella	98
Miquel Francisco Salvador y Mascaró	99
Francesch Sans Miquel y de Monrodón	100
Antoni Serra y Vileta	101
Isidre Serradell	102
Joseph Ignaci de Solis y de Gante	103
Francesch Valls y Galán	103
March d'Alva	106
Alexandre Dini	107
Joan Galvany	107
Mannel de Vega y de Rovira	107
Joan Batista de Vilana y de Millás	110
Iñigo de Villarroel y Peláez	113
March Antoni Vinyas	115
Joaquim Vives y Ximénez	116

NOMS A CORRETGIR

	DIU	HA DE DIR
Pàgina 3 y nota de la 32.	Xavier de Dalmases y de Fontcuberta.	Xavier de Fontcuberta y de Dalmases.
» 11	Joseph de Josa y d'Agulló.	Francesch de Josa y d'Agulló.